

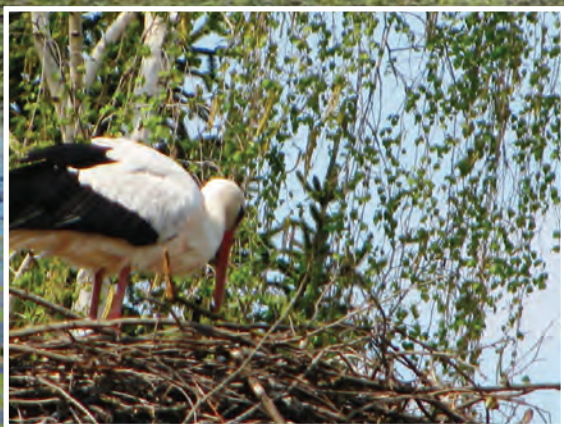
Putovanja

start

mjesečnik za turizam i zaštitu okoliša

www.bhputovanja.com

BESPLATNO

BiH i Hrvatska zajedno Posavinu pretvaraju u turističko odredište

Po abonos u Orašje!

Ibrahim Hadžibajrić,
načelnik Starog Grada

Puk'o snijeg, pala i sezona

Maglić: Vrh u magli

Trnkina kuća u Argudu

Zadržati turiste bar deset dana

Mora se osmisliti ponuda za turiste, ozbiljan plan i program kako bi oni što duže ostali ● Gostoprимljivi, otvoreni i širokogrudni ljudi su razlog broj jedan zbog kojeg nam gosti dolaze u velikom broju

Opština Stari Grad već nekoliko godina bilježi najveći broj turističkih posjeta u BiH. Čemu to zahvaliti?

- Činjenica je da opština Stari Grad predstavlja Jerusalem u malom jer ovdje, na potezu od 500 ili 600 metara, imate bogomolje četiri različite konfesije i ako gledate samo to, to ne možete vidjeti nigdje drugo osim u Jerusalemu. Ova opština je specifična i po tome što suživot i multikulturalnost ovdje traju vjekovima i mi, htjeli ili ne htjeli, to ne možemo izbjeći. Sada nas neki sa strane žele učiti kako da živimo zajedno, a ovdje se posljednjih nekoliko stotina godina tako živi i o tome ne treba diskutovati. Dakle, mislim da Stari Grad nije posjećen samo zbog objekata nego i zbog ljudi koji su gostoprимljivi, otvoreni i širokogrudni i to je razlog broj jedan zbog kojeg ljudi dolaze u velikom broju. Ima tu i drugih aspekata, to su jeftini turistički aranžmani jer ovdje je izgrađen veliki broj hotela, motela, hostela... Ja lično, kao neko ko često putuje u inostranstvo, vidim da smo mi, bez ikakvog preuveličavanja, u vrhu po kvalitetu smještaja i to za relativno male pare.

OPŠTINE MORAJU SAME
Koliko je to u brojevima?

- Prema zvaničnim podacima Turističke zajednice Kantona Sarajevo, to je 200.000 ljudi u hotelima, a od 2009. do kraja 2013. taj broj je rastao za 11 do 13 posto godišnje. O priходу od tih posjeta ja ne mogu govoriti, jer mi kao lokalna samouprava nemamo ništa od toga.

Koliko opština i načelnik mogu doprinijeti kvalitetu turističke ponude i ugostiteljskih objekata?

- Načelnik opštine ne može apsolutno ništa učiniti o tom pitanju, jer su sve inspekcije u nadležnosti kantona, a isto je i sa Turističkom zajednicom koja je 2001. ukinula opštinske organizacije i napravili preduzeće ili institu-

ciju na kantonalnom nivou. No, postoje dobra volja i želja, ne samo kod mene, nego i kod drugih načelnika u Sarajevu, prvenstveno na Ilidži, koja također ima veliki broj posjeta. Mi smo, recimo, u saradnji sa Turističkom zajednicom Kantona Sarajevo, postavili pet ili šest info-panoa, a onda smo dodatnih šest postavili sami, pa smo u Saračima obezbijedili prostor za turistički info-centar, a uskoro otvaramo i info-press centar, koji će zaposliti dva čovjeka i koji će biti produžena ruka ovog turističkog info-centra.

Koliko Vas ta turistička posjećenost motiviše da radite čak i ono za šta nemate ingerencije, a s ciljem da sve bude što bolje?

BESMISLENA ZABRANA

Kako sada ocjenjujete odluku o zabrani točenja alkohola tokom dana ramazana?

- To su bile gluposti jer je odluka o zabrani točenja alkohola donesena 2007. Odnosno Zakon o zabrani točenja alkohola je donesen davno i on precizno propisuje na kojoj udaljenosti od škola se ne smije točiti alkohol ili čak ni kladionice ne smiju biti otvarane i besmisleno je bilo da Općinsko vijeće to sada potvrđuje. Ja sam mog pomoćnika ljetos

zovnuo i rekao mu otvoreno da on nema pravo da ljude tjera na nešto što nema veze sa tradicijom. Ne može se niko nazor natjerati da pije ili ne pije, mi o tome ne možemo odlučivati i ljude tjerati da nešto rade ili ne rade, a ne može se ni u jednom objektu zabraniti točenje alkohola ako mislimo da turisti dolaze. Osim toga, piti ili ne je stvar lične odluke i taj čovjek je dobio po nosu zbog toga, jer ja lično sam protiv toga iako sam vjernik. Ono što je traženo je bilo bez mog znanja i rađeno je na osnovu zahtjeva opštinskih vijećnika.

- Pa, mi imamo motiv da damo sadržaj koji će pomoći turistima da se bolje osjećaju i lakše snađu, ali i da im približimo opštinu kao administrativnu jedinicu, da spojimo ugodno sa korisnim. Ali je očito da i opštini i Kantonu Sarajevo nedostaje agilnosti, jer ne možemo se ponašati nesporno ili biti iznenađeni kada nam kažu da je opština Stari Grad najposjećenija u BiH. Moramo raditi na unapređenju i ne smijemo dozvoliti da turisti ovdje ostanu samo 2-3 dana, nego im treba napraviti sadržaj koji će ih zadržati sedam ili 10 dana, jer ovdje se zaista ima šta vidjeti.

Imate li ikakvu pomoć od viših nivoa vlasti?

- Nažalost, ne. I ne govorim tu samo o otvaranju info-centara ili postavljanju info-panoa, nego o svemu što se radi, od sanacije jezgra opštine, preko popločavanja šetnice, do svega drugog što utiče i na kvalitet svakodnevnog života i na ponudu turistima. Gотово sve što radimo - radimo vlastitim sredstvima.

ŽIVOT ČINI SVOJE

Često se čuju prigovori da najveće zahvate realizujete u vrijeme najvećih špica?

- Ljudima ne možete ugoditi. Građevinski radovi se rade u sezoni kada ih je moguće izvoditi i mi nastojimo da ih smjestimo između velikih talasa turista. Kada smo radili Bravadžiluk, Saraće ili Ferhadiju, radili smo između marta i juna, prije početka turističke sezone, ali morate gledati vremenske prilike. Kod nas je nažalost demokratija i ljudi ne razumiju da se građevinski radovi ne mogu izvoditi na minus 10 ili 15.

Koji oblik podrške od drugih organa vlasti bi opštini bio najpotrebniji?

- Mora se osmisliti ponuda za turiste, ozbiljan plan i program kako bi oni što duže ostali. Taj plan i program, o tome gdje sve mogu otići i šta mogu vidjeti i raditi, mora postojati u svakom hotelu u gradu i Kantonu, a sve drugo

je nadogradnja.

Ove godine je 100 godina od sarajevskog atentata. Događaji koji će biti obilježeni su se desili na području ove opštine. Kakav je programa obilježavanja?

- Mi smo u dogovorima sa ambasadorom Francuske u BiH, jer oni će biti šef parade. Do sada je dogovoreno da će se 22. juna održati trka *Tur d France* koja će polaziti iz Istočnog Sarajeva i završavati u Starom Gradu. Planirano je i da iz Austrije dođe originalni voz koji je saobraćao onih godina i da dovede 300 ili 400 zvanica, a bit će otvoren i za posjetioce. Istovremeno, bit će upriličen i veliki broj okruglih stolova. Organizaciju drugih događaja je preuzeo Grad Sarajevo, muzeji grada Sarajeva pripremaju tematske izložbe... Ne znam detalje, osim iz medija, ali mislim da smo tome prišli stihijski. Ljudi se ponašaju izgubljeno, nedostaje komunikacije i podjele posla i bojim se da se neke stvari ne ispolitiziraju.

Kakvi su planovi za 2014. godinu?

- Pokrenuli smo proceduru za gradnje garaža na području pored *Inat-kuće*; to će biti veliki park s igralištem, zelenim površinama, dvije ljetne bašte i garaže u dva nivoa. Počeli smo rekonstrukciju *Saburine kuće*, koja je starija od *Svrzine*, i bit će poluotvorenog tipa - za muzejske po-

sjete, ali i za primanje gostiju opštine. Planirali smo i završetak radova u parku At Mejdan.

Možete li pomoći zanatlijama jer oni su važan dio šarma opštine?

- Pomažemo im kontinuirano i mi i drugi nivoi vlasti, od paušalnog plaćanja poreza, preko povlaštenih kirija, do ozbiljne pomoći za rad udruženja koja se mjeri stotinama hiljada KM. Najteže je za stare zanate koji već izumiru, jer je nemoguće živjeti od toga. To su, naprimjer, užari, sedlari ili četkari koji su izumrli i sada su ostali praktično samo spomenici, jedan sedlar je nedavno zatvorio radnju jer nema smisla raditi... Način života je učinio svoje. ●

DIPLOMATIJA MOŽE SVAŠTA JAPANACA SVE VIŠE U RS

Ministrica trgovine i turizma RS Maida Ibršagić-Hrstić razgovarala je sa novom ambasadoricom BiH u Japanu Anesom Kundurović o mogućnostima unapređenja saradnje RS i Japana u oblasti turizma.

Ibršagić-Hrstić rekla je da je primjetno znatnije povećanje broja posjeta i noćenja turista iz Japana u RS u proteklih 10 mjeseci 2013. u odnosu na isti period 2012, kao i da je potrebno dalje raditi kako bi broj turista bio veći.

(s. a.)

BIHAĆ NASTAVLJA ULAGANJA UNA JE ŠANSA

Načelnik Bihaća Emdžad Galijašević obećao je članicima Nacionalnog parka Una, predsjedniku Nadzornog odbora Anti Marjanoviću i direktoru Amarildu Muliću, nastavak pomoći u razvoju ovog zaštićenog područja.

- Bez ulaganja u infrastrukturu i turističku promociju ne možemo očekivati povećanje broja dolazaka turista. Općina Bihać će u budžetu za 2014. godinu planirati 100.000 KM za naš NP Una - rekao je Galijašević.

Prošlogodišnje povećanje posjetilaca za 200 posto u odnosu na 2012. godinu, sa pravom daje i menadžmentu NP Una i Općini Bihać nadu da će iduće godine rijeka Una i Nacionalni park biti glavni turistički brend ovog kraja i njegova razvojna šansa.

(s. a.)

PLANINARSKI VODIČI ZAJEDNO I NA VIA DINARICA

Predstavnici stanica planinarskih vodiča Zagreba i Sarajeva potpisali su sporazum o saradnji.

Predviđena je saradnja u oblasti unapređenja vodičke djelatnosti i razvoja volonterstva u sportu planinarstva, kao i u osposobljavanju kadrova prema međunarodnim standardima.

- Sporazum obuhvata i zajednički interes i saradnju na projektu Via Dinarica - kazao je sekretar Stanice planinarskih vodiča Sarajevo Husein Šabić.

(s. a.)

STRANCI U LONDONU KRALJICA JE KRALJICA

Buckinghamska palača se nalazi na prvom mjestu najomiljenijih lokacija koje turisti u Engleskoj žele da vide, ali su na toj listi i barovi u Newcastleu ili odlazak na neku od fudbalskih utakmica Premijer lige.

Posjeta Buckinghamskoj palači je "aktivnost iz snova" za turiste iz 15 od ukupno 19 zemalja koje su bile obuhvaćene ovim istraživanjem, uključujući Australijance, Amerikance, Kineze, Italijane i Meksikance.

(s. a.)

ODRŽIVO UPRAVLJANJE TURIZMOM JADRANSKE BAŠTINE OBNAVLJA SE SOKOLAC

U bihaćkom naselju Sokolac, u organizaciji Razvojne agencije Unsko-sanskog kantona, prezentiran je projekt *Održivo upravljanje turizmom jadranske baštine - HERA*, ukupno vrijedan oko 17,3 miliona KM, kojeg provodi 19 partnera iz devet zemalja jadranske regije, a finansijski podržava EU putem IPA - Adriatic fonda.

U okviru ovog projekta osigurana je investicija od oko 700.000 KM na području Bihaća. Novac je najvećim dijelom iz fondova EU, te dijelom Vlade USK-a i Općine Bihać.

- Direktni cilj ove investicije je sanacija Starog grada Sokolac i izrada turističke signalizacije, a sve radi njegovog stavljanja u funkciju turizma i samim time unapređenja turističke ponude - kazao je Haris Komić, direktor RAUSK-a.

Direktor Zavoda za zaštitu kulturnog naslijeđa USK Amir Kadić kazao je da ova ustanova dugo radi na pripremi sanacije Starog grada. Izrađen je idejni projekt, koji je dobio potrebnu saglasnost, kao i geodetska snimka historijskog spomenika, a Općina Bihać će do kraja juna izraditi svu potrebnu dokumentaciju za sanaciju Sokoca, koja bi trebala biti završena do kraja 2015.

(s. a.)

POČELA PRODAJA RIBOLOVNIH DOZVOLA BISTRO NA ŠESTICI

Udruženje ribolovaca Bistrica iz Sarajeva krenulo je sa prodajom ribolovnih dozvola za ribolovno područje šest, odnosno

vode na teritoriji općine Ilijaš, kojim od prošle godine upravlja na osnovu ugovora sa Ministarstvom privrede Kantona Sarajevo.

Prošla godina potrošena je na uređivanje prilaza jezeru Starača i u upoznavanju ribolovaca sa namjerama i planovima Udruženja. Predsjednik Udruženja Adnan Osmanagić kaže da je Starača poribljena, a u planu su nove akcije.

- Naime, ribogojilište LAKS d.o.o. iz Mostara je odobrilo donaciju od 1.000 KM u ribi za poribljavanje, a i Sportsko-ribolovni savez FBiH nam je donirao iznos od 500 KM. Riba će biti ubačena u rijeke Rača i Ljubina, te jezero Starača - kaže Osmanagić i moli sve ribolovce da poštuju zabranu lova potočne pastrmke na svim rijekama koja traje do 28. februara.

(s. a.)

KAD KINEZI SLAVE MILIJARDE PUTOVANJA

Vlasti u Pekingju procjenjuju da će građani tokom četrdesetodnevnog perioda putovanja povodom kineske Nove godine ostvariti 3,6 milijardi putovanja.

Novogodišnja putovanja obuhvataju avionske letove, željeznički

i autobuski prijevoz ka seoskim sredinama tokom najvažnijeg kineskog odmora, koji je poznat i kao Prolječni festival.

Prolječni festival počeo je 16. januara i traje 40 dana, a nastupajuća Godina konja počinje 31. januara.

ŽUPA SVETOG ANTUNA PADOVANSKOG POSJETIO IH 5.061 VJERNIK

Župu svetog Antuna Padovanskog u Žepču 2013. godine posjetio je 5.061 vjernik.

- Nema drastičnih odstupanja od uobičajenog kada je u pitanju prošla godina u našoj župi - kaže dekan Žepčkog dekanata velečasni Zlatko Ivkić

(s. a.)

TURISTIČKA ORGANIZACIJA RS POREDSTAVILI SE AUSTRIJI

Turistička organizacija RS predstavila je svoje turističke destinacije na januarskom Međunarodnom sajmu turizma *Ferien-messe* u Beču.

U Turističkoj organizaciji RS ukazuju na značaj austrijskog tržišta na kojem će se predstaviti drugu godinu zaredom, a *Ferien-Messe Vienna* je najznačajniji sajam turizma u Austriji kojeg obiđe oko 140.000 posjetilaca, a ove godine bilo je oko 750 izlagača iz više od 70 zemalja.

(s. s.)

JAVNA RASPRAVA TRAJE KAKO ĆE ŽIVJETI POČITELJ?

Odgovarajući tokom javne rasprave na primjedbe mještana Počitelja da im Regula-cijski plan povi-jesnog gradskog područja za pe-riod od 2008. do 2018. godine one-mogućava život i rad unutar povije-sne jezgre, pomoćnica federalnog ministra prostornog uređenja Hanka Mušibegović kazala je da je cilj upravo suprotan.

- Cilj nam je oživjeti povijesnu jezgru Počitelja, da Počitelj ne bude grad muzej - kazala je Mušibegovićeva. Javna rasprava o ovom planu traje do 14. veljače.

(s. a.)

BIH I HRVATSKA ZAJEDNO POSAVINU PRETVARAJU U TURISTIČKO ODREDIŠTE

Po abonos u Orašje!

Do polovine godine trebala bi biti definirana zajednička turistička ponuda koja bi trebala poslužiti kao osnova za najmanje pet višednevnih turističkih aranžmana uz Savu i oko nje

Polovinom ove godine COOR (Centar za okolišno održivi razvoj), iz BiH, i CRUP (Centar za razvoj unutarnje plovidbe), iz Hrvatske, trebali bi završiti projekt *Otkrij Posavinu - razvoj i promocija zajedničke turističke ponude*, za kojeg je, u okviru IPA programa prekogranične saradnje Hrvatske i BiH 2007-2013, EU izdvojila 211.225 eura.

Dva specifična cilja ovog projekta jesu razvoj prepoznatljive zajedničke turističke ponude u Posavini i promocija regionalnog identiteta i turističke ponude u Posavini, kažu u COOR-u.

Isti partneri su tokom 2011. godine realizirali projekt *Sava Navigo*, čiji je cilj bio razvoj nautičkog turizma na Savi i promocija Posavine. U okviru *Sava Naviga* je kreiran regionalni identitet turističke regije Posavina, koja obuhvata Sisačko-moslavačku, Brodsko-posavsku i Vukovarsko-srijemsku županiju u Hrvatskoj, te granične općine u BiH - Kostajnicu, Kozarsku Dubicu, Novi Grad, Brod, Gradišku, Srbac, Derventu, Orašje, Šamac, Odžak i Brčko. U okviru novog tekućeg projekta do sada su održane planirane tematske radionice o selektivnim vrstama turizma - nautičkom, prirodnom / ekoturizmu, ruralnom i vjerskom, te turizmu kulturno-historijskog naslijeđa.

Te su radionice pokazale značajne potencijale za zajedničku turističku ponudu, s obzirom da je Posavina izvor resursa kulturno-istorijskog naslijeđa i bogata potencijalima za razvoj vjerskog turizma i sa jedne i sa druge strane Sa-

ve. Na osnovu diskusija učesnika sa radionica, kako navode iz COOR-a, te na osnovu ličnih znanja i iskustava, stručnjaci za ove vrste turizma će predložiti sadržaje zajedničke turističke ponude, koja bi trebala obuhvatiti sve turističke potencijale i atrakcije

datak da je u ovoj regiji i čuvena močvara Bardača, koja obuhvata 11 jezera na sjeveru BiH, nedaleko od Srpcu.

„Močvara Bardača istinski je dar prirode. To su prepoznali drugi, pa je tako ovo područje proglašeno Ramsarskim, što znači da spada u močvare od međunarodnog značaja. Osim toga, to je i važno stanište za ptice, jer je u njoj registrovano oko 200 vrsta ptica, od kojih su neke globalno ugrožene vrste“, piše na savanavigo.net.

Tu je i bara *Tišina*, kod Šamca, jedan od bisera prirode u kojem će ljubitelji ribolova posebno uživati jer, pored toga što prelijepo izgleda, *Tišina* nudi i jako dobre ulove.

„U Orašju se nalazi Galerija Abonos, djelo jednog zaista izvanrednog čovjeka, Hrvoja Benkovića, koji je svoj život posvetio abonosu. Prvo naše pitanje bilo je *a šta je zapravo abonos?* To je

hrast koji po nekoliko hiljada godina sazrijeva u mulju rijeke, bez prisustva zraka i postepeno mijenja svoju boju iz svijetle u smeđu, a zatim crnu. Drvo koje je potpuno crno staro je 7.000 do 8.000 godi-

na. Osim što mijenja boju, mijenja i tvrdoću, te postaje za oko 40 odsto tvrđe“, piše na savanavigo.net.

Benković *abonos* vadi iz Save, godinu dana ga suši koristeći posebne tehnike da se drvo ne bi raspalo, a zatim ga ručno obrađuje i pretvara u predivne komade namještaja i suvenire...

I tako dalje... Već i pogled na mapu turističke regije Posavina nagovještava da je tu puno razloga zbog kojih treba proći uz Savu, čak i ne čekajući da turistički radnici iz BiH i Hrvatske završe svoj projekt. ●

i iz BiH i iz Hrvatske i poslužiti kao osnova za konkretne prijedloge paketa višednevnih

turističkih aranžmana, minimalno pet...

Predviđena je i izrada atraktivnog i sveobuhvatnog turističkog vodiča kroz Posavinu, a projektni tim radi na nadogradnji i redizajnu web-stranice savanavigo.net, koja bi trebala biti razvijena u alat za rezervaciju usluga i promociju turističke regije Posavina.

O kojem se potencijalu inače radi, svjedoči po-

ZA ČUDI PRIRODE TURISTIČKI POSLENICI OVE GODINE NISU SE MOGLI PRIPREMITI

Puk'o snijeg, pala i sezona

Ako se prognoze meteorologa i ostvare, pa snijeg padne krajem januara i početkom februara, turističkim radnicima to će malo pomoći jer vikendima neće moći popuniti kapacitete koji su tokom zimskog raspusta ostali prazni

foto: Anadoluja

Iako meteorolozi najavljuju snijeg za period koji počinje u vrijeme kad ovaj broj *BH putovanja* stiže pred čitaoce, turistički radnici već sad tvrde da im je ovogodišnja zimska sezona propala i da taj eventualni novi bijeli pokrivač na planinama može tek malo ublažiti gubitke.

TUŽNO PRAZNO

Minusi se već sad mjere milionima, a pesimisti kažu i desetinama miliona maraka. Naprosto, turistički radnici tvrde da su na bh. planine prošle godine uložili puno, ali da im je čud prirode sve te pripreme upropastila. Kao najveći dokaz za to koriste podatak da su planine do polovine januara bile pretople čak i za vještačko osnježavanje staza.

Pošto krajem januara završavaju raspusti u školama u BiH, ali i okruženju, koje je tradicionalno punilo bh. planine, novi snijeg tako bi više gostiju doveo tek vikendima, a to je za gubitak skoro pa cijelog januara ipak premalo.

Novinarske ekipe koje su, u vrijeme kad bi sve trebalo vrviti gostima, bile na planinama, odozgo su se vraćale praznih blokova i sa fotoaparatom punim praznih slika.

Ekipa *Anadolije* je tako tokom jednog radnog januarskog dana na Bjelašnici i Igmanu zatekla tek nekoliko turista koji šetaju stazama prekrivenim više blatom nego snijegom, ali i one koji se već pripremaju za odlazak.

- **Nažalost, za ovaj period iza nas možemo slobodno reći da je propao, s obzirom na to da od 15. decembra nismo imali skijanje** - kazala je glasnogovornica KJKP ZOI '84 Muamera Šehić.

Ugostitelji na Bjelašnici i Igmanu ispričali su da su neki gosti koji su imali uplaćene aranžmane od deset ili 15 dana na ove dvije planine, otišli odmah nakon novogodišnjih praznika.

- **To je poražavajuća činjenica** - ocijenila je Šehićeva.

Prazne planine, bar oko Sarajeva, od početka ove sezone nešto su življe bile vikendima, kada se tamo bježalo iz smoga i magli. Za spašavanje sezone, to je bilo premalo.

gih sadržaja, ali većina ovdje dolazi radi skijanja i snijega, kojeg nažalost nema - kazao je Jakić novinarima.

Iako rukovodilac prodaje i smještaja hotela *Maršal* na Bjelašnici **Dragan Mijić** nije nakon postnovogodišnjeg praznjenja hotela i otkazivanja aranžmana mogao procijeniti koliko će se prazni kapaciteti odraziti na poslovanje, iz *Maršala* su se kasnije mogle čuti procjene da su samo oni i samo do 10. januara izgubili više od 200.000 maraka.

Vršilac dužnosti direktora ZOI '84 **Džemal Bisić** ipak je bio oprezan:

- **Još je rano prognozirati koliki će gubici biti, ali su neminovni** - rekao je on novinarima.

Vlašić je u BiH bio posljednja planina na kojoj je prekinuto skijanje započeto još početkom decembra, znatno prije zvaničnog otvaranja sezone.

Već u decembru kompletan januar bio je rasprodan, a onda

je nestalo snijega i počelo je otkazivanje. Ispraznio se i Vlašić, a ugostitelji su počeli sabirati štete, koje su kod nekih od njih već polovinom januara prešle i 300.000

maraka.

Hoće li više sreće imati prijedorski turistički radnici, koji su za 1. i 2. februar na Kozari zakazali osme *Dane zime* da bi promovisali ovu planinu, skijanje i podigli ekosvijest, u vrijeme kad se zatvara ovaj broj *BH putovanja* ne zna niko.

Zna se tek da će planinarskog marša na ruti Lamovita - Lisina - Mrakovica biti, a za planirani ski-jaški kup tek će se vidjeti.

Direktorica Turističke organizacije Prijedora **Amira Ganić** kaže da su ciljevi omasovljenje posjete Kozari zimi, prvenstveno djece iz škola, pa su i ove godine planirana sportska takmičenja predstavnika gradova i općina u zimskim igrima, takmičenje turističko-ugostiteljskih škola i izviđačkih odreda u pripremanju kotlića, zabavni program...

SRBIJANSKE STATISTIKE

NAJVIŠE GOSTIJU IMAJU IZ BiH

U periodu januar - novembar 2013. u Srbiji je boravilo ukupno 2,04 miliona turista, od kojih je stranaca bilo je 852.087.

Turisti su za 11 mjeseci ostvarili 6,14 miliona noćenja, od čega su

stranci imali 1,83 miliona noćenja.

Od stranih gostiju, najveći broj noćenja ostvarili su turisti iz Bosne i Hercegovine - 145.705, što je za četiri odsto više, zatim slijede turisti iz Crne Gore, Rusije, Slovenije i Njemačke.

(s. a.)

NISMO SVE UNIŠTILI

PRAŠUMA I KOD KAKNJA

Centar za ekologiju i prirodne resurse Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta u Sa-

rajevu uradio je studiju *Valorizacije prirodnog prašumskog područja Gornja Trstionica - Bukovica* i dao prijedlog da se trajno zaštititi ovo prašumsko područje.

„Na osnovu izvršene analize indikatora stepena degradiranosti, može se konstatovati da su na ovom području još i danas prisutni izuzetno vrijedni i očuvani šumski ekosistemi predstavljeni zajednicama *Fagetum montanum illyricum* (Fukarek et Stefanovic, 1958), *Abieti-Fagetum dinaricum* (Horvat, 1938, 1957 emend. Puncer, 1976), *Aceri-Fraxinetum illyricum* (Tomazic, 1939), *Crataego - Coryletum avellanae* (Fukarek, 1969), *Crataego-Prunetum spinosae* (Beus, 1971)“, navodi se u opsežnoj studiji.

(s. a.)

ZAŠTITA OKOLIŠA U FBiH

ULAŽU 2,26 MILIONA

Upravni odbor Fonda za zaštitu okoliša FBiH odobrio je krajem prošle godine 42 projekta koji će biti finansirani s oko 2,26 miliona KM.

Sredstva su planirana za projekte i programe iz oblasti zaštite voda, projekte i studije radi ispunjavanja ciljeva federalne strategije zaštite okoliša, te projekte afirmacije i promocije Fonda putem projekata i programa zaštite okoliša.

(s. a.)

Ništa bolju sliku ekipa *Anadolije* nije donijela ni sa Jahorine, gdje je od Dubrovčanke **Gordane Bašice** čula da njena porodica voli tu planinu i da će se vratiti kad padne snijeg.

Beograđanin **Vladan Pejičić**, iako je sa porodicom i prijateljima došao da skija, u konačnici ipak nije bio razočaran što je bio među rijetkima koji su ostali do kraja svog zimovanja na Jahorini bez snijega.

NADA NA KOZARI

- **Svejedno, ljudi su prijatni, atmosfera je dobra. A na skijanje ćemo drugi put, kad padne snijeg** - kazao je Pejičić.

Direktor hotela *Termag* na Jahorini **Dragan Jakić** potvrdio je da su brojni gosti otkazali ili drastično skratili odmore.

- **Ovdje na Jahorini imamo i dru-**

MAGLIĆ, NAJVEĆI DIO BH. DINARSKOG MASIVA, BAR POLA GODINE KRIJE SVOJ VRH

VRH U MAGLI

Staza Via Dinarica preko Maglića povezuje Bosnu i Hercegovinu sa Crnom Gorom i dalje, preko Prokletija, s Albanijom

Maglič, veličanstveni gorostas, prepun strmih i surovih litica, naš je najveći dio Dinarskog masiva, s istoime-nim vrhom visokim 2.386 metara, za kojeg se tvrdi da je bar pola od 365 dana u godini skriven u magli.

Nalazi se na istoku BiH i sam vrh pravi granicu sa Crnom Gorom, na čijoj strani se nalazi deset metara viši vrh Veliki vitao, a okružen Pivom i Sutjeskom, povezuje dvije države pješaćkom stazom *Via Dinarice*. Maglič je sastavni dio Nacionalnog parka *Sutjeska* u kome se nalazi i jedina preostala evropska prašuma Perućica. Južne padine Maglića se spuštaju ka Trnovačkom jezeru, jednom od najljepših gorskih jezera.

Strme litice Maglića su pravi izazov za planinare i alpiniste. Pristup najvišem vrhu Maglića je moguć iz dva pravca.

S istoka započinje *Poštarev put*. Staza se najprije tri kilometra lagano uspinje kroz vegetaciju, da bi zatim izašla na strmi kamenjar.

Markacija će vas dalje voditi preko Sipara i Klanca, koji je najopasniji dio ovog puta ka vrhu. To je puno teži i zahtjevniji pravac, koji se preporučuje samo iskusnim planinarima i alpinistima.

Staza je duga 4,6 kilometara u jednom pravcu. Sajle koje se koriste za savladavanje ovog pravca su oštećene i labave, pa se preporučuje oprez.

Za ovaj uspon je potrebno dva i po do tri sata penjanja, u zavisnosti od toga koliko ste kondiciono spremni i alpinistički vješti.

Drugi prilaz je sa Prijedora, preko Suhe jeze-

rine, do Trnovačkog jezera koje se nalazi u Crnoj Gori i gdje se obično kampuje i priprema za uspon na vrh.

Planinarska staza dalje vodi pored spomenika poznatog planinara, visokogorca **Branka Karišika**

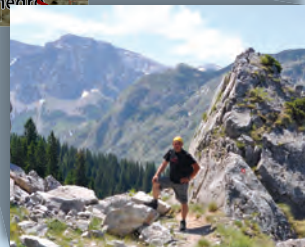
Brace, koji je tragično izgubio život na Magliču, pa dalje ide preko Šarene lastve i Carevog dola, do samog krova Maglića.

Ovaj pravac je puno lakši, ali i duže traje.

I jedan i drugi pristup zahtijevaju dobru kondiciju, tehniku i iskustvo, posebno u zimskim uslovima kada su jaki udari vjetra i kad

postoji velika vjerovatnoća da dođe i do lavina, o čemu svjedoče otrgnuta rasuta stabla na Suhoj jezerini.

Vremenske (ne)prilike se na ovoj planini u zimskim uslovima mijenjaju kao na traci, a magla zna biti gu-

sta da izgleda kao da hodate kroz tijesto.

Prepoznatljiv sa svojim zeleno-bijelim dekorom i sa visokim stjenovitim vrhovima, Maglič zapravo predstavlja sinonim planine i izazova za planinare. Poznati su tradicionalni pohodi planinara na Maglič.

Najpoznatije visoravni koje pripadaju Magliču su Vučevo sa vrhom Crni vrh, Rujevac, Snježnica, Prijedor i Mratinjska gora.

Na Magliču, na 2.000 metara nadmorske visine, postoji izvor na Carevom dolu koji nikad ne presuši, što je rijetkost na ovim visinama. U podnožju postoji nekoliko izvora sa svih strana, ali je najveći onaj na Prijedoru.

Iskusni planinari, koji su dobro upoznali čud ove planine, znaju svu neodoljivu snagu i privlačnost, ali znaju i uvijek upozoravaju one neiskusne posjetioce očarane fantastičnim prizorima, na onu njegovu opasnu, nepredvidivu stranu.

(m. m.)

SOČI, BISER IZMEĐU KAVKAZA I CRNOG MORA

Rusku rivijeru tek otkrivamo

Najduži grad u Evropi, koji se proteže na 147 kilometra Crnomorske rivijere, ima približno 200 sunčanih dana godišnje i najsjeverniju suptropsku klimu na svijetu

Pješčane plaže na obalama Crnog mora u Sočiju svake godine posjeti oko dva miliona turista. Pa iako ovaj grad, sa oko 430.000 stalnih stanovnika, udaljen oko 1.600 kilometara od Moskve, predstavlja *Rusku rivijeru* i poznato ljetno odmaralište, u periodu od 7. do 23. februara bit će domaćin XXII Zimskih olimpijskih igara, čime će zbog izgrađene impresivne infrastrukture dodatno povećati svoju atraktivnost.

ZIMSKIH PLUS ŠEST

Treba svakako spomenuti i da se Soči od ove godine nalazi i u kalendaru gradova u kojem će se održati trka *Formule 1*, a samo taj događaj će, prema očekivanjima, privući 80.000 posjetilaca.

Olimpijada i *Formula 1* će svakako pozicionirati Soči i na međunarodnoj turističkoj mapi, s obzirom ma to da je do sada, uprkos velikoj posjećenosti, uglavnom bio meta domaćih, tj. ruskih turista, jer stranci čine tek oko tri posto gostiju. Najpoznatiji strani turista je bio slavni muzičar **Bono Voks**, koji je 2010. bio gost u rezidenciji ruskog predsjednika **Dimetrija Medvedeva**.

Soči predstavlja multikulturološko i turističko središte Krasnodarske regije. Najduži je grad u Evropi, a proteže se na 147 kilometara Crnomorske rivijere. Podijeljen je na četiri administrativna dijela - Adler, Khosta, Central i Lazarevsky, a sa svoje južne strane nalazi se u blizini granice sa Gruzijom.

S obzirom na povoljan geografski položaj između kavkaskih planina i Crnog mora, ima najsjeverniju suptropsku klimu na svijetu, a brdsko područje Krasnaya Poljana ima izvrsne snježne uslove, istovremeno zaštićene od vjetrova. Područje Sočija ima približno 200

sunčanih dana godišnje, a prosječna temperatura zimi je plus šest stepeni Celzijusa. Prosječna visina kavkaskih planina koje okružuju Soči je oko 2.000 metara, dok je

najviši vrh planina, a ujedno najviši u Evropi - Mount Elbrus sa 5.642 metra.

IZNAD RUSKE DINAMIKE

Kako u ovom području nema industrijskih postrojenja, pa time niti zagađenja, kvalitet zraka se smatra jednim od najboljih na svijetu. Područje Sočija, na više od 200.000 hektara šume, ima nekoliko za-

štićenih prirodnih rezervata, nacionalnih parkova, botaničkih vrtova...

Iako po broju stanovnika Soči možda ne spada u najveće ruske gradove, sa više od stotinu etničkih grupa koje egzistiraju na ovom prostoru predstavlja jedan od najmultietničkih. Oko dvije trećine

IME PO RIJECI

Teritoriju današnjeg Sočija hiljadama godina su naseljavala kavkaska plemena, a bio je pod uticajem antičke Grčke, Rima, Vizantije, Abhazije i otomanske civilizacije.

Sačuvano je nekoliko ostataka pomenutih civilizacija, među kojima je i srednjovjekovni vizantijski hram. Rusko carstvo se ovim krajevima približava početkom 19. vijeka, a 1838. ruske vlasti su uspostavile tvrđavu *Alexandria*.

Ime je potom mijenjanu nekoliko puta, a današnje ime Soči dobija 1896. godine po nazivu lokalne rijeke.

KAKO AVIONOM?

Iz BiH se, zbog udaljenosti, u Soči isplati putovati samo avionom, a taj grad je redovnim letovima povezan sa Bečom, Istanbulom i Tel Avivom. Osim toga, postoji i nekoliko redovnih linija ka bivšim sovjetskim republikama.

populacije su etnički Rusi, a od manjina treba spomenuti Armence, Ukrajince, Gruzijce, Grke, Bjelorusce, Tatara i Jevreje. Gotovi svi govore ruskim jezikom.

Mada većinu populacije čine pravoslavci, čiji vjerski objekti uglavnom dominiraju gradom, 1997. godine je izgrađena i katolička katedrala. Za 2014. godinu je planirana i gradnja sinagoge i džamije, iako jedna manja već postoji u blizini grada.

Soči turistima, bez obzira na njihova interesovanja, nudi brojne mogućnosti, počevši od sunčanja i izležavanja na već spomenutim plažama, pa sve do odlične muzejske ponude.

U gradu se nalaze i dva velika akvarijuma, zoološki vrt i Adler Dolphinarium, dok ljubitelji istorije mogu razgledati brojne arheološke lokalitete.

Ni noćna ponuda nije ništa lošija. Naprotiv, noćni život u Rusiji se generalno smatra vrlo dinamičnim, a Soči se, sa brojnim pabovima, restoranima s odličnom gastronomskom ponudom i noćnim klubovima, nesumnjivo nalazi iznad tog prosjeka. ●

KAD VODIČI NEMAJU POJMA KAKO PREPOZNATI DŽEPAROŠE?

Najčešći oblik krađa u Sarajevu su džepne krađe i provala u vozila, uglavnom stranaca koji dolaze u BiH sa stranim turističkim vodičima, kaže Feni policajac u zajednici PS Stari Grad Samir Pačarić.

- Zato Turistička zajednica Kantona Sarajevo mora uvesti pravilo da turistički vodiči za sve grupe budu iz Sarajeva, odnosno iz BiH da bi mogli prepoznati

ti kriminalca i prijaviti kriminalne radnje. Organizirane grupe stranaca dolaze sa turističkim vodičima koji nisu iz BiH, a oni ne mogu prepoznati džeparoša pa nekad i sami postaju žrtve kriminalaca - kaže Pačarić.

I glasnogovornica Turističke zajednice Kantona Sarajevo Asja Hadžiefendić-Mešić skreće pažnju na problem stranih turističkih vodiča koji ne znaju dovoljno o mjestima na koja vode turiste.

- Strane agencije dovode svoje turističke vodiče koji obično nisu dovoljno edukovani o kulturno-historijskom naslijeđu BiH, niti poznaju mentalitet ljudi u zemlji u koju su došli - kaže Hadžiefendić-Mešić.

(s. a.)

ULAGANJA U NACIONALNE PARKOVE SUTJESKI I KOZARI 1,8 MILIONA KM

U posljednje dvije godine u opremu u Nacionalnom parku Sutjeska uloženo je 583.000 maraka.

Među ostalim, štampana je i monografija, a oko 30.000 maraka je uloženo u javnu kampanju promocije turizma.

Finansiranje nacionalnih parkova Kozara i Sutjeska nastaviti će se i 2014. godine, za šta je u budžetu RS planirano oko 1.840.000 maraka.

(s. a.)

U SARAJEVU ZADOVOLJNI 2013. NIKAD BOLJE GODINE

Od 1997. godine, od kada se vodi zvanična statistika turističkih kretanja u Kantonu Sarajevo, 2013. je najuspješnija turistička godina, sa rekordnim brojem turista i ostvarenih noćenja i rekordnim porastom u odnosu na prethodnu godinu.

Sarajevo je 2013. godine posjetilo 302.570 turista, 17,9 posto više u odnosu na 2012. Oni su ostvarili 595.637 noćenja.

Stranih turista je bilo 83,8 posto, najviše iz Turske, Hrvatske, Slovenije, Srbije, Njemačke, Italije, Južne Koreje, Austrije, SAD i Poljske.

(s. a.)

ODREDIŠTA SE ZNAJU RIM, ISTANBUL, SICILIJA

Najinteresantnije destinacije za doček Nove godine građanima BiH koji su putovali van bile su Rim, Istanbul i Sicilija.

Prema podacima iz turističkih agencija, putnika je bilo i za Beč, Prag, Budimpeštu, Pariz, Bratislavu...

(s. a.)

ZDRAVSTVENI TURIZAM JE POTENCIJAL SCREENING ZA MENADŽERE...

U okviru projekta AHVN (Jadranska mreža za zdravlje i vitalnost), kojeg EU finansira kroz program IPA Adriatic, Sarajevska regionalna razvojna agencija SERDA organizovala je radionicu za jačanje kapaciteta članova lokalne mreže koju čine poliklinike, stomatološke ordinacije, turističke agencije i hoteli sarajevske regije.

Fokus je bio na paketima ponude zdravstvenog turizma, dok je drugi dio bio posvećen održivosti i razvoju vještina u zdravstvenom turizmu. Na radionici je prezentirano 11 različitih paket-aranžmana u oblasti zdravstvenog turizma među kojima su Plastična i rekonstruktivna hirurgija, Screening za menadžere, Paket zdravog mršavljenja Sky fit, Mini-paket za žene Ruža, Holistička provjera zdravstvenog stanja...

(s. a.)

AMBICIJE U REPUBLICI SRPSKOJ OTVORILI RUSIJU I TURSKU

Ljude u Turističkoj organizaciji RS raduje činjenica da su se destinacije iz ovog bh. entiteta otvorile prema značajnim turističkim tržištima, kao što su Rusija i Turska i što se uspostavlja direktna saradnja sa njihovim turoperaterima.

Na toj saradnji se temelji i dio očekivanja da će se u tekućoj godini nastaviti trend rasta broja dolazaka i noćenja turista u RS. Ali...

- Za globalno unapređenje turizma potrebno je više novca, jer turizam je svakako jedna od najznačajnijih privrednih grana koja bi, uz značajnija ulaganja, ostvarila bolje rezultate i veće prihode - kažu u Turističkoj organizaciji RS.

(s. a.)

NOVEMBAR U RS PADAJU BROJKE

U Republici Srpskoj su u novembru 2013. godine ostvarena 18.994 dolazaka turista, što je u odnosu na oktobar manje za 18,7 posto.

Pad je zabilježen i kod broja ostvarenih noćenja, kojih je bilo 49.827, što je u odnosu na oktobar 2013. godine manje za 21,2 posto.

Domaći turisti su i u novembru bili najbrojniji u obje kategorije, dok su strani turisti ostvarili 7.487 dolazaka, te 19.265 noćenja.

(s. a.)

TRNKINA KUĆA U ARGUDU NA BJELIMIČKOJ VISORAVNI

Fejzibeg platio, a gradili Dalmatinci

Kula priča o tome kako smo živjeli, to je naša istorija, a sve u njoj je ručno izrađeno, sve do danas ostalo netaknuto, upravo onako kako je i napravljeno, a uz to je i sada upotrebljivo

Na šezdesetak kilometara od Konjica, putem prema selu Ljuta na Bjelimičkoj visoravni, u naselju Argud nalazi se *Trnkina kula*, jedna od posljednjih kula ove vrste koja je u cjelosti sačuvana u izvornom obliku. Zbog činjenice da je dobro očuvana i da svjedoči o tome da je na ovim prostorima vođen intenzivan život stotinama godina unazad, *Trnkina kula*, čija vlasnica živi u Sarajevu sa svojim sinovima, u decembru 2013. proglašena je nacionalnim spomenikom i time je postala jedan od 42 nacionalna spomenika na području opštine Konjic koji su taj status dobili u posljednjih deset godina.

- Kule su bile vojne utvrde koje su služile za odbranu, kvadratne baze, uske, visoke dva ili tri sprata, do 12 ili više metara, sa veoma malim prozorima na tri strane i četvrtom stranom bez prozora, sa veoma uskim i strmim stepeništem i sa malim prostorijama. Zidovi su debeli i više od metar, pa ih je bilo nemoguće osvojiti ili ugroziti osim topovima. Građene su od ručno obrađenog kamena, lijepo tesanog vapnenca i, za razliku od kula u Bosni koje su pokrivene šindrom, ove u Hercegovini su pokrivene kamenom pločom - priča Jasmina Džumhur, bivša službenica

Opštine Centar, koja je penziju dočekala na mjestu stručne saradnice za zaštitu kulturno-istorijskog nasljeđa.

Po dostupnim podacima, gradnju *Trnkine kule* je finansirao izvjesni Fejzibeg, a gradili su je majstori iz Dalmacije koji su u isto vrijeme gradili još dvije kule na tom području, u selima Doljani i Sopot nedaleko od Arguda. Za gradnju je korišten kamen iz mejdana u selu Doljani.

Ima teška drvena vrata, ali toliko mala da se pri ulazu morate sageti.

Još uvijek je jasno vidljiva velika mandala koja ih je čuvala zatvorenim za neprijatelje.

Kula je visoka osam metara i bila je pokrivena kamenom.

- Ta kula je važna jer govori o tome kako smo živjeli u to doba, to je naša istorija, a važno je naglasiti da je sve u njoj ručno izrađeno i da je sve do danas ostalo netaknuto, upravo onako kako je i napravljeno, uz to i sada upotrebljivo, a naši zakoni predviđaju da sve što je starije od 100 godina i što je sačuvalo izvorni oblik može biti nacionalni spomenik - priča Džumhurova.

Komisija za zaštitu nacionalnih spomenika u BiH navodi da kuća u Argudu pripada tzv. gornjehercegovачkom tipu seoskih spratnih stambenih obje-

- Kule je gradila starija muslimanska gospođa. U njima ima malo prostora za stanovanje, ali je uz njih obično bio izgrađen stambeni objekat nazvan *odžak*, jednospratna zgrada od kamena, ćerpića i drveta, koji je praktično kuća za stanovanje, znatno širi i prostraniji, ali niži od kule, a pored njih je uvijek bio bunar. *Trnkina kula* je jedna od dvadesetak sačuvanih kula na području opštine Konjic - pojašnjava Džumhurova.

Širom BiH je početkom 19. vijeka postojalo oko 200 kula, a Hamdija Kreševljaković pedesetih godina 20. vijeka bilježi da ih je svega

dvadesetak u dobrom stanju, da se u šesnaest kula još uvijek stanuje, a da su ostale napuštene.

Po kazivanju Himze Šurkovića, na Bjelimičkom platou u opštini Konjic, u Odžacima je sedam kula, u Ježepasini dvije, u Lukama tri, a u Argudu, Svijenču, Gradeljini, Doljanima i Mokrom po jedna.

Neke od njih su već proglašene nacionalnim spomenicima, a opština Konjic je Komisiji aplicirala za zaštitu još 150 objekata jer, kako objašnjava Jasmina Džumhur, tek sa ozvaničenim statusom nacionalnog spomenika opština može konkurisati kod raznih fondova za novac za njihovu zaštitu i restauriranje. A to

je, opet, važno jer svaki nacionalni spomenik predstavlja univerzalne vrijednosti za sve generacije i nestankom bilo kojeg od njih svi ostaju bez dijela svoje prošlosti.

I da se ne zaboravi, Konjic je po površini najveća opština u BiH, graniči sa deset drugih i na svom području ima naselja koja su od centra grada udaljena po više od 80 kilometara.

Istorija kaže da je Konjic, uz Jajce, najstarije naseljeno mjesto na ovim prostorima, da se život na tom području intenzivno odvijao i prije više od 4.000 godina, a pisac Sead Mahmutefendić je zabilježio da *ničeg ne bijaše, niti što je izmišljeno u literaturi niti što je sanjano u snu, čega nije bilo u Konjicu.* ●

kata s ognjištem smještenim uz vanjski zid.

Objekat je do danas očuvao visok stepen autentičnosti, uz zadržavanje izvorne namjene. Nije poznato tačno vrijeme njene izgradnje, ali istraživači narodne arhitekture Astrida Bugarški i Muhamed Kadić ovakve ruralne stambene objekte smještaju u period od prve polovine XIX do prve polovine XX stoljeća.

Iz Komisije je u drugim sličnim odlukama pojašnjeno da kula kao stambeno-fortifikacijski objekat predstavlja poseban tip starije muslimanske kuće, poluutvrđeni dvorac feudalaca i, po svoj prilici, izdanak stambene kulture srednjeg vijeka, jer je uočeno da njihova gradnja u BiH počinje sa dolaskom osmanske vlasti.

TELEVIZIJA
SLON
eXtra
TUZLA, BIH
Slon
RADIO

SLUŠAJTE I GLEDAJTE DA BISTE ZNALI

+387 35 205 205
www.radioslon.ba 89 MHz

TNT
RADIO

Travnik 95.10
Zenica 93.40
Bugojno 93.50

www.tnt.ba

KAMELEON PINK BH

UDRI MUSKI!
101.2
MHz FM

Svako jutro,
svaki radni dan...

+387 33 727 000

Q radio
105.2 FM

TEL: +387 32 73 52 80 ; +387 32 73 07 40
e-mail: marketing.q@gmail.com

KARADŽIĆ I MLADIĆ U HAAGU: KO JE PLANIRAO GENOCID

BOSNA

NEZAVISNA INFORMATIVNA REVIIJA

GODINA XX | BROJ 897 | SARAJEVO 16.1.2014. | CIJENA 3 KM

DAMIR UMJESTO DAMIRA

SLUČAJ REKET
SMJENA GENERACIJA

SDP ASA GROUP

www.slobodna-bosna.ba

ISSN 0354-1436 PRINTED IN BOSNA I HERCEGOVINA

9770354143035 00497

STUDENTSKI
RADIO
SARAJEVO

eFM
95,2 MHz

RADIO
ZOS
107 FM

www.startbih.info

start

Neuništivi Caterpillar BAGER? NE, MOBITE!

Caterpillar, firma koja pravi građevinske mašine, ali i mobitele, predstavila je model Cat B100 koji može izdržati puno toga.

Caterpillar Cat B100 može pasti sa visine od 1,8 metara, a može podnijeti i temperaturu od -25 stupnjeva Celzijusa.

Uz to baterija B100 može izdržati 23 dana, a uređaj može pod vodom biti na dubini od jednog metra pola sata.

Sony predstavio HMZ-T3W

SKUPO, ALI KINO NA OČIMA?

Dok se Oculus Rift VR naočale još uvijek nalaze u fazi prototipa, Sony je na sajmu CES 2014 prikazao svoju verziju, Sony HMZ-T3W, koja će se uskoro naći u prodaji po cijeni od 732 eura. Sony svoj

prizvod reklamira kao nosivi HD televizor, što znači da je prije svega namijenjen gledanju videosadržaja.

Ove naočale ipak imaju senzor pokreta, pa kretnje glave gore-dolje i lijevo-desno omogućuju puni pregled scene koja se gleda. Teške su 320 grama, a dizajnirane tako da se mogu koristiti i ako se nose prave naočale.

Sony HMZ-T3W omogućuje vidno polje od 170 stepeni, koje se kreira pomoću dva HD prikaza razlučivosti od 720p za svako oko. Ekran je veličine od 0,7 inča u dijagonali, a sa donje strane ima dugme kojim se može izoštravati fokus. Rezultat je slika koja odgovara gledanju 750-inčnog ekrana s udaljenosti od 20 metara ili 60-inčnog 3D TV-a s udaljenosti od 1,52 metra.

Bounce privlači uniforme SAMO ZAKOTRLJAJ!

Bivši studenti MIT-a Francisco Aguilar i David Young su na ovogodišnjem CES sajmu u Las Vegasu, nastupajući kao predstavnici svoje startup tvrtke Bounce Imaging Inc., prikazali zanimljiv proizvod Bounce Imaging sustav koji se sastoji od kamere za bacanje i aplikacije za prikaz slika i tona na pametnim telefonima ili tabletima.

Kamera ima šest širokokutnih objektivna koje aplikacija spaja u jednu sliku, odnosno prikaz čitave prostorije u kojoj se zakotrljala. Odmah je jasno

oko štanda Bounce Imaginga okupljali ljudi u uniformama.

Aguilar i Young primjenu Bounce Imaginga vide i za druge potrebe, vjeruju da će biti zanimljiv vatrogascima i spasilačkim službama, kao i za industrijske inspekcije, pa uređaj ima i senzore za mjerenje razina zračenja i ugljičnog monoksida.

da je ovo idealan gadget za vojsku i policiju, pa stoga ne čudi da su se

AMD i BlueStacks

ANDROID NA WINDOWSU

AMD je početkom januara predstavio novu verziju BlueStacks-ovog rješenja koje donosi kompletno Google Android OS iskustvo na Microsoft Windows baziranim tabletima, 2-u-1 hibridima, notbucima i desktop uređajima.

Nova verzija BlueStacks App Playera, pokretanog na Windows PC računarima baziranim na četvrtoj generaciji AMD APU-ova, nudi poznati Android korisnički interfejs, uključujući i podešavanja, konfiguracije i kontrole za prilagođavanje, sposobnost pokretanja Android aplikacija u prozoru ili preko cijelog ekrana u punoj rezoluciji, podršku za stotine hiljada Android aplikacija direktno i sinhronizaciju s istim aplikacijama pokrenutim na drugim samostalnim Android uređajima, besprijekornu interoperabilnost kroz direktnu razmjenu fajlova koja omogućava Android aplikacijama pristup fajlovima smještenim u Windows fajl sistem.

Nasuprot tradicionalnim dual-OS sistemima, koji od korisnika zahtijevaju da izađu iz jednog prije ulaska u drugi operativni sistem, AMD i BlueStacks rješenje virtualno pokreće Android unutar Windowsa.

iPad Air izgubio bitku

RETINA NIJE POLOŽILA

Apple navodno gubi interesovanje za Retina ekrane i mogao bi ih odbaciti na svojoj liniji tableta, a umjesto toga se fokusirati na uvećane rezolucije ekrana.

Problem je to što Retina ekrani imaju slabije rezolucije u odnosu na rivalske modele, što

svjedoče i uporedni testovi iPad Aira sa konkurencijom.

Air jeste jedan od najmoćnijih tableta na tržištu, ali se u testovima pokazao slabijim od Android modela zbog rezolucije ekrana koji nude bolje iskustvo gledanja.

Apple navodno testira tablete sa 2K i 4K ekranima koji bi trebali da se pojave u drugom kvartalu 2014. godine.

LG na fitnessu

NARUKVICA SVE PRATI

Početak nove godine LG je iskoristio za predstavljanje narukvice Lifeband Touch i slušalice Heart Rate, dva proizvoda za fitness.

LG Lifeband Touch je pametni pratitelj aktivnosti, kompatibilan sa monitorima otkucaja srca i pametnim telefonima. I dizajn LG Heart Rate omogućava mjerenje otkucaja srca prilikom vježbanja.

Oba uređaja mogu se i međusobno bežično povezati, a povezivanjem sa pametnim telefonima koje pokreću Android ili iOS, uređaji mogu prenositi podatke na intuitivnu, jednostavnu aplikaciju LG Fitness ili MyFitnessPal, Runkeeper ili MapMyFitness.

Narukvica ima OLED zaslon osjetljiv na dodir za prikaz vremena, biometrijskih podataka, dolaznih poziva i kontrolu glazbe, ugrađeni brzina-mjer u tri ose i visinomjer, a sve informacije vidljive su povlačenjem prsta po zaslonu.

LG Lifeband Touch i LG Heart Rate će biti dostupni u SAD tokom prve polovine 2014. godine, a cijena još nije obznanjena.

Studio Total se igra

ŽIVJETI U ZVUČNIKU?

Skandinavski kreativni studio ST (Studio Total) pokrenuo je crowdfunding kampanju na portalu Indiegogo, kojom želi promovirati svoj zvučnik u kojem se doslovce može boraviti.

U prozirni zvučnik AudioOrbs, koji bi trebao

koštati 15.000 dolara, ST je postavio 18 zvučnika i malu rupu umjesto vrata kroz koju će se ljubitelji dobrog zvuka moći uvući u ovo gnijezdo i uživati u glazbi bez utjecaja vanjske buke, dok će

istovremeno imati vizualni osjećaj otvorenosti prostora da se ne bi osjećali kao u izolaciji u klasičnim zatvorenim prostorijama.

Trenutno ST preko Indiegogo zapravo prodaje dva AudioOrbsa po navedenoj cijeni, no Skandinavci vjeruju da bi to mogao postati proizvod vrlo zanimljiv ljubiteljima HiFi-a i svima onima koji se žele opustiti uz glazbu bez utjecaja vanjske vreve i buke.

Valve nastavio razvoj

STEAMOS SAD STABILAN

Nova inačica gamerskog Linuxovog SteamOS-a koju je razvio Valve stiže u obliku stabilne verzije i, za razliku od prve koja je imala podršku samo za Nvidijine grafičke kartice, sada podržava AMD-ove i Intelove, no kupci moraju provjeriti koje jer nisu podržani svi grafički čipovi.

- Nadogradili smo alchemist release s al-

postojeće SteamOS instalacije automatski nadograditi.

chemist_beta contents. Sve promjene koje su se našle u alchemist_beta inačici, sada su dostupne svima. Intel i AMD grafika su sada podržane, dok Nvidijina Optimus tehnologija za sada još nije - saopćio je Valve, te naveo da će se

Nigdje kraja tržištu

PLAYSTATION NOW

Nakon što je na CES-u predstavljen PlayStation Now, čini se da Sony nije predaleko od integracije televizije i smartphonea u PlayStation iskustvo PlayStation Now je plod Sonyjeve investicije u Gaikai streaming servis koji je nekad davno omogućio Samsungu i LG-u da Witcher 2 pokreću preko svojih pametnih televizora. Zahvaljujući unaprijedenoj streaming tehnologiji, ovaj novi servis trebao bi omogućiti igra-

nje PlayStation naslova na svim smart uređajima - televizorima, tabletima ili smartphoneima.

Poenta je da korisnik plati iznajmljivanje igre i da je, zahvaljujući stabilnoj i ne

pretjerano jakoj internet vezi od okvirno pet MBPS, igra na svakom smart uređaju.

Zatvorena beta prvo počinje u SAD, a sam servis će, osim streamanja videoigara, omogućiti spremanje njihovih podataka, skidanje naslova sa PS Storea i mnogočega drugog.

Obnavlja se Asteroids

SPACE GAME OF THE YEAR

Asteroids iz davne 1979. godine sada doživljava modernu reinkarnaciju u vidu ASTEROIDS: Space game of the year, naslova iz produkcije srbijanskog programerskog studija Industry Entertainment.

Princip igre ostao je gotovo nepromijenjen - i u novoj verziji Asteroida potrebno je letjelicom upucati sve što se nađe na putu, pazeći pritom da se ne sudari sa nekim od okolnih nebeskih tijela. ASTEROIDS: Space game of the year, međutim, ima 3D sučelje.

- Igrač se oslanja na pokretljivost, brzinu, kontrole i razorno naoružanje svemirskog broda kojim upravlja, kao i gravitacioni štit - kažu autori koji su kraj svog posla najavili za kraj 2014.

Poslastica uz PS4

DRIVECLUB DOBRO IZGLEDA

Driveclubov datum izlaska je sve bliži i bliži, a Sony očigledno nema problema sa njegovom promocijom.

I u novoizšloj PlayStation4 reklamnoj koja, naime, reklamira apsolutno sve što Sony nudi ubačen je i mali insert o nadolazećoj turbo-utrci. Iako se radi o maloj prezentaciji nove konzole, svejedno - Driveclub u njoj izgleda više nego dobro.

Igrač se opet igra

SHAQ OBNAVLJA SHAQ-FU

Košarkaška legenda Shaquille O'Neal nedavno je u intervjuu za GamerFintation potvrdio da se radi na novoj Shaq-Fu igri. U pitanju je prastara borilačka igra za Amigu, koje se sjećaju baš najstariji igrači, u kojoj je Shaq bio glavni lik.

Upućeni danas kažu da je Shaq tu igru napravio zato što je tokom devedesetih upao u vrtlog komercijalizacije sportskih likova, u kojem su nastale akcijske serije, crtani film i naravno, videoigra sa njim u glavnoj ulozi.

Peticija Rockstar Gamesu

MASE TRAŽE GTA 5

Online peticiju, napravljenu da bi se uvjerila kompanija Rockstar Games da Grand

Theft Auto 5 treba izdati i za PC, do polovine januara potpisalo je više od 650.000 ljudi.

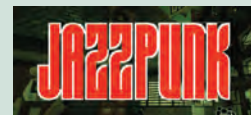
Peticija je kreirana krajem 2012. godine, a u opisu navodi prednosti PC platforme, kao i činjenicu kako modificirane GTA igre nude najveću zabavu znanu čovjeku - a upravo je PC gaming poznat po modanju. Rockstarov potpredsjednik Sam Houser je u novembru 2012. izjavio da će se o PC verziji igre još razmisliti i od tada nije bilo nikakvih relevantnijih informacija.

Računa se da bi se, ako peticija upali, GTA 5 na kompjuterima mogla zaigrati krajem proljeća ove godine.

Od 7. februara

JAZZPUNK?

Pogled na alternativnu stvarnost u vrijeme Hladnoga rata moći će se iskusiti kroz komičnu avanturu Jazzpunk koja u digitalnom izdanju kreće u distribuciju 7. februara za PC, Mac i Linux. Jazzpunk razvija Necrophone Games koji igrače vodi u alternativnu stvarnost u kojoj su korporativna špijunaža i cyber kriminal sasvim normalne stvari, a igra se temelji na istraživanju otvorenog svijeta s egzotičnim lokacijama, čudnim napravama i naravno - humoru.

HOĆE LI NOVI ZAKON O JAVNIM NABAVKAMA POMOĆI JAVNIM TV-EMITERIMA

Digitalizaciju spašava skupa žalba?

Treći tender za nabavku opreme za digitalizaciju bliži se kraju i, ako niko ne bude spreman platiti 12.000 KM, koliko košta taksa za žalbu na izbor dobavljača, digitalni rtv-signal brzo bi mogao pokriti Sarajevo, Mostar i Banju Luku

Treći tender za nabavku opreme za prvu fazu digitalizacije emitovanja rtv-signala u BiH je završen i za dobavljača je odabrana zagrebačka kompanija *Odašiljači i veze*, a oni koji nisu dobili posao imaju vremena da se žale do izlaska ovog broja magazina Start BiH.

Do sada je tendere u dva navrata obarao Ured za žalbe na javne nabavke u BiH, pa je digitalizacija rtv-signala, koja će koštati oko 40 miliona KM, postala jedini proces u BiH za koji je obezbijeđen novac, ali nedostaje nešto drugo.

PROUČAVALI ŽALBU OSAM MJESECI

- Mi smo sa pripremama za digitalizaciju počeli 2006. ili 2007, prvi tender je raspisan 2010, ovaj treći je raspisan 13. februara prošle godine, a mi smo tek početkom januara objavili ko je dobio posao. Procedura je takva i dugo traje - pojašnjava šef Tima za digitalizaciju Zdravko Šavija.

On se nada se da će izmjene Zakona o javnim nabavkama spriječiti žalbe.

- Taksa za žalbu po ovom tenderu je 12 ili više hiljada KM, pa neka se žali ko hoće - kaže Šavija.

Savjetnik ministra prometa i komunikacija zadužen za ovaj proces Mehmed Ago-

vić, inače bivši direktor BHT, smatra da se sve vrijeme provođenja ove javne nabavke Ured za žalbe ponašao neprimjereno.

- Sve ovo vrijeme mi smo bili žrtva nefunkcionalnog rada Ureda za žalbe, jer je u dosadašnjem razmatranju apsolutno bila riječ o odugovlačenju. Oni su osam mjeseci radili na žalbi, iako je Zakon vrlo strogo propisao rokove od 15 dana. Nikom nije jasno šta su oni vještačili jer sve pripreme su radili ljudi od tehnike - kaže Agović.

Tim za digitalizaciju, kaže Agović, više neće dozvoliti odugovlačenje.

- Mi imamo mehanizme da se žalimo na Ured za žalbe, ali postoji mogućnost rješenja na nivou Vijeća ministara BiH. Ovo je važan i skup projekat, postoji neki krajnji termin za završetak posla koji je odredila EU, mi imamo i novac i znanje i nema razloga da se ovo više odugovlači - kaže Agović.

Ukoliko ovog puta ne bude žalbi ili one budu odbačene, Šavija vjeruje da bi radovi na procesu digitalizacije mogli početi u maju ove godine.

- Novac je obezbijeđen i za dvije naredne faze, ali mi vjerujemo da bismo vrlo brzo mogli pokriti Sarajevo, Mostar i Banju Luku, a 2015. godine, kad nabavimo emisionu mrežu, mogli bismo pokriti područje koje naseljava 75 posto stanovništva u BiH - kaže Šavija.

Ured za žalbe prvi put je tender rušio jer reference firme koja je dobila posao, *Ericsson Nikola Tesla*, čiji je vlasnik *Ericsson* iz Švedske, nisu bile zadovoljavajuće i od njih je tra-

On ne može da se sjeti šta je tačno vještačenje, ali prisjeća se da je bila sporna prihvatljivost ponude spornog ponuđača.

Kremenović naglašava da su u Uredu najsretniji kada nema žalbe ili kada je odmah odbijao kao neosnovanu.

- Najnovije izmjene Zakona će u mnogo čemu promijeniti proces žalbe, jer sada podnosilac žalbe plaća taksu između 500 KM i 25.000 KM, u zavisnosti od vrijednosti javne nabavke. To je trošak podnosioca žalbe i ukoliko žalba bude neosnovana - novac ne dobiva natrag - kaže Kremenović.

Šavija kaže da će najveću korist od digitalizacije imati stanovništvo BiH jer će dobiti kvalitetniji i otporniji signal, ali da će koristiti biti i za državu.

- Digitalizacija oslobađa veliki broj frekvencija koje država može dalje ponuditi u zakup. Frekvencije su državno dobro i mogu se iznajmljivati za novac. Sa druge strane, ako ne digitalizujemo signal - niko iz BiH ga neće moći štititi i ako naš analogni signal bude smetao bilo čijem digitalnom, taj neko će moći tražiti da on bude ugašen - objašnjava Šavija.

On napominje i da za ovaj proces nije neophodna uspostava korporacije javnog sistema emitovanja jer je ona praktično nadoknađena uspostavom ekspertnog tima za digitalizaciju.

Podsjećanja radi, predstavni-

ca OSCE-a za slobodu medija Dunja Mijatović nedavno je u intervjuu za magazin Start BiH objasnila da mediji u BiH ne mogu opstati i ne mogu nastaviti raditi ako do 2015. godine ne pređu na digitalni signal. RTRS je u dva navrata emitovao svoj program putem digitalnog signala, ali ih je RAK zbog toga kaznio sa 100.000 KM, što je kasnije, krajem prošle godine, Sud BiH oborio. Plan, ali i Zakon o RTV sistemu, predviđa da sva tri javna emitera iz sistema javnog emitovanja u BiH u isto vrijeme puste digitalni signal.

Do sada je većina komercijalnih televizija u BiH završila digitalizaciju i digitalni signal ustupa kablovskim operaterima, što znači da stanovnici BiH koji imaju pristup kablovskom signalu neće imati nikakve dodatne obaveze kada javni emiteri završe digitalizaciju.

(r. č.)

ženo da, kako je to ranije objašnjavao Šavija, sami sa sobom potpišu konzorcij, što je pravno nemoguće. Drugi put je bio odabran konzorcij *Unis Telekom - Lanaco - Comutel*, kojeg je, pričao je Šavija, Ured oborio na osnovu vještačenja Elektrotehničkog fakulteta iz Sarajeva, koji nije ovlašten i licenciran za te poslove.

GASI ANALOGIJU

Direktor Ureda za žalbe na javne nabavke BiH Ostoja Kremenović kaže da u toj instituciji razumiju značaj procesa digitalizacije za cijelu BiH, ali da su razmatranja žalbi na ova dva tendera oba puta bila veoma složena i dugotrajna.

- Svaki od tih postupaka je bio problematičan jer je riječ o složenim nabavkama i složenim žalbama, koje su tražile vještačenje koje traje mjesecima - kaže Kremenović.

DAMIR DŽUMHUR, TENISER

Nosim knjige sa sobom i učim kada god mogu

Neću odustati od fakulteta ni po koju cijenu ● Imam prelijepu djevojku i ona mi je veliki dio podrške u svim mojim planovima ● Šanse da postanem milioner do kraja ove sezone su tanke, ali lijepo zvuči ● Do kraja sezone bio bih zadovoljan mjestom koje bi mi osiguralo direktan ulazak u Australian Open sljedeće godine

1 Prvo da Vam čestitam na najvećem uspjehu u karijeru. Mnogi igrači se žale na vremenske uslove. Kako ste ih Vi podnosili?

- Hvala velika i jedan veliki pozdrav za vaše čitaoce širom BiH. Nije lako, ali sam dobro fizički spreman i moja lakša fizička konstitucija mi pomaže da ipak malo lakše podnosim ove vrućine, za razliku od malo krupnijih igrača. I, naravno, redovna hidratacija, konzumacija voća i sl. je ključno kako bih mogao biti 100 posto na svakom meču.

2 Uspjeh je tim veći što je Vaša omiljena podloga zemlja. Šta možemo očekivati na Roland Garrosu?

- Moj tata i trener kaže da sam jednako dobar igrač na svakoj podlozi, tako da sam i sebi sam rekao da neću više preferirati neku podlogu spram druge, već moram igrati sve mečeve maksimalno fokusirano. Ali

ipak na zemlji sam počeo igrati, odrastao sam na njoj i uvijek mi je strašno drago kada vidim crvenu zemlju. O Roland Garrosu još ne razmišljam, ali ove godine bih trebao tamo zaiigrati po prvi put u profesionalnoj konkurenciji i bit će mi to veliko zadovoljstvo.

3 S obzirom da Roland Garros počinje 20. maja, tačno na Vaš rođendan, to bi mogao biti najljepši poklon?

- Sigurno, imam još dosta turnira za igrati do samog Roland Garrosa i, mada ću svoje teži-

šte sezone poslije Australije staviti na Roland Garros da tamo dođem maksimalno spreman, moram ostati fokusiran i na druge turnire koji me čekaju, kao i na nastupe za reprezentaciju u Davis Cupu.

4 Za ovu sezonu ste se pripremali u Italijim kod Alberta Castellania.

Koliko Vam je to pomoglo?

- Sigurno da je pomoglo, jer su tamo uslovi bili odlični. Castellani je svjetski trener, bilo je jako dobrih igrača također, što je jako bitno za pripreme, a meni je najvažnije to da je Neno, moj otac i trener, imao izvrsnu komunikaciju i saradnju sa Albertom Castellanijem, razmjenjujući znanja i iskustva sa ciljem unapređenja moje igre.

5 Ko uopšte danas čini Vaš tim?

- Tim danas je još uvijek mali, za razliku od

nekih igrača, ali tu su, kao što sam spomenuo, prvo moj trener Neno koji se brine oko treninga, kondicije, discipline i strategije u mečevima između ostalog, tu je moj menadžer Nedim Vilogorac koji pomaže oko sponzorstava, organizacije putovanja, komunikacije sa medijima, održavanja moje facebook stranice, analize turnira sa ciljem boljeg planiranja zajedno sa mojim ocem i povremeno ode na turnire sa mnom kada moj otac Neno ne može ili je malo umoran. Jer, kao što znate, ovdje su stalna putova-

nja sastavni
dio igre.

K a d a

s a m u

Sarajevu, radim kondiciju s Eldinom Jeleskovićem i to je isto veliki dio moje igre.

6 *Imate li namjeru pojačati Vaš tim nekim velikim trener-skim imenom?*

- Nemam u ovom trenutku, jer saradnja između mene i Nene je zaista izvrsna. Ali, sigurno je da

ćemo se povremeno vraćati u Italiju kod Castellani na pripreme, savjetovanje i slično.

7 *Šta Vam je prioritet da popravite u svojoj igri?*

- Ove zime sam zaista radio na svim aspektima svoje igre, ali dosta pažnje sam posvetio i mentalnoj snazi. To je nešto na čemu želim da nastavim da radim i u budućnosti. Nadalje, na ovom nivou, ako hoćete bilo šta da uradite, morate biti maksimalno fizički spremni i nastaviti

je, mislim da sam taj cilj ispunio već u januaru (smijeh). Do kraja sezone bio bih zadovoljan mjestom koje bi mi osiguralo direktan ulazak u *Australian Open* sljedeće godine, znači negdje unutar najboljih 100 igrača svijeta.

10 *Imali ste nedavno i operaciju nosa. O čemu se tačno radi i koliko je to možda pomoglo Vašim igrama?*

- Imao sam devijaciju nosa koja mi je umanjivala dotok kisika za 70 odsto. Nakon operacije mogu komotno reći da sam prodisao i mnogo mi je lakše sada igrati.

11 *Kojeg tenisera najviše cijenite?*

- Sada kada znam koji napori i odricanja su neophodna da bi se bio vrhunski teniser, cijenim ih sve podjednako, pogotovo ove iz *top 50*, jer ne samo da nije lako doći na taj nivo, već je jednako teško, ako ne i teže, zadržati taj *ranking*. Poimenično, **Rafter** mi je bio omiljen dok je igrao, a sada je to **Nole**. Naravno pratim ih sve, **Federera**, **Murraya**, **Ferrera**, **Del Potra**...

12 *Kako bi izgledao savršen igrač - čiji servis, čiji bekhend, forhend, izlazak na mrežu, čije kretanje?*

- Servis **Ivanišević**, od aktuelnih bih uzeo **Karlovića**, *backhand* jednoručni **Gasquet**, dvoručni **Nole**, *forehand* **Federer**, izlazak na mrežu **Rafter**, iz novije generacije vjerovatno je to **Llodra** jer on je jedan od rijetkih koji je danas čest na mreži, a kretanje dajem **Nadalu**. Moglo bi se napraviti nekoliko verzija ove liste, ali ovo je moja trenutna.

13 *Nagrade su sastavni dio uspjeha. Već se prešla cifra od 100.000 dolara sa-*

Sa mamom Žanom

ću da jačam fizičku stranu svoje igre.

8 *Kod koga ste bili smješteni u Australiji?*

- Kod prijatelja koje smo upoznali još dok smo igrali turnire iz kategorije *futures* u Srbiji. Oni su nam ukazali nevjerovatnu dobrodošlicu i veoma smo im zahvalni na tome.

9 *Poslije Otvorenog prvenstva Australije očekuje Vas znatan napredak na ATP listi. Koji je realan plasman na kraju sezone ili kojim biste mjestom bili zadovoljni?*

- Na početku sezone postavio sam cilj da što prije uđem u *top 150* i da zaigram u glavnom turniru jednog *grand slama*. Kako stvari sto-

mo od turnirskih nagrada. Više od pola toga ste sada prihodovali od *Australian Opena*. Ako ovako nastavite kakve su šanse da postanete milioner do kraja godine?

- Pa šanse su tanke, ali lijepo zvuči (smijeh). Ipak ovdje se radi prije svega o bruto iznosima i moraju se platiti porezi na ove cifre, plus svi troškovi koji proizlaze iz stalnih putovanja, treninga, prehrane, masaža i svega ostalog što prati ulaganja u ovaj sport. Jednog dana, nadam se...

14 *Da li je bilo nekih novih kontakata sa sponzorima povodom ovih uspjeha -*

raste li interes?

- Interes raste sigurno, ali vidjet ćemo.

15 **Sa kim danas uopšte imate sponzorske ugovore?**

- Imam ugovor sa američkom generičkom farmaceutskom kompanijom Alvogen, koja onedavno prodaje svoje proizvode i na tržištu BiH. Taj ugovor mi je na snazi već skoro dvije godine i hvala im jer su vjerovali u mene kada sam bio daleko od današnjeg *rankinga*. Veliko hvala ide i BH Telecomu koji mi je bio sponzor dvije godine unazad i, kako nam je ugovor istekao u oktobru 2013. godine, podnijeli smo zahtjev za njegovo produženje i očekujemo pozitivan odgovor. Ovim dvjema kompanijama sam neizmjereno zahvalan, jer bez njih ovo sve ne bi bilo moguće ili bi bilo mnogo, mnogo teže. Finansije su ustvari i najveći problem igrača koji su rangirani izvan 100 i zato su se neki i bunili u prethodnim godinama traživši više novca za igrače u početnim rundama *grand slama*ova. Rezultat toga je da danas imamo rekordne nagradna fondove na tim turnirima, što je, evo, meni omogućilo da već u januaru

nih putovanja.

17 **Koji Vam je omiljeni turnir?**

- Trenutno Australian Open (smijeh).

18 **Uskoro Vas očekuju i obaveze u Davis Cupu. Šta možemo očekivati u susretima sa Grčkom u 1. kolu Druge grupe Euro-afričke zone?**

- Ja vjerujem u pobjedu. Amer Delić je sada selektor, on će nam sigurno biti dodatna motivacija, nadam se povratku Mirze Bašića u reprezentaciju i sa njim u ekipi imamo zaista opasan tim.

19 **Koji su uopšte reprezentativni dometi ove generacije bh. tenisera?**

- Kada smo svi na okupu, mislim da možemo dogurati do samog vrha, ali trebat će nam vremena i dobar dubl tim, koji nekako još nismo definisali.

20 **Studirate na FPN-u. Koliko je teško profesionalnom sportisti uskladiti obaveze sa školovanjem?**

- Nije lako, nosim knjige sa sobom i učim kada god mogu, ali nije lako stići sve to. Ali neću odustati od fakulteta ni po koju cijenu.

te ostale sportove?

- Pratim dosta sportova, ali naravno najviše pratim nastupe naših igrača kao što su Džeko, Pjana, Vedo, Miske, sad će i Hajrović nastupiti u Ligi prvaka za Galatasaray i manje-više sve ostale, jednako zaslužne, članove naše fudbalske repke, zatim Teletovića, nastupe košarkaške i rukometne repke i sve što ima neki predznak BiH. I, naravno, pratim i naše tenisere i raduje me kada vidim da i

igram s istom lopticom sa kojom sam osvojio prethodni poen, na primjer, a prije meča volim malo da slušam muziku.

29 **Šta se dešava između dva meča na velikim turnirima? Da li trenirate, odmarate, pratite druge mečeve ili nešto treće?**

- Sve od nabrojanog, sa tim da posvećujem posebnu pažnju svojoj ishrani, kako bih u meču bio svjež i u stanju da igram dugo na viso-

oni igraju dobro. Doduše, najviše od svega me raduje nastup naših Zmajeva u Brazilu i da gledam i slušam naše navijače koji će tamo, siguran sam, napraviti spektakl.

24 **Kako popunjavate slobodno vrijeme na putovanjima?**

- Učim, odgledam neki film, malo *chatam* sa djevojkom i to je to otprilike.

25 **Kakvu muziku slušate?**

- Nisam izbirljiv, ali hajmo reći MTV top 40 može uvijek proći.

26 **Imate i nekih glumačkih iskustava. Planirate li nekad i glumačku karijeru?**

- Što da ne?! Doduše, brat mi je krenuo tim vodama i maksimalno je posvećen glumačkoj karijeri, a ja ću se vrlo rado pojaviti u nekim filmovima tu i tamo dok igram, a za poslije ćemo da vidimo.

27 **Ko je favorit za osvajanje Australian Opena?**

- Mislim da je to Đoković, jer on ovdje zaista igra vrhunski tenis.

28 **Imate li neke rituale prije ili tokom meča?**

- Pa imam neke svoje male rituale, ali ništa pretjerano. Volim da

kom nivou.

30 **Koji meč nikada nećete zaboraviti?**

- Finale Evropskog juniorskog prvenstva 2010. godine u švicarskom Klostersu i nijedan meč sa ovog Australian Opena.

31 **Postoji li neka teniska legenda, ne mislim na ove aktivne, koju biste voljeli upoznati?**

- Rafter, Agassi. A neke od legendi tenisa onako poznatije našem narodu, a koje sam imao prilika upoznati su Ivanišević, Prpić i Ljubičić.

32 **Koji je, po Vašem mišljenju, najveći turnir na svijetu?**

- Sva četiri iz kategorije *grand glama* su, moram reći, nešto posebno i svaki od njih ima svoje čari, sa tim da ću čari Roland Garrosa upoznati tek ove godine (smijeh).

33 **Vaše rezultate u Australiji je pohvalio i Novak Đoković. Koliko Vam to znači?**

- Ma, to mi znači neopisivo mnogo, jer ipak je on jedan od najboljih svih vremena i hvala mu što je našao vremena da me pohvali. ●

obezbijedim sebi neku štednju za troškove koji me čekaju u ostatku sezone. Moram se, naravno, zahvaliti i Wilsonu i Lottou koji me snabdijevaju opremom i nadam se da sam opravdao i njihova očekivanja.

16 **Sa kim se družite od tenisera?**

- Najviše se družim sa teniserima iz bivše Juge, kada smo na istim turnirima i mi se nekako svi držimo zajedno, zezamo se, pričamo slične ako ne iste jezike i to nas malo približi onoj kućnoj atmosferi koju rijetko osjetimo zbog stal-

21 **Kakva je situacija na emotivnom planu? Može li to uticati na karijeru?**

- Situacija je odlična, imam prelijepu djevojku koja je puna razmijevanja za sva moja putovanja i ona mi je veliki dio podrške u svim mojim planovima.

22 **Planirate li igrati dubl i dalje ili ćete se sada više posvetiti singlu?**

- Kao i do sada, povremeno ću nastupati u dublu, ali fokus ostaje na singl nastupima.

23 **Koliko znam, navijate za Željezničar. Koliko prati-**

Kao što samo ime veli, nezvani gost dođe - nepozvan. Tako je i tema ove kolumne trebala biti jedna, ali je nepozvani gost umiješao svoje prste i alate te me potpuno poremetio u planovima. Zato je tema druga - O Njemu. Svakoga, a posebno onoga kod koga odlučiti da se nepozvan ugosti, On odvodi u jednu drugu dimenziju. Dimenziju kraja ili početka, u zavisnosti od toga kako tumačite ovo ili ono, zemaljske, duhovne ili ateističke aspekte.

Od kraja u novi početak.

Od tame u neka nova svjetla.

Od pepela i praha do krvi i mesa.

Ono što niko ne očekuje, ono što nema logiku.

Pravdu - tek!

Naslućujete li mu ime s obzirom na funkciju?

Upoznajte to izvršno tijelo, tog nepozvanog gosta.

Ime mu je - smrt.

Jutro je bilo lijepo, nebično toplo za ovo doba godine.

Sunce je ulazilo kako i treba - kroz prozor. Umilni zvukovi najdražih bića ispunjavali su prostor i trenutak.

I dobro kaže moja draga: "Mladunčad svih živih bića su naprosto predivna, direktna veza sa izvorom ljubavi i energije." Bez obzira na obaveze koje su me čekale taj dan, trudio sam se da što više upijem i zapamtim taj trenutak, zvukove, buđenja, glasove. Ispunjenje zagarantovano, dan može da počne. To mi je poput mantre. *Dobro jutro, ovo iznad nas je nebo*, pjevao bi Bajaga, a Remi bi rekla - Sunce, hvala ti. Kolege znaju.

Spremam se, izlazim, ništa neobično u stubištu. Jedne stepenice i pred vratima zgrade sam. Ja pred vrata, ona pred mene - smrtonovica.

Komšija. Nisam ga poznao. Gledam opet, čitam imena.

Možda znam nekoga od ožalošćenih? Ne, nikoga nisam prepoznao. Saučešće da ili ne? Zaboga, ne.

Nikog ne znam, nit se sjećam da sam ga ikada vidio u zgradi, a tu sam već pola godine. Saučešće je baš prilično neprijatno, ali u životu neizbježno iskustvo. U nekim teškim situacijama čak sam se osjećao kriv što sam živ, a što taj neko, čijoj porodici izjavljujem saučešće - nije. Neobično. Gledam još neko vrijeme i onda si nerado, sa jezom priznam: "Da, On je sinoć bio u mojoj zgradi."

Radio je, promuvao se, možda je birao, a možda je imao to-do-for-go listu. Prekrstim se za pokoj duše neznanog komšije i malo tonem. Dan tek počeo, a prvi potop zapljusnu moje name i zenove.

Obaveze zovu, krenuti se mora.

U autu sam, vozim, razmišljam, sjećam

VIZIJE I DJELA

Nezvani gost

Manje gledajte TV, više vremena provedite u razgovoru, igri, druženju, ljubavi jer, što moj otac voli reći - danas jesi, sutra nisi. Danas biologija, život, stvaranje, sutra si hemija, katabolizam, rastvaranje, mortalitet...

se tog završnog procesa. Kroz glavu mi idu slike sa sahrana, vidim one uboge grobare u gumenim čizmama i plavim kombinezonima kako rukaju k'o na radnoj akciji. Svaki put kada krene "zatrpavanje" pred očima zaigraju scene američkih filmova i njihovih divnih sahrana. Velika zelena površina, niđe blata, grobari ko batleri, jer te, zaboga, ispraćaju na dalek put, a ne ko one naše kreatore, bože pomози.

Maštom protiv realnosti, holivudom protiv naših grobara u gumenim čizmama koji nad rakom imaju ozbiljan zadatak da pomoću letvi i konopca izvrše spuštanje, a Amer lijepo stisne dugme i - ode.

Nažalost, bio sam na četiri ispraćaja u relativno kratkom roku. Jedan srčani, dva raka i jedna starost. Tri oca mojih

prijatelja i jedna baka. Četiri različita kraja, različite priče, različiti domaćini nezvanoga gosta.

Srčani domaćin nezvanog gosta je imao kraj za milion dolara. Da mogu birati i ja bih tako. Vidio sam ga nekoliko sati prije kraja. Supruga i on, na otvaranju, na novom početku. Jaran otvarao kaficu, te smo se svi zadesili da mu poželimo sreću i popijemo u to ime. Bili su lijepo sređen par,

zgodan i vedar, oku ugodan. On uvijek je bio pozitivan, naočit, duhovit, prava gradska raja. Nakon tog divnog predvečerja otišli su kući, legli spavati. Ona se prubudila, on nije. Srce ga je izdalo. Ova dvojica sa rakom su gore prošli; jedan je umirao pola godine u bolnici u strašnim mukama, a drugi mjesec dana. Sahrane manje-više slične, ožalošćena lica drugara i drugarica, te njihovih porodica i rođaka, svijetle, popovi, svi u tišini, bolu, empatiji. Misli se roje, poneka suza, svijetle. Jedina pjesma popovska - *Gospodi pomiluj*.

Smrti uvijek dođe kao vizit-karta života. Napomene te s određenom dozom jeze: Živi. Stvarno živi. Ljubav je ključ. Praksa je čudo. Zaista. Dok vozi, čovjek može o dosta toga da promisli. Auto mi dođe ko neka sigurna kuća za promišljanje. Čak i kada je špica, ako se čovek uspije okupirati nekim promišljanjima, ni seljani bez žmigavaca ga neće uzbuđivati.

Dovezao sam se na lokaciju, parkirao, izašao. Krenem prema obavezama i na pola puta sretnem druga čiji je tata umro od srčanog. Vijest o nezvanom gostu ga je dočekala u inostranstvu. Samo što je stigao na odredište. Izgrlimo se, izljubimo, s obzirom da se nismo vidjeli izvjesno vrijeme. Priupitam ga kako je, kako

se osjeća, i tu se on otvori vezano za sav taj proces tugovanja, nedostajanja, ličnih promišljanja i osjećanja. Kaže kako ima dana kada je dobro, a da, opet, ima dana i kada se tuguje, i ta tuga dođe i svaki put ukaže na veliku rupu u grudima koju je odlazak napravio.

"Neki dan smo sjedili na okupu, mama, brat, bratova žena i ćerka i ja. Gledali smo slike na kompu i neke klipove, bilo ih je raznih, ali kada je naišao klip kako stari Julija bratovu ćerku, e tu smo se svi rasplakali. Znaš, nije to ona žalost, ona depresivna, destruktivna, već neka, bilo nam je ujedino drago što smo na okupu, ali isto tako i tužni jer nam fali, a ovamo na snimku veselo se igra sa unukom. Stari mi je uvijek zamjerao što ga, kada se pozdravljamo i rastajemo, uvijek nekako nabrzinu *odradim*. Brz zagrljaj i poljubac gotovo nikad. Jednom mi je to zamjerio u fazonu *što si gadljiv na starog, pa daj da se zagrlimo, poljubimo kao ljudi*. I tako, prije puta, bome se izgrlišmo i izljubišmo kao nikada do tada. To je bio naš posljednji zagrljaj i poljubac. Sada iskreno žalim što svaki nije bio takav. Šta da ti kažem Đuraz, trebaš uživati u svakom trenu sa familijom, slikaj i snimaj što više, nebitno što će ljudi da se smaraju, ali samo snimaj i slikaj, nemaš pojma koliko to znači. I slobodno zagrljaj i poljubi oca svoga. Nemoj da ti je mrsko i gej. Drago mi je da smo se vidjeli, palim sada."

Tako smo se rastali. Ja sam pozavršavao obaveze i došao kući. Miris doma uvijek oraspoloži. Vidim ljubav oko mene i odem po poljubac do voljene žene. Kažem kako vidio da je umro komšija, reče vidjela je i ona, ali ga nije primjećivala.

"Znaš, ja zaista ne bih volio one grobare u gumenjacima i plavim kombinezonima, nekako mi je to baš ljakarsi. Molim te, draga, ako odem prvi, reguliši to", kažem voljenoj.

"Đuraz, mili, ne kenjaj, ni za života nisi baš neki čistunac, a bome ni uredan, a kao biće ti do toga ko te i kakav zakopava? Nemoj me zaboraviti nego idi dijete presvuci, a možeš i da se okupaš."

I šta na to da joj čovjek kaže nego: "Hvala ljubavi, ti me poznaješ najbolje, neizmjereno te volim i cijenim tvoje mišljenje."

Nego, da zaključim: Brz je tempo, realnost siva, bar tako kaže novina, portal i TV, ali to opet nije razlog da ne volite i ne živite punom plućima. Posebno najmilije i najbliže. Manje gledajte TV, više vremena provedite u razgovoru, igri, druženju, ljubavi jer, što moj otac voli reći - danas jesi, sutra nisi. Danas biologija, život, stvaranje, sutra si hemija, katabolizam, rastvaranje, mortalitet.

Volite se, dobri moji.

Iskreno
Grof Typas

GRAČANIČKI KLUB LJUBITELJA OPERE DOKAZUJE DA JE KLASIKA IPAK BESMRтна

Operski maraton ili

Šezdesetak putnika, među kojima je bilo više od 50 učenika gimnazije Dr. Mustafa Kamarić, napravilo je krug iz Gračanice preko Beča, Bratislave, Drezdena, Praga i Budimpešte tokom kojeg su pogledali Don Giovannija, Labudovo jezero, Veselu udovicu, Nabucco i Boeme

Uvrijeme kada su novokomponovana muzika i svakojaki šund sve više popularni i među starijom i mlađom publikom, u Gračanici, malom gradu na sjeveroistoku BiH, vlada veliki interes za, ni manje ni više, nego operu.

ZA SVE JE KRIV SLIJEPI MIŠ

Učenici gračaničke gimnazije Dr. Mustafa Kamarić već nekoliko godina pokušavaju oživjeti ljubav prema klasičnoj muzici i velikim kompozitorima koji su iza sebe ostavili vrhunska operna djela.

Šezdesetak putnika, među kojima i više od 50 gračaničkih gimnazijalaca, kreće na pravo zimsko putovanje nazvano Operski maraton. Oni će u šest dana, putujući kroz pet evropskih metropola, pogledati pet vrhunskih djela.

U Beču će pogledati *Don Giovanni*, *Labudovo jezero* u Bratislavi, *Veselu udovicu* u Drezdenu,

Nabucco u Pragu i Boeme u Budimpešti. Profesor njemačkog jezika u ovoj gimnaziji, koji ujedno vodi sekciju *Klub ljubitelja opera*, **Jasmin Mujkić** kaže za *Anadoliju* da su gimnazijalci iz Gračanice ranije gledali opere u Zagrebu, Beču, Beogradu, Manhajmu, Budimpešti, Novom Sadu, Pragu...
- U Sarajevu se prije pet, šest godina prikazivao *Slijepi miš* Johanna Straussa. Nas dvadesetak je otišlo pogledati tu operu, bila je to velika senzacija i izazvala je oduševljenje - počeo je Mujkić priču o ljubiteljima opere u ovom malom bh. gradu.

Po njegovim riječima, interesi za operu i putovanja progresivno rastu. *Operski maraton* započeli su 13. januara u Beču.
- Sljedeći dan je Bratislava, gdje gledamo vjerovatno najljepši balet koji postoji, *Labudovo jezero* - pojasnio je Mujkić plan putovanja.

I CARMEN JE NARODNA

Iz Bratislave putovali su za Drezden, nakon

- Muzika može formirati karakter tako da je, kada je opera u pitanju, šteta neiskoristiti toliku energiju koja je nakupljena u svim pojedinačnim operama. Tu su veliki genijalci žrtvovali svoje živote da bi ispoljili energiju koju mi iz nekih nepoznatih razloga dopuštamo da ispari - kaže profesor Mujkić.

Opera, kaže on, nije vrištanje, kao što većina ljudi smatra.

- To je nešto najljepše što postoji, što je ljudski duh uspio da ostvari - smatra Mujkić. Za novokomponovanu muziku Mujkić kaže da i ona spada u ljudsko ostvarenje i da ne postoji nikakav razlog da se ona isključuje.

- Ne bih volio da bilo ko moje kolege i učeni-

Jasmin Mujkić

ke posmatra pod nekom lupom - kaže on. Jednostavno, pojašnjava Mujkić, postoje trenuci kada čovjek želi poslušati lijepu narodnu pjesmu, a već sljedeći trenutak može se poslu-

opera nije vrištanje!

Kako kaže, prije tri godine su otišli do Praga i gledali *Don Giovannija* Wolfganga Amadeusa Mozarta.

- Sada se širi repertoar, tako da smo odlučili pokušati s ozbiljnijim putovanjem i da sada organizujemo *Operski maraton* - kaže Mujkić.

toga u Prag, pa je slijedila Budimpešta.

- Znači, zastupljena su vjerovatno tri najveća kompozitora opera, jedan balet i vrhunska opereta - kaže Mujkić.

Govoreći o muzici, ovaj profesor jezika podsjeća da je ona oduvijek imala odgojne sposobnosti i da je to poznato još iz grčkog perioda.

šati *Vesela udovica*.

- Recimo, u *Carmen* je sve to narodno, samo je na malo drugačiji, umjetnički način obrađeno i tu treba umjetnički glas da to otpjeva - pojasnio je Mujkić.

Gračanica i njena omladina na ovaj način potvrđuje da je klasika ipak besmrtna! ●

GAZI HUSREV-BEGOVA BIBLIOTEKA I ZVANIČNO DOBILA NOVU ZGRADU

Kolektivno pamćenje dugo pola milenija

Danas je ova biblioteka opremljena najsavremenijom opremom za čitanje starih rukopisa, kojima okosnicu čini oko 10.000 rukopisa na arapskom, turskom i perzijskom jeziku

Gazi Husrev-begova biblioteka, koja je polovinom januara i zvanično dobila novu zgradu u Sarajevu, najbolje je, ustvari, definisao gradonačelnik Sarajeva prof. dr. Ivo Komšić rekavši da ona nije značajna samo za njegov grad iako je velika stvar da je tu jedna ova-kva institucija.

MJESTA ZA 400.000 KNJIGA

- Ova biblioteka ima daleko širi značaj, regionalni, balkanski i svjetski, jer ona čuva kolektivno pamćenje od pet vijekova prisustva islama, jedne kulture, civilizacije, koja je u srednjem vijeku krenula prema Evropi i došla u Sarajevu. Ova institucija je osnovica za znanstvena istraživanja - kazao je gradonačelnik Komšić. Samu zgradu, odnosno spomen-ploču, zvanično su otkrili reisul-ulema Islamske zajednice u BiH Husein ef. Kavazović i ministar vakufa Katara Gajs bin Mubarek el-Kuvvari.

Za izgradnju nove zgrade najstarije javne biblioteke u Bosni i Hercegovini, koja sadrži najveći fond rukopisa na orijentalnim jezicima u jugoistočnoj Evropi, država Katar donirala je 8,85 miliona dolara ili oko 13 miliona konvertibilnih maraka.

Gazi Husrev-begova biblioteka radi kontinuirano od osnutka 1537. godine. Danas je opremljena najsavremenijom opremom za čitanje starih rukopisa kojima okosnicu čini oko 10.000 rukopisa na arapskom, turskom i perzijskom jeziku. Najstariji rukopis potiče iz 1105. godine. Bibli-

oteka raspolaže sa dvije velike čitaonice i kongresnom dvoranom, a ima kapacitet za oko 400.000 knjiga.

Mina je javila da su otvaranjem nove zgrade građani Bosne i Hercegovine i istraživači iz cijelog svijeta dobili primjerene uvjete za korištenje bibliotečkih fondova i istraživačke radove.

Reis Kavazović, opet, kaže da je nova Gazi Husrev-begova biblioteka i *svojevrsna oda Vijećnici i Nacionalnoj i univerzitetskoj biblioteci koje su teško stradale tokom agresije na BiH.*

DEPOI PUNI ZNANJA

- Za razliku od nje, Gazi Husrev-begova biblioteka nije uništena možda i zbog toga što je bila

skromnije i skrovitije smještena. Pitamo se danas, nismo li odveć hrabri što je danas pokazujemo svijetu koji nas ne razumije, negira i proganja. Svijetu u kojem smo i dalje neshvaćeni, koji teško podnosi našu slobodu, odvažnost i hrabrost da biramo vlastiti duhovni put i kulturni obrazac. Ipak, u nama je jaka vjera i odlučnost da pobijedimo zebnju, koja nam se sa vremena na vrijeme javi, i da odlučno zakoračimo u budućnost. Depoi ove biblioteke, kao i do sada, čekat će da im dođu ljudi žedni znanja, kako oni odavde, tako i oni iz daleka, da u njima potraže odgovore na mnoga pitanja. Oni će, jednako kao i oni prije njih, pomno bilježiti ono što su saznali, prepuštajući bibliote-

ci da o tim znanjima brine i onda kada njih više ne bude - rekao je Kavazović.

Direktor Gazi Husrev-begove biblioteke dr. Mustafa Jahić podsjeća da se o novoj zgradi razmišljalo decenijama, a kad se počelo raditi, građena je 10 godina, od kamena temeljca 30. juna 2003, odnosno od 1. septembra te godine, kad je potpisan ugovor sa neimarima iz Unigradnje, Hidrogradnje i Unioninvesta.

- Nakon što je spaljen Orijentalni institut u Sarajevu i Vijećnica, dakle

Univerzitetska biblioteka, pristupili smo izgradnji nove zgrade Gazi Husrev-begove biblioteke. Dakle, te pokidane niti našeg sjećanja, naše memorije na vremena su iza nas. Napravljen je izvanredno funkcionalan objekt, izvanredno opremljen s

ogromnim mogućnostima, koje će da pruže izvanredne mogućnosti naučnicima u istraživanju naše prošlosti u funkciji izgradnje bolje budućnosti - kazao je član Predsjedništva BiH Bakir Izetbegović, koji je sa Jahićem bio koordinator izgradnje biblioteke.

Gazi Husrev-beg, unuk osman-skog sultana Bajazita II, u svojoj vakufnami za medresu je odredio da se kupe dragocjene knjige za njenu upotrebu, kako bi se, podsjeća katarski ministar El-Kuvvari, učenici mogli okoristiti, kao i svi drugi kojima one trebaju - da ih čitaju i reproduciraju. Tim književnim blagom je obuhvaćena baština naroda Balkana na njihovim jezicima, dijalektima, sa svim elementima njihove kulture i vjera. ●

FINANSIRA RIJASET

Književno blago Gazi Husrev-begove biblioteke tokom agresije na BiH, između 1992. i 1995. godine, osam puta je izmještan. Nakon otvaranja nove zgrade, od 20. do 25. januara biblioteka je otvorila svoja vrata i svi koji to žele mogu se, po riječima njene saradnice za odnose sa javnošću Šahsene Đulović, upoznati sa sadržajima koje biblioteka nudi i besplatno se učlaniti. Biblioteka se trenutno finansira iz fondova Rijaset Islamske zajednice BiH, a direktor Mustafa Jahić se nada da će uskoro biti pronađeni i drugi izvori finansiranja.

ADISA MAHOVAC, PROFESORICA ENGLESKOG JEZIKA I MAJKA DJEČAKA SA POTEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Znam za šta se borim

Danas je moje dijete sretno dijete. Ima svoje prijatelje, ide rado na šišanje, čak se ni zubara ne plaši. Pun je dobrote i nježnosti. Uvečer zaspi s osmijehom na usnama...

Profesorica engleskog jezika Adisa Mahovac iz Zavidovića je majka dječaka sa poteškoćama u razvoju. Boreći se za prava i kvalitetniji život svog sina, sa nekoliko majki koje su imale iste probleme i potrebe, osnovala je Udruženje *Mala sirena* jer se kroz šumu administracije lakše kretati kao pravno lice. Danas se bori za prava blizu stotinu zavidovičke djece sa poteškoćama u razvoju koja u svom gradu nemaju ni defektologa, ni razumijevanje njihovih specifičnih potreba. Evo njene priče...

Prođe još jedan dan, nekako tmuran, težak i dug. Iako sam se jedva natjerala da odem na tu promociju knjige, bilo je zanimljivo, ali opet... Srećo neke osobe koje ignorišu i moje postojanje i moju borbu. Iako sam od djetinjstva veliki borac, nekako mi se čini da sam došla na rub snage: svakodnevne borbe s okolinom, obavezama i često sa samom sobom su me izgleda iscrpile.

Često se osjećam kao da sam sama samcata među svim ovim ljudima i kao stranac čiji jezik niko ne razumije. A onda se zapitam kako li se tek osjećaju sve one majke koje su zaista negdje izolovane sa svojom djecom, često među četiri zida, daleko od društva i očiju javnosti?

Ja sam barem aktivan član ovog društva: po zanimanju sam profesorica engleskog jezika i književnosti, radim u jednoj osnovnoj školi, volim svoj posao i uspješna sam u njemu, živim u velikoj kući koju smo izgradili moj muž i ja, onako kako smo je zamislili i željeli, imam troje djece, odraslog sina i kćerku u našeg mezimca, najmlađeg, osmogodišnjeg sina - duša našeg doma, ljubav, nježnost, radost, ali ponekad i briga i tuga.

Kažu da je moje dijete dijete sa teškoćama u razvoju: nije govorio do svoje šeste godine, nije volio društvo drugih osoba, a naročito djece, nije podnosio buku - udarao bi glavom o pod. Nije htio jesti, rezanje noktiju i šišanje su bili noćna mora i za njega i za mene.

Ali roditelju je jako teško prihvatiti da njegovo dijete, njegova duša ima teškoće u razvoju, da je drugačije i ako nisam htjela to priznati ni sebi ni drugima, krenula sam sa terapijama. Odlasci u Centar za djecu sa posebnim potrebama su mi jako teško padali. Psihički sam se lomila, ali sam ipak izdržala - nisam htjela da rizikujem za slučaj da moje dijete ipak ima teškoće u razvoju, željela sam da ga pravovremeno uključim u terapije.

I moje dijete je malo-pomalo napredovalo. Upisala sam ga u vrtić sa pune tri godine. To je bilo jako teško. Odlazila sam na posao znajući da će vrijeme provesti negdje u ćošku prostorije ignorirajući drugu djecu, igrajući se sa nekim autićem satima. Pravila u vrtiću nisu važila za njega kao za drugu djecu, on je jednostavno imao neki svoj poseban svijet u kojeg nije puštao ni-

kog osim mene i ponekad ostale članove porodice. Ali, pred polazak u školu moj mali dječak je postao glavni u vrtiću: prihvatio je djecu, prvo jedno, pa dvoje i na kraju svi su bili njegovi veliki jarani.

Polazak u školu je bio nova trauma za mene, ali i za njega. Govorio je nešto malo, nedovoljno da mi ispriča kako je proveo dan i kako se osjeća, ali sam ja kao majka znala da li je imao dobar ili loš dan čim bih mu pogledala u krupne plave oči.

Sada je treći razred. Ima svoje prijatelje. Naučio je čitati i pisati. Voli učiti engleski, slikati i snimati svoje filmove. Još ne zna sabirati i oduzimati bez štipača ili računaljke, ali ja znam da će i to savladati, baš kao i čitanje, onako iznenada.

Mnogo je problema sa kojima se svakodnevno srećemo.

Naše škole nemaju defektologe. Ustvari, u cijelom gradu nema defektologa i, želeći da nam djeca ne ostanu bez stručne pomoći, ja i još dvije majke krenule smo u borbu i osnovale Udruženje roditelja djece sa poteškoćama u razvoju *Mala sirena* i kao pravno lice krenule naprijed.

Ova godina i po, kako

sam u tome kao predsjednica Udruženja, su mi možda i najteže u životu: boreći se za prava svoje djece na adekvatno zdravlje i kvalitetno obrazovanje, ironično je to što smo, osim što smo morale naučiti pisanje projekata i raditi do kasno u noć, morale satima ostavljati svoju djecu i stajati pred vratima načelnika i drugih predstavnika vlasti, javno izlagati i sebe i svoju djecu.

Trenutno Udruženje pomaže oko 90 djece i omladine sa teškoćama u razvoju. Radimo kao pravi univerzalni centar, od individualnih tretmana, radionica, seminara za nastavnike i roditelje, pa do kućnih posjeta.

Priča svakog djeteta i svake majke me posebno boli jer ih ja razumijem.

Radeći sa djecom sa teškoćama shvatila sam da oni puno toga znaju i mogu, ali nemaju priliku da to dokažu. Ljudi ih ignorišu ne dajući im potrebno vrijeme i prostor da se pokažu i dokažu. I bez obzira koliko ja to često naglašavala u razgovoru sa drugima, ipak moram priznati sa-

ma sebi da im je pomoć i podrška društva neophodna, ali nas nažalost društvo, a naročito oni na vlasti, ignorišu. Njima se ne žuri, a nama je svaki dan dragocjen.

I mene lično mnogi ignorišu, prave se da me ne vide, mnogi predstavnici vlasti su kao uvrijeđeni mojim ponašanjem i upornošću, ali ja znam za šta, zašto i za koga se borim i idem dalje uzdignute glave i sakrivenog bolnog uzdaha.

Ali, srećna sam i zadovoljna zbog rezultata rada i poziva na razumijevanje.

Danas je moje dijete sretno dijete. Ima svoje prijatelje, ide rado na šišanje, čak se ni zubara ne plaši. Pun je dobrote i nježnosti. Uvečer zaspi s osmijehom na usnama, sretan.

U dubuni duše mislim da još sama sebi nisam priznala da je on dijete sa posebnim potrebama i nadam se da će vremenom prerasti sve svoje teškoće, baš kao što je uspio i sa prihvatanjem druge djece, šišanjem, podnošenjem buke i ostalim. Moje dijete je dokaz da se uz rad može postići mnogo. Baš kao što je postigao i moj dragi učenik, dječak sa autizmom koji je počeo komunicira-

ti sa drugim osobama i koji bez problema izdrži sve časove u školi, dok osmijeh ne silazi sa njegovog lica.

Da bi uspjeli u tome trebaju podršku svih nas, ali prije svega poštovanje.

Ukoliko poznajete neko dijete sa teškoćama u razvoju, gledajte ga kao i svu ostalu djecu, jer oni i jesu osobe poput svih ostalih, samo im je život puno teži. Pored škole, redovne ili specijalne, oni imaju odlaske na terapije, tretmane, dodatno učenje, a sve to je nešto što većina djece ne bi mogla podnijeti i odustali bi nakon kraćeg vremena.

Oni su mali borci.

A moj dan izgleda kao da živim dva života, jedan poput svake zaposlene majke, koji se sastoji od posla, kuće, djece, i drugi, koji je moja borba za opstanak Udruženja, jer nam ono treba. U tom životu proživljavam sve tuge, brige i strahove svih majki djece sa teškoćama u razvoju i zato će moja borba biti još jača. ●

STATISTIKE KAŽU DA SU U SVAKOJ UČIONICI DVA DEPRESIVNA TINEJDŽERA

Depresija nije obična tuga

Kad se tuga pojavi bez ikakvog pravog razloga ili je razlog neproporcionalan jačini tuge, ako ne prestaje i ponavlja se, te čovjek zbog toga nije u stanju normalno raditi, živjeti i veseliti se životu, onda se radi o depresiji

Depresija je najčešći poremećaj mentalnog zdravlja. Jedno od desetoro djece u dobi od pet do 16 godina ima poremećaj mentalnog zdravlja. Dva posto djece mlađe od 12 godina doživi depresiju, a ovaj postotak se penje na pet posto kod tinejdžera, što znači da u svakoj učionici imaju barem dva depresivna tinejdžera.

SAMOUBISTVO UGROZI ŠEST LJUDI

O koliko velikom i ozbiljnom problemu se radi pokazuju i statistike koje otkrivaju da se samoubistvo nalazi u samom vrhu uzročnika smrti kod tinejdžera i mladih do 25 godina starosti. U Australiji je na prvom mjestu, u SAD na trećem.

Statistike otkrivaju i da žene pokušavaju samoubistvo tri puta učestalije nego muškarci, ali muškarci oduzmu vlastiti život četiri puta više od žena. Žene i mladi u mnogo većoj mjeri od ostalih kategorija populacije pokušavaju samoubistvo.

Svaki suicidalni čin, bilo da rezultira samou-

bistvom ili pokušajem, indirektno ugrozi najmanje šest drugih osoba.

- **Suicidalno ponašanje je oblik komunikacije u kojoj nam ljudi na neverbalnoj razini poručuju kako trebaju pomoć, imaju problem, kako prolaze kroz psihičku bol, depresiju i stres, te da ne vide izlaz iz takve situacije.** Ljudi koji žele izvršiti samoubijstvo najavljuju svoju namjeru, a u velikom broju je i verbaliziraju prijateljima, kolegama ili obitelji - pojašnjava za Start BiH doc. dr. Alma Džubur Kulenović, šefica Odjela za kliničku psihoterapiju i stresom uzrokovane poremećaje na Kliničkom centru Univerziteta Sarajevo.

Razgovor o smrti, pa i onoj prirodnoj, ljudima najčešće budi neugodne osjećaje i osjećaj straha.

- **Kada nam je nelagodno, najčešće ćemo dopustiti da nas emocije prevladaju i ignorirat ćemo poziv na razgovor o toj crnoj temi, prebaciti na šalu, šutjeti, otići, jednostavno ne razgovarati** - kaže doc. dr. Džubur Ku-

Alma Džubur Kulenović

MITOVI I ČINJENICE O SAMOUBISTVU

MIT: Ljudi koji pričaju o samoubojstvu neće ga i počiniti.

ČINJENICA: Ljudi koji pokušaju ili učine samoubojstvo prethodno jasno i direktno pričaju o tome ili iskazuju želju da budu mrtvi.

MIT: Samoubojstvo se događa bez najave.

ČINJENICA: Suicidalne osobe obično daju mnogo znakova o svojim namjerama.

MIT: Većina suicidalnih osoba je psihički bolesna.

ČINJENICA: Iako su suicidalne osobe duboko nesretne, nisu nužno i psihički bolesne.

MIT: Osobe koje jednom postanu suicidalne, bit će takve cijeli život.

ČINJENICA: Pojedinci koji razmišljaju o samoubojstvu uglavnom su suicidalni jedan određen period života.

MIT: Samoubojstvo je uglavnom karakteristično za bogatije osobe ili (suprotno) isključivo se događa među siromašnima.

ČINJENICA: Samoubojstvo je zastupljeno proporcionalno unutar svih nivoa i skupina zajednice.

MIT: Suicidalne osobe bez dvoumljenja žele umrijeti.

ČINJENICA: Većina suicidalnih osoba je neodlučna hoće li nastaviti živjeti ili ne, što čini mogućim da se samoubojstvo spriječi.

MIT: Razgovor o samoubojstvu je opasan i potiče na njegovo izvršenje.

ČINJENICA: Potpuno suprotno. Ne razgovarati o samoubojstvu znači odustati od pokušaja da se ono spriječi. Razgovor o toj temi pokazuje da nam je do osobe stalo i da smo zabrinuti za probleme pojedinca.

MIT: Neuspjeli pokušaj samoubojstva ne treba uzimati za ozbiljno.

ČINJENICA: Četiri od pet osoba koje su počinile samoubojstvo pokušale su samoubojstvo bar jednom prije toga. Neuspjeli pokušaj samoubojstva treba uzeti veoma ozbiljno i takvoj osobi treba pružiti pomoć.

MIT: Kad mlada osoba priča o tome kako će se ubiti to zapravo znači da želi privući pozornost.

ČINJENICA: Razgovor je poziv u pomoć koju treba pružiti mladoj osobi.

MIT: Kad mlada osoba izvrši samoubojstvo to je obično plod impulzivnog ponašanja.

ČINJENICA: Za većinu mladih osoba koje su pokušale ili su oduzele vlastiti život utvrđeno je kako su duže vrijeme razmišljale o tome.

lenović.

Statistike kažu, dodaje naša sagovornica, da u više od 80 posto slučajeva potencijalne samoubojice najavljuju svoju namjeru prije nego što će pokušati samoubojstvo.

ŠTA NAM SVE RADI

Stručnjaci smatraju da se može reći da je depresija bolest budućnosti iz više razloga, a prvenstveno zbog zapanjujućih predviđanja o porastu broja oboljelih. Depresivni poremećaji se trenutno po količini tereta za zdravstvene usluge u svijetu nalaze na četvrtom mjestu ljestvice, a predviđanja ukazuju na to da

će do 2030. godine zauzeti prvo mjesto u razvijenim zemljama.

Bolest se može javiti u periodu od dječije do starije dobi. Broj osoba sa depresivnim poremećajem raste kontinuirano od početka prošlog stoljeća u svim industrijaliziranim zemljama svijeta. Najčešće se javlja od 25. do 40. godine života, ali u 50 posto slučajeva bolest se može pojaviti i ranije.

- Depresija uzrokuje duboku patnju i većina se stručnjaka slaže da je to za čovjeka najbolnije životno iskustvo. Depresija nije obična tuga. Kad se tuga pojavi bez ikakvog pravog razloga ili je razlog neproporcionalan jačini tuge, ako ne prestaje i ponavlja se, te čovjek zbog toga nije u stanju normalno raditi, živjeti i veseliti se životu, onda se radi o depresiji - kaže doc. dr. Džubur Kulenović.

Depresija je, dakle, bolest koju karakterizira sniženo raspoloženje, manjak energije, interesa ili zadovoljstva u svakodnevnim aktivnostima koje su prethodno predstavljale zadovoljstvo za tu osobu.

- Smanjeni su sposobnost osjećanja zadovoljstva, interes i koncentracija, a često je izražen umor i nakon najmanjih napora. Spavanje je obično poremećeno i apetit je smanjen ili pak povećan. Samopoštovanje i samopouzdanje gotovo su uvijek smanjeni, a čak i u blažem obliku često su prisutne neke ideje krivnje i bezvrijednosti - pojašnjava doc. dr. Džubur Kulenović.

Osim toga, depresija je vrlo često praćena anksioznošću, povećanom potrošnjom i zloupotrebom alkohola. U većini slučajeva bolesnici su izrazito

zija Šetić.

U posljednje vrijeme sve je više istraživanja u ovoj oblasti. Činjenica je, kaže ovaj naš sagovornik, da se svakodnevno može utvrditi da kod značajnog broja djece i mladih imamo simptome depresije.

- Depresija kod djece i mladih ne mora se manifestovati na klasičan način, na način koji očekujemo kod odraslih. Roditelji trebaju reagovati kada primijete da je kod djeteta došlo do promjene u apetitu, nagle promjene u tjelesnoj težini, promjene u obrascu spavanja, na gubitak zanimanja za omiljene aktivnosti, gubitak snage, žaljenje na iscrpljenost i umor, neopravdano samookrivljivanje, poteškoće sa koncentracijom i pamćenjem, osjećaj bespomoćnosti, razmišljanje i najavljivanje suicida - kaže Šetić.

Pored toga, kod djece se depresija češće manifestuje u vidu izrazito razdražljivog i agresivnog ponašanja, ponašanja koja krše pravila, povlačenje od porodice i prijatelja, bježanje od kuće, bezrazložno izostajanje sa nastave, zloupotreba alkohola i narkotika, loš školski uspjeh, zanemarivanje vanjskog izgleda...

- Najbolniji paradoks ove situacije leži u tome da raspoložemo, kako u svijetu tako i u BiH, metodama liječenja depresije koje su vrlo efikasne. Depresija je dakle liječiva, a u najvećem broju slučajeva i izlječiva bolest. I unatoč boli koju ona pričinjava za pojedinca, njegovu ili njezinu obitelj i zajednicu, ova je bolest i dalje najčešće neprepoznata, a samim time i neliječena - kaže

Remzija Šetić

ŠKOLAMA FALI PSIHOLOGA

U BiH danas rade psiholozi u mnogim društvenim područjima. Najzastupljeniji su u zdravstvu, zatim u socijalnom sektoru, obrazovnom, pravosudnom, vojsci i policiji. Međutim...

- Psiholozi su, nažalost, nedovoljno zastupljeni u obrazovnom sektoru. Rijetkost je škola koja ima psihologa, a upravo na tim mjestima su nam potrebni psiholozi u svrhu ranog otkrivanja, pravovremenog i adekvatnog tretiranja bilo kakvih psihičkih poteškoća kod djece

i mladih, ali i stvaranja optimalnih uslova za iskorištavanje i unapređenje potencijala naše djece. Psiholozi se usmjeravaju na sveobuhvatan pristup osobi, usmjeravaju se na potencijale osobe, usmjeravaju se na ono što je dobro i iskoristivo u cilju rasta i razvoja svakog pojedinca. Jedna od uloga psihologa u školama je i smanjenje diskriminacije i stigmatizacije djece koja imaju neke poteškoće, ali i širenje mreže podrške cijeloj porodici - napominje Remzija Šetić.

psihomotorno usporeni, iako ponekad mogu biti i agitirani, što se često vidi kod starijih bolesnika ili kod depresije sa melanholičnim karakteristikama.

Mladi i u BiH sve više pate od depresije, što vjerovatno i ne čudi s obzirom da je na ovogodišnjoj listi najblijedijih zemalja svijeta koju je objavio UN, naša država zauzela tek 107. mjesto.

NAPADNUTA I OBDANIŠTA

- Dugo se smatralo da djeca ne mogu doživljavati depresiju. Međutim, simptomi depresije mogu se primijetiti kod djece već u predškolskom periodu - kaže psiholog Rem-

doc. dr. Džubur Kulenović.

Postoji, podsjeća ona, i tvrdokorna predrasuda prema duševnim poremećajima, a ljudi koji se obraćaju za pomoć profesionalcima za mentalno zdravlje nerijetko bivaju označeni i stigmatizirani.

- Ovo sve zajedno čini elemente začaranog kruga koji je doveo do rezultata koje iznosi svjetska studija. A to je nepotrebno! Imamo poremećaj koji je mnogo češći od dijabetesa, hipertenzije, reumatizma, koji se najčešće dobro liječi i u BiH, a mi se profesionalno bavimo samo vrhom ledenog brijega - upozorava doc. dr. Džubur Kulenović.

(z.č.)

SIRIJSKA REVOLUCIJA DOBILA NOVI FRONT NA KOJEM SU SE MEĐUSOBNO SUKOBILE FRAKCIJE KO

PIŠE: Muhamed Jusić

Većina dobrovoljaca iz Bosne i Hercegovine i Sandžaka, koji su ovih dana poginuli na sirijskom ratištu, stradali su boreći se u redovima *Islamske države u Iraku i Šamu / Levantu - IDIŠ-a*, protiv drugih revolucionarnih frakcija. O ovoj vojnoj formaciji se donedavno nije puno znalo čak ni u Siriji, a kamoli kod nas.

AL-BAGHDADI OSPORAVA AL-ZAWAHIRIJA

Start BiH donosi uvid u historiju i ideologiju ove borbene formacije, koja je odlaskom bosanskohercegovačkih mladića u njene redove postala relevantna i za nas, tako daleko od teritorije islamske države koju pokušavaju uspostaviti.

Islamska država u Iraku i Šamu/Levantu - IDIŠ (*Ad-Dawla al-Islamiyya fi al-'Irāq wa-sh-Shām*, poznata u regionu po arapskom akronimu *Dā'ish*) pobunjenička je skupina aktivna u Iraku i Siriji. Prvi put se pojavila početkom 2004. godine u Iraku, kada ju je osnovao militant jordanskog porijekla **Abu Musab al-Zarqawi** pod imenom *Džama'at al-Tawhid wal-Džihad* (*Zajednica monoteizma i džihada*), ali je već u oktobru iste godine promijenila ime u *Tanzim Kaidat al-Džihad fi Bilad al-Rafidayn* ili bolje poznati naziv *Al-Kaida u Iraku*.

Ovo ime su prihvatili nakon što su dali zavjet na poslušnost i pokornost (islamski koncept *be-jata* ili *zavjeta na poslušnost* koji se davao halifi) liderima globalne Al-Kaide. U januaru 2006. grupa se ujedinila sa više manjih organizacija koje su se tada nazivale *Šuratu al-Mudžahidin*. U oktobru 2006. sebe su prozvali *Islamskom državom Irak ili Dawlat al-'Iraq al-Islamiyya*. Tek u aprilu 2013. uzeli su današnji naziv *Islamska država u Iraku i Šamu / Levantu* kako bi naglasili svoje prisustvo u Siriji ili Šamu.

Od samog osnivanja, zvaničan cilj bio im je uspostava islamskog halifata u Iraku. U jeku iračkog rata značajnu vojnu prisutnost su imali u provinciji Al-Anbar, Ninawa, Kirkuk i Salahudin, Dijali i Bagdadu, a grad Bakubu su smatrali svojim glavnim gradom. Nakon što su se lideri sunitskih arapskih plemena okrenuli protiv ovih skupina i njihove vizije uređenja postsadamskog Iraka i nakon što su, uz podršku Amerikanaca i centralne vlade u Bagdadu, osnovali svoje milicije poznate kao *Sehavat*, pripadnici Al-Kaide su izgubili svoje vojno prisustvo i dugo su djelovali u tajnosti služeći se samo terorističkim taktikama i napadima na civilne šiitske i vladine ciljeve.

Eskalacijom nasilja u Siriji, organizacija je prebacila dio svojih ljudi tamo, koristeći tamošnju situaciju da skupe nove dobrovoljce i da se domognu oružja i logistike. Danas oni mjesta u kojima su prisutni smatraju svojom državom i za njih su ratišta Iraka i Sirije spojena. Većina stranih dobrovoljaca koji nisu dolazili u Siriju kako bi se borili za slom režima **Bešara Al-Assada** nego kako bi tamošnju krizu iskoristili za uspostavljanje njihove vizije islamske države, pridruživali su se onim frakcijama ko-

Oslobodilačka vojska Sirije

Zašto se Al-Kaida pocijep

Islamska država u Iraku i Šamu/Levantu - IDIŠ

Al-Kaidinoj ideologiji bliski borci vrlo rano su se podijelili u dvije skupine - *Džabhat al-Nusru* ili *An-Nusra Front*, kojeg vodi Abu Mohammad al-Golani i priznaje leadersku poziciju Aymana al-Zawahirija, i one koji slijede šefa iračkog ogranka Al-Kaide Abu Bakra al-Baghdadija, koji sebe smatra emirom islamske države u Iraku i Levantu

JE KOJE RUŠE SIRIJSKI REŽIM

je su imale iste ciljeve. Rijetko su se oni borili u redovima *Slobodne sirijske vojske*.

To je dovelo ne samo do raskola u opoziciji nego i do sukoba među samim seleftistima, koji sebe nazivaju *mudžahidima* ili *borcima na Božijem putu*.

Tako su se Al-Kaidinoj ideologiji bliski borci vrlo rano podijelili u dvije skupine - *Džabhat al-Nusra* ili *An-Nusra Front*, kojeg vodi izvjesni **Abu Mohammad al-Golani**, a koji priznaje lidersku poziciju novog vođe Al-Kaide u svijetu **Aymana al-Zawahirija**, i one koji su se od njega odvojili i slijede šefa iračkog ogranka Al-Kaide **Abu Bakra al-Baghdadija**, koji osporava autoritet Al-Zawahirija i sebe smatra *emirom* ili vladarom *islamske države u Iraku i Levantu* (Šamu ili Siriji).

Do raskola između *IDIS-a* i lidera globalne Al-Kaide je došlo kada je Al-Zawahiri od njih tražio da u Siriji ratuju pod komandom *An-Nusre*, a da oni zadrže operativnu samostalnost na prostoru Iraka. Al-Baghdadi je to odbio i sebe progl-

njevovoj komandi.

Raskol unutar globalne Al-Kaide i njenih podržnika u različitim dijelovima svijeta priča je za sebe, ali on nije spriječio brzo i efikasno infiltriranje Al-Kaidinih istomišljenika u sirijski sukob.

Regularna vojska Sirije

ski sukob.

ASSADOVE PROCJENE

To je mnogima došlo kao iznenađenje, s obzirom na to da Sirija, za razliku od nekih drugih arapskih zemalja, nije imala jaku militantističku bazu povezanu s ideologijom koja opravdava korištenje nasilja u ime islama i koja počiva na idejama *tekfira* ili na proglašavanju drugih muslimana i njihovih zajednica nevjerničkim zbog nepridržavanja njihove vizije šerijata. Kada je riječ o islamističkim pokretima, sirijskom scenom dominirala su umjerena *Muslimanska braća* i manji krugovi tradicionalnih apolitičnih seleftista bliskih krugovima šejha **Nasrudina al-Albanija** i šejha **Abdulkadira Arnauta**. Ozbiljnije aktivnosti militantnih organizacija i pojedinaca u Siriji koje se povezuju s Al-Kaidom i njihovom ideologijom zabilježene su tek, prema arapskim i zapadnim obavještajnim izvorima, u prvim mjesecima nakon američke invazije na Irak.

Dobro upućeni izvori tvrde, a to se može naći i u izvještajima američke vojske koji su procurili u aferi *Wikileaks*, da je tadašnji sirijski režim, pokušavajući da na svaki način oteža poziciju američkim trupama u Iraku, otvorio svoje granice pred sunitskim militantnim dobrovoljcima koji su bili spremni boriti se protiv američke okupacije u Iraku.

Po tim izvorima, različite obavještajne organizacije, a prije svega *Državna obavještajna agencija*, poznata kao *Mebahis*, svestrano su pomagale militantima bliskim Al-Kaidi da Siriju koriste kao svoju logističku bazu i da iz nje organizuju svoje aktivnosti u Iraku, nerijetko ih naoružavajući preko svojih ljudi koji su se infiltrirali u njihove redove ili, u najmanju ruku, zatvarajući oči pred njihovim aktivnostima i ilegalnim prelascima granice.

U tom periodu značajan broj Sirijaca pridružio se tim organizacijama, a mnogi od njih su u Iraku stekli borbenu iskustvo i upoznali se sa terorističkim taktikama.

Međutim, kada su Amerikanci najavili da se postepeno povlače iz Iraka i kada su šiitske političke partije preuzele vlast u Iraku, a Al-Kaida svoje napade sve više počela usmjeravati protiv šiita, njihovih bogomolja i centralne vlasti u Bagdadu, nakon intervencije vlade **Nurija Malikija** i iranskih zvaničnika, Damask je odlučio zaustaviti aktivnosti ovih formacija na svojoj teritoriji. Uslijedila su masovna hapšenja u Siriji svih simpatizera i onih koji su u tom periodu služili kao logistička baza militantima, a na granici su pooštrene kontrole.

Kada se učinilo da su radikalni militanti uradili svoj dio posla i da Damasku više nisu potrebni, izbila je sirijska revolucija u kojoj je predsjednik Al-Assad sebe želio prikazati zaštitnikom manjina, naročito alevitske, šiitske i kršćanske, a opozicijom teroristima i članovima Al-Kaide.

Od aprila do septembra 2011, u jeku antivladinih protesta, režim u Damasku je iz zatvora pustio 960 ranije pohapšenih ekstremista, među njima i 47 lidera današnjeg fronta *Al-Nusra*, koji su ubrzo počeli sa napadima na šiitska sela i arapske kršćane, vodeći svoju borbu daleko od zvaničnih ciljeva sirijske revolucije. Nakon raskola među sirijskim džihadistima, mnogi od njih su se pridružili svojim dojučerašnjim saborcima iz Iraka i stavili se pod komandu *IDIS-a*.

Analitičari smatraju da je vladajući režim napravio procjenu da će šteta koju će ovi pojedinci i skupine nanijeti revolucionarima biti daleko veća od one koje će nanijeti režimu i njegovim trupama.

Krug oko predsjednika Al-Assada procijenio je da će njihovo djelovanje građanski bunt pretvoriti u sektaški sukob u kome će oni sebe predstaviti kao jedini faktor stabilnosti i zaštitnike sirijskih manjina. Taj je krug pravilno procijenio da će i svjetska javnost, zbog djelovanja takvih organizacija na strani revolucionara, biti itekako rezervisana, a to se pokazalo kao ključni razlog zbog čega se mnoge zapadne zemlje, prije svega SAD, ali i neke zemlje Zaljeva, ustežu od naoružavanja opozicije. Također, procijenili su da će nasilno nametanje neke njihove verzije šerijata i okrutan odnos prema građanima, koji ovih dana provode takve vojne frakcije u mjestima u kojima preuzmu kontrolu, okrenuti veliki broj Sirijaca protiv revolucionara i vratiti ih u okrilje režima.

Vrijeme će pokazati da li su te procjene bile ispravne i da li su, uistinu, režimu pomogle da se održi na vlasti ili su Siriju gurnule u još veći ponor bratoubilačkog rata. Ono što ostaje činjenica jeste to da danas pripadnici *Slobodne sirijske vojske* i drugih revolucionarnih frakcija ratuju upravo protiv te iste skupine, a vrlo je upitno koliko bosanski mladići, a čujemo i djevojke, znaju o pozadini čitavog sukoba u kojem su samo topovsko meso.

epala u Siriji

sio *emirom* ili vladarom *islamske države u začecu*, a u jednom svom govoru je Al-Zawahiri optužio da je odstupio od šerijata jer je *beju* dao lideru talibana **Mula Omeru**, koji je Paštun, iako se od Poslanika, a.s., prenosi da *halifa* može biti samo neko ko je iz plemena Kurejš. Istovremeno Al-Baghdadi za sebe tvrdi da je porijeklom Kurejš i da bi se zato sve druge islamističke frakcije trebale povinovati

PETERO BH. ZIMSKIH OLIMPIJACA U SOČI PUTUJE 4. FEBRUARA

PIŠE: Zdravko Čupović zdravko@startbih.info

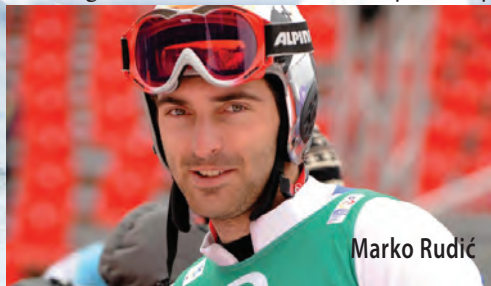
Zimska olimpijada u Sočiju bit će ubjedljivo najskuplja u historiji. Po podacima ruskog federalnog ministarstva za ekonomski razvoj, u izgradnju svih objekata uloženo je 950 milijardi rubalja (29,3 milijardi dolara), što je znatno više od prvobitno planiranih 185 milijardi rubalja.

TROJICA ZAMALO

Organizatori su naročito ponosni na brojne inovacije *zelene tehnologije* pa mnogi ovu olimpijadu nazivaju *najzelenijom* do sada.

Imajući na umu impresivna ulaganja u infrastrukturu, oko 6.000 takmičara i 13.000 novinara, kao i brojni posjetitelji, imat će na raspolaganju vrhunske uslove.

Igre će biti organizirane na području dvije regije: primorska regija za sportove na ledu na obali Crnog mora u dolini Imeretinskaya Valley

Marko Rudić

Laikert će vo

SPORTOVI I DISCIPLINE

Na programu ZOI Sochi 2014 nalazi se sedam zimskih sportova sa 15 sportskih grana i 86 sportskih disciplina:

- biatlon (pojedinačno, sprint, dohvatna utrka, štafeta, masovni start)
- bob (bob i skeleton)
- curling
- hokej na ledu
- sankanje
- klizanje (umjetničko klizanje, brzo klizanje)
- kratke staze, brzo klizanje)
- skijanje (alpsko skijanje, skijaško trčanje, akrobatsko skijanje, nordijsko skijanje, skijaški skokovi i snowboard)

- Sochi Olympic Park i planinska regija za sportove na snijegu - Krasnaya Polyana.

Ova područja su smještena unutar 48 kilometara jedno od drugog, što je manje od 45 minuta vožnje automobilom, odnosno 30 minuta vožnje željeznicom.

BROJKE

- Svaka olimpijska medalja teži između 460 i 531 grama, a da bi se napravila potrebno je 18 sati
- Za pripremu i tokom Olimpijade angažovano je 25.000 volontera
- Olimpijsko selo će ugostiti 6.000 takmičara i oko 13.000 novinara, dakle na svakog sportistu više od dva novinara
- Baklja je ovaj put najduže putovala, oko 43.000 milja, a koristila su se gotovo sva prevozna sredstva, čak i sanke koje su vukli sobovi
- Ukupno 37.000 policajaca angažirano je na osiguranju Zimskih olimpijskih igara
- Sljedeća zimska olimpijada bit će u Pyeong Changu, u Južnoj Koreji 2018.

Tanja Karišik, Mladen Plakalović, Žana Novaković, Marko Rudić i Igor Laikert u Rusiji ostaju do 26. februara ● Na bazne pripreme potrošeno oko 200.000 KM, a procjenjuje se da će za samu Olimpijadu BiH potrošiti još 100.000 KM

Mladen Plakalović

Sochi Olympic Park ima približnu udaljenost od šest kilometara između Olimpijskog sela i ostalih borilišta u primorskoj regiji. Planinska regija je u krugu od oko četiri kilometra između planinskih olimpijskih sela i borilišta, gdje će biti i posebni dodatni press-centri.

U Olimpijskom komitetu BiH kažu da su pri-

preme bh. delegacije ušle u završnu fazu, a 31. januara i 1. februara javnosti će biti predstavljena i oprema u kojoj će naši sportisti nastupiti.

Bh. tim u Sočiju će predstavljati Tanja Karišik i Mladen Plakalović u skijaškom trčanju, alpinci Žana Novaković i Marko Rudić u slalomu i veleslalomu, te Igor Laikert koji će nastupiti i u spustu, pa će BiH nakon dugo godina konačno imati predstavnika u ovoj atraktivnoj disciplini.

- Žao nam je što je brzoklizaču Edinu Brankoviću malo nedostajalo da ispuni normu, kao i Harisu Bašiću. Vrlo blizu norme je bio i sankas Haris Bešlić - kaže Said Fazlagić, šef Misije OI Soči.

Žana Novaković

voziti i spust

SMJEŠTAJ I ULAZNICE

Po dostupnim informacijama, cijene soba u hotelima sa tri zvjezdice u Sočiju se kreću u rasponu od 130 do 230 dolara za noć, dok se u nekim hostelima još uvijek može naći i za cijenu do 100 dolara.

Cijene ulaznica se kreću u širokom rasponu od 15 dolara za neke hokejaške susrete, do 21 dolara za skeleton i sankanje.

Za 45 dolara se još uvijek mogu pronaći neke ulaznice za alpsko skijanje i umjetničko klizanje.

Za ceremoniju otvaranja karte su plaćane 180, a za ceremoniju zatvaranja 135 dolara.

Raspoložive karte se mogu provjeriti i na zvaničnoj web-strani igara www.sochi2014.com.

Igor Laikert

TRI OLIMPIJSKA SELA

Za bazne pripreme svih bh. predstavnika do sada je potrošeno 200.000 KM.

- Žana je potpomognuta kroz neke nove projekte sa 30.000 KM. Kupljene su i aviokarte. Polazimo 4, a vraćamo se 26. februara. Idemo najkraćom i najbržom linijom, preko Istanbula. Još uvijek ne znamo ko će nositi zastavu, ali u pravilu to bude onaj koji ima najbolje rezultate. Na zatvaranju će zastavu nositi onaj ko na Olimpijadi ostvari najbolji rezultat - kaže Fazlagić.

MOK je već obezbijedio smještaj, a na ovim igrama bit će tri sela - za alpsko skijanje, skitrčanje i sportove na ledu.

Ukupni troškovi bh. delegacije još nisu u potpunosti izračunati, ali je pretpostavka da će se kretati oko 100.000 maraka.

Svim Bosancima i Hercegovcima koji namjeravaju uživo gledati najbolje svjetske skijaše, Fazlagić savjetuje da se što prije pobrinu za

MASKOTE

Sniježni leopard, Bijeli medvjed i Zeko su zvanične maskote Zimskih olimpijskih igara 2014. u Sočiju, a svaka od njih potvrđuje olimpijske principe - prijateljstvo, poštovanje i težnju za savršenstvom.

Izabrali su ih, među 10 idejnih rješenja, građani Rusije SMS glasanjem i to je prvi put u istoriji međunarodnog olimpijskog pokreta da glavni

simbol igara bira čitava zemlja, a ne organizacioni komitet olimpijade.

Leopardov simpatizer je i premijer Vladimir Putin, koji je izjavio da mu se dopada taj *jaki, brzi i lijepi mesožder* kao maskota Igara, kao *simbol preporoda faune koja nestaje krivicom čovjeka*.

Predsjednik Rusije Dmitry Medvedev izbor je u šali nazvao *nepoštenim* jer je on, navodno, veliki ljubitelj smeđih medvjeda.

Tanja Karišik

BORILIŠTA

Takmičenja će se održavati na 11 potpuno novo izgrađenih, odnosno renoviranih sportskih borilišta:

- Sochi Central Olympic Stadium - kapacitet: 40.000 / Ceremonija otvaranja, zatvaranja i podjele medalja
- Sochi Olympic Skating Center - kapacitet: 12.000 / Umjetničko i brzo klizanje

- Russian National Ski Jumping Center - kapacitet: 9.600 / Skijaški skokovi i nordijsko skijanje
- Olympic Oval - kapacitet: 8.000 / Brzo klizanje
- Biatlon and Ski Complex - kapacitet: 9.600 / Biatlon i skijaško trčanje
- Bolshoi Ice Palace - kapacitet: 12.000 / Hokej na ledu
- Olympic Curling Center - ka-

- pacitet: 3.000 / Curling
- Rosa Khutor - kapacitet: 10.000 / Alpsko skijanje
- Maly Ice Palace - kapacitet: 12.000 / Hokej na ledu
- Russian National Sliding Center - kapacitet: 9.000 / Bob, skeleton i sankanje
- Rosa Khutor Freestyle Skiing Center and Snowboard Park - kapacitet: 8.000 / Akrobatsko skijanje i snowboard

prevoz.

- Po našem iskustvu, najbolja linija je Sarajevo - Istanbul - Soči. Odnedavno je otvorena i linija preko Moskve, koja je nešto duža, ali ne znam detalje. Cijene stalno variraju, a u ovom trenutku teško da se može naći povratna za manje od 2.000 KM jer je karte skoro nemoguće naći pošto je navala velika. Svi idu i vraćaju se praktično isti dan, pa su sve linije zagušene. Hrvati i Slovenci će ići čarterom, a Srbijanci imaju ogromne probleme oko karata i ne znam da li su uopšte do sada našli rješenje - upozorava naš sagovornik.

Sigurnost takmičara i posjetilaca o kojoj se u posljednje vrijeme mnogo govori, brine mnoge i u BiH, ali Fazlagić čvrsto vjeruje da će se organizator pobrinuti za maksimalnu sigurnost, imajući na umu da je i tokom Olimpijade u Londonu bilo raznih prijetnji, istina ne u ovolikom obimu.

Soči će u periodu od 7. do 16. marta biti domaćin i Zimskih paraolimpijskih igara. ●

BERNARDA BERNIE MAROVT, MISS JUGOSLAVIJE, SVJETSKA MISS FOTOGENIČNOSTI, MANEKENKA I VL

Ako neko sa 52 izgleda tako dobro kao što danas izgleda **Bernarda Bernie Marovt**, onda ne treba imati puno mašte da bi se zamislilo kako je izgledala prije 30 godina kad je u Londonu na izboru za miss svijeta postala svjetska miss fotogeničnosti.

Džavid Husić, nekadašnji urednik sarajevskog *Asa*, lista koji je organizovao izbore najljepših u nekadašnjoj Jugoslaviji, odnosno 1975. preuzeo od *Politikinog bazara* licencu za te izbore, već na putu iz Londona te 1983. godine tvrdio je da je ova Slovenka morala biti miss svijeta, ali da su joj titulu oteli.

ZAKULISNO, KAKO GOD

- Nevjerovatno je koliko je naša cura bljesnula u Londonu, pojavom i garderobom. Uz iskustvo profesionalne manekenke i fotomodela, Bernarda je pobjegla ostalim djevojkama za tri koplja. Bila je obučena kao kraljica, superiorna u svemu, ponosna. Trideset majstora svjetske

A da tek nije komunističko

Ubrzo poslije duplerice u Startu, samoupravnom Playboyu ranih osamdesetih, Bernie je aklamacijom izabrana za miss Jugoslavije. Iz razloga koje čitaoci ovog magazina nikada nisu mogli da shvate, nije postala i miss svijeta. Ali, što se njih tiče, kao da jeste, zapisano je u modernoj Mladini

UVIJEK SE MOŽE

Bernarda Marovt i danas radi kao model i snima reklame.

- Svako, bez obzira na godine, uvijek ima mogućnost da se bavi modom. Kod mene to, naravno, ovisi uglavnom o raspoloženju i vremenu. U budućnosti planiram napraviti akademiju ili školu za starije žene u Sloveniji i Italiji - najavila je ona krajem prošle godine.

fotografije nisu se uopšte razmišljali da odmah, i samo njoj, dodijele laskavi naziv i trofej najfotogeničnije djevojke planete. Međutim, tada su počele i zakulisne igre - ispričao je Husić za sarajevski *Ven* u intervjuu kojeg se nedavno sjetio portal *yugopapir*.

Dvije su verzije priče o tim zakulisnim igrama. Jedna, ona o golišavim slikama objavljenim u zagrebačkom Startu, opštepoznata je i opšteprihvaćena, o njoj je te 1983. govorio i Husić.

Sama Marovtova je kasnije izašla sa drugom. Posljednji put ju je spomenula u opsežnom intervjuu slovenačkom magazinu *Obrazi* u junu prošle godine. Novinarka **Carmen Leban** pitala je gdje je pošlo po zlu, za-

što miss fotogeničnosti nije, kao uvijek prije i uvijek poslije, ušla u prve tri.

- To se, inače, trebalo dogoditi automatski, ali

1983.

je jedan član žirija direktno rekao da sam došla iz komunističke zemlje, a da oni sebi ne mogu priuštiti da pobijedi djevojka iz neke od

tih zemalja - ispričala je Marovtova. Zakulisne igre, kako god. Za mnoge najljepša Jugoslovenka svih vremena, zvanično najljepša

Slovenka prošlog vijeka, prisjeća se da su se na dan izbora te 1983. godine u novinama pojavile priče da je pijana ležala u jarku i, kako je sama rekla, slične gluposti iako se zna da djevojke koje sudjeluju u izboru za miss svijeta ne izlaze iz svojih soba i imaju stražare na vratima.

Husić, opet, svjedoči da je dva dana prije izbora tada najtiražniji dnevni list u Velikoj Britaniji *Daily Mirror*, koji se prodavao u četiri i po mili-

A I VLASNICA ŠKOLE ZA MANEKENE

bila iz ke Juge!

ona primjeraka, posvetila stranicu jugoslovenskoj misici.

- **Ogroman, izazovan fotos i još veći naslov *Mis Jugoslavije kakvu gledaoci neće vidjeti*. Gledalaca je oko milijarde, a fotos je iz zagrebačkog *Starta*, divan, nenametljiv, ali za konzervativne britanske oči i uši prenapadan. Tako je sve krenulo, naopako** - priča je Husić 1983.

On je za to optužio vječitu šeficu izbora miss svijeta **Juliu Morley**.

- **Ona je shvatila da Bernardine šanse vrtoglavo rastu, da bi se moglo dogoditi da postane mis svijeta, a to Juliji i njenoj kompaniji nije išlo u račun. Oni hoće slatku, poslušnu curu, maminu mazu. Bernarda je, naprotiv, cijelo vrijeme sijala kao ličnost** - priča je Husić.

Taj sjaj, koji traje i danas, 1983. je bio dovoljan ipak tek da uđe među 15 polufinalistkinja. Dalje nije mogla...

- **Mi smo i u tom trenutku radili u korist svoje štete** - priča je Husić.

NE SLIKAJ SE GOLA

Za tu završnicu miss Jugoslavije imala je, kako kaže Husić, fantastičnu kreaciju **Keti Baloh**, crnu večernju haljinu sa čipkom starom 200 godina, ali napadno prozirnu.

- **Berni je stavila korset, komisija je vidjela i odobrila tu haljinu, možda i namjerno. Jer, noge naše dugonoge ljepotice ostale su ovlaš prekrivene, a kada se, zanosno koračajući, okrenula na pisti, učinilo se da joj se vide gaćice. Tu smo stali i tu nam je bio kraj. Već ujutro, *Daily Telegraph* je objavio veliki fotos i naslov *Evo zašto kontroverzna mis Jugoslavije nije mogla da pobijedi*. Za kruti, puritanski ukus i tvrdi javni moral hladnih Engleza to je bilo pre-**

više - ispričao je te 1983. Husić.

Iz Londona se Marovtova vratila sa tadašnjim vjerenikom **Kekom, Josipom Knezom**. JAT joj je, sjeća se Husić, obezbijedio počasno mjesto u prvoj klasi.

- **London je zaista bio avantura! Srećom, Bernarda je Slovenka i pripitomljena Zagrepčanka, pa sve dobro podnosi. Smješka se, ali ne govori mnogo** - ispričao je Husić **Venu**.

Marovtova, opet, iako ponavlja da bi mogla poistići puno više da je došla sa nekog drugog mjesta, prošle godine priznaje da joj je **to bilo jedno od najljepših iskustava u životu**.

A nije da nije imala život...

Vrijedi spomenuti da je, recimo, nakon izbora za miss Jugoslavije došla u Zagreb i na gala večeri u hotelu *Intercontinental* prvi ples otplesala sa **Zdravkom Čolićem**, koji je tad bio na vrhuncu svoje jugoslovenske slave.

Vrijedi spomenuti i da je *Startov* kalendar za 1982. godinu, na čijoj je ona naslovnici bila, po svjedočenju tadašnjeg *Startovog* glavnog i odgovornog urednika **Mladena Pleše**, prodat u 350.000 primjeraka. Vrijedi spomenuti i da je među prvim Jugoslovenkama koje su se uopšte u toplesu slikale za *Start* i da su upravo te slike poslužile mrskim neprijateljima da je **ostave među samo 15**.

- **Bio je to, možemo reći, tad pravi skandal jer ljudi nisu navikli, to je bilo nešto novo, iznenađenje, ali onda se navikneš. Kažeš dobro,**

jednom sam to probala, gotovo - ispričala je u jednom

drugom intervjuu Bernarda Marovt.

Danas kad ima svoju vlastitu školu manekenstva, **Bernie model's**, djevojkama savjetuje da se ne slikaju za *Playboy* ili slične časopise.

- **Moj osobni savjet je ne. Karijeru možete početi i na druge načine** - kaže ona.

I to i nije šuplja, ako se zna da je ona među rijetkim svjetskim top manekenkama koje su odbile da se skinu čak i pred objektivom za mnoge najvećeg modnog fotografa **Helmuta Newtona**.

Mogu jesti i jesti sve što želim, a ja nemam kontrolu. Naravno, svakako se brinem za svoje tijelo, kombinujem posao sa sportom, stalno se krećem, a mnogo toga ovisi o ličnom raspoloženju i blagostanju - kaže ona. Bernarda Marovt nema univerzalni odgovor na pitanje o tome da li je dobro da djevojke počinju karijeru modela sa šesnaest ili čak i manje godina jer, kaže, to uglavnom ovisi o karakteru pojedinca.

- **Ako vidite da djevojka sa šesnaest godina ovaj posao radi ozbiljno i profesionalno, zašto ne! Kad se ponudi ovakva prilika, svakako treba isprobati svoju sreću. Međutim, mlađima predlažem da se usredotoče na školu i sačekaju da malo odrastu** - kaže ona.

TRI MILJE DNEVNO

U intervjuu magazinu *Moja Slovenija* ona je prošle godine otkrila da, kao mlada djevojka iz sela Ljubno u Savinji, ustvari i nije razmišljala o manekenstvu, ali je to bio put za ostvarenje njenog stvarnog velikog sna - da vidi šta je svijet i da nauči strane jezike. I taj je put otkrila sasvim slučajno...

- **Već za vrijeme studija na Ekonomskom fa-**

RADITI S LJUDIMA

Modni svijet može biti okrutan, iskreno odgovara Bernarda Marovt kad je pitaju koliko je tu glamura, a koliko bijede.

- **Nije sve tako lijepo kao što možete vidjeti, to je uglavnom težak posao, borba za opstanak, odricanje, žrtve... Morate biti oprezniji zato što imate posla sa ljudskim bićima. Ali ima i dobrih strana, kao što je prilika da upoznate mnogo ljudi na putovanjima po svijetu, da učite različite jezike i otkrivete različite kulture. Prije svega, morate ići svojim putem i snažno slijediti ciljeve koje postavite za sebe** - kaže ona.

Istina je, smatra ona ipak, da kad jednom čovjek uđe u te vode, teško iz njih izlazi.

kultetu u Zagrebu me više puta zaustavljao jedan fotograf na ulici i pitao me je može li me slikati. Isprva nisam htjela čuti, ali onda sam odlučila da probam - priča Marovtova.

Pleše kaže da je to bio *Startov* fotograf **Saša Novković**. Bernarda Marovt je prvo postala miss *Starta* i *Penthousea*, a tek potom Jugoslavije...

Dobro, ima i druga verzija, koju je ispričala **Obrazima**, ali 2007.

- **Pratila sam prijateljicu na audiciju, gdje su birali lice za jednu kampanju. Njeno se nije činilo prikladno, druge djevojke nisu mogle i organizator je pozvao i izabrao mene. To je bio i kraj prijateljstva sa drugaricom sa kojom sam došla** - priča je Marovtova.

Druga verzija, koja se može naći na web-strani nje-

ne modne kuće, ima i dio oko interesa za modu - on jeste počeo na studiju, ali mode u Centru za suvremeno odijevanje u Ljubljani, odakle je u Zagreb otišla nakon prvih snimanja za modne časopise i reklama za TV.

Nebitno, dalje se različiti izvori slažu.

- **Odatle se moj manekenski put počeo strmo penjati. Počela sam raditi u cijeloj Jugoslaviji, od snimanja za časopise, modne revije, reklame. Onda je došao ostatak svijeta, prvo Italija, gdje sam počela raditi sa tadašnjom najvećom modnom agencijom *Riccardo Gay* i potpisala ugovor na četiri mjeseca za italijansko i francusko izdanje velikog modnog magazina *Bazar*. Počela sam putovati po svijetu i raditi glo-**

SVE JE RETUŠIRANO

Vremena u modnoj industriji su se značajno pogoršala, smatra Bernarda Marovt.

- **Desetljećima su kriteriji pooštravani i djevojke su morale biti savršene, imati prave razmjere i veličinu. Danas ti standardi nisu više tako precizni, manje je ozbiljnosti, profesionalnosti, sve je retuširano. U današnjim vremenima se izgubio osjećaj za autentičnost** - kaže ona.

Mnogo djevojkama na sceni danas ima problema sa težinom i mora stalno pratiti kada i šta trebaju jesti. Istina je, kaže Marovtova, da je puno njih i u ekstremnim problemima.

- **Ja lično nikad nisam imala tih problema.**

balne kampanje visoke mode za najveće kreatore i sa najvećim fotografima na svijetu. Dobila sam razne nagrade, sudjelovala na natjecanjima ljepote, pokušavala snimiti film, igrati u kazalištu... - sjeća se Bernarda Marovt.

Čudne su nagrade u tom modnom svijetu: bivša jugoslovenska misica ima, naprimjer, i onu iz 1992. za najfotografisanije lice na svijetu... Iste godine bila je i *top model Evrope* i došla slovenačku nagradu za životno djelo, a časopis *Jana* ju je 2000. proglasio za, kao što smo već rekli, najljepšu Slovenku vijeka.

Jedan od najboljih poznavalaca izbora za najljepše djevojke u regionu novinar **Zoran Jakšić**, koji razna takmičenja prati od sedamdesetih godina prošlog vijeka, za *Politiku* je 2011. rekao da je među svim mogućim misicama iz bivše Jugoslavije i država nastalih njenim raspadom, Bernarda Marovt svoju titulu naj-

bolje unovčila.

- Dospjela je među najpoznatije manekenke svijeta osamdesetih godina. Dnevno je snimajući reklame zarađivala i po 3.000 američkih dolara - kazao je Jakšić.

Iako za *Moju Sloveniju* kaže da ne zaboravlja odakle je i mada slovenački fanovi napadno naglašavaju da je sve češće u Ljubljani, ona danas adresu ipak ima u Italiji, u Milanu, gradu u kojem se, kako kaže, iako je živjela u Londonu, New Yorku, Hamburgu i Madridu, osjeća najugodnije. I gdje ima modnu agenciju i vodi akciju *Bernei model's*.

SUPROTNOST VILENDORFSKIM VENERAMA

- U Milanu se stalno nešto događa. Od sajmova, izložbi, događaja, modnih revija, teatra, otvaranja butikata, pa dalje. Svako ovdje može pronaći stvari koje ga zanimaju. Grad je pun ljudi iz svih krajeva

svijeta, vrlo je dinamična. Ako ste kao tip osoba kojoj se to sviđa, ovo je idealno mjesto - kaže ona.

Njena agencija takmičenje za fotomodele *Bernei model's* organizuje od 2003.

- Tada sam radila kao novinarka u slovenskom časopisu *Jana* i puno djevojaka slalo nam je svoje fotografije. Došla sam na ideju da pokrenem svojevrtni tečaj za modele koji bi trajao po godinu dana, što je jedini takav projekt u svijetu, i to se pokazalo vrlo uspješnim. Castinge radimo već u januaru sa djevojkama sa područja cijele bivše države. Javi nam se 300 i više djevojaka, odabiremo 12 najboljih u dobi od 18 do 22 godine. Pobjednicama nudimo priliku za rad, ali šta će biti dalje ipak ostaje na njima - pričala je *Jutarnjem listu* 2008. ova danas uspješna poslovna žena koja se još uvijek povremeno pojavi na modnim pistama i fotosetovima.

Mala digresija: kako i ne bi kad su je, recimo, prošle godine posjetio jedan regionalnog portala postavili na vrh balkanske liste *najprivlačnijih gospođa u najboljim godinama* ispred Ane Sasso, Anice Dobre, Suzane Mančić i Mire Furlan.

Vratimo se, međutim, *Bernei model'sima*: Djevojke koje odabere, Bernarda Marovt ipak ne ostavlja same. Svojom obavezom, kaže, smatra to da im prenese sva svoja iskustva koja je sticala godinama. A među njima je i to da je, uz fizički izgled, hod i držanje, vrlo važno i ono što djevojka ima u glavi.

- Svjetski model znači predanost, disciplinu, fleksibilnost, preciznost, vjeru, odlučnost, žrtvovanje, izdržljivost i strpljenje. To su glavni sastojci koji će vam dati priliku da budete uspješni i da idete sve dalje - kaže Marovtova za

Obraze.

To, međutim, ima i svoju cijenu. Iako nekad jedna od najpoželjnijih žena u svijetu, iako je uglavnom nije bilo u trač i skandal rubrikama novina, iako nikad ne govori o privatnom životu, Bernarda Marovt je i

DAN I NOĆ

Najdraži komad odjeće Bernardi Marovt ovisi o prilici.

- Tokom dana želim praktičnu haljinu, sportsku u kojoj se mogu lako kretati i osjećati slobodno. Na večeri, međutim, moram imati elegantnu crnu haljinu i visoke pete da se istovremeno osjećam ugodno i zavodljivo - kaže Marovtova.

dalje sama.

- Jednom sam bila pred udajom, ali ipak nisam napravila taj korak. U ovom poslu nemoguće je spojiti karijeru i obitelj, jer bi jedno od toga patilo. Ne bih mogla ostaviti djecu kod kuće i otići na put kada me negdje pozovu, jer bih osjećala grižnju savjesti - kaže Bernarda Marovt.

Početkom 2006. Dejan Novčić se u *Mladini* bavio jugoslovenskim mitom o tome da su Slovenke lake, sažetom u krilaticu *tako mlada, a već Slovenka* s obrazloženjem da kao što je za razumijevanje svjetske revolucije neophodno poznavanje jedanaeste teze o Fojerbahu, tako je i za proučavanje seksualne revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije neophodno razumijevanje ove klasične teze o Slovenkama.

Po tom, skoro pa naučnom, radu idealna žena je u bivšoj Jugoslaviji bila, prostije rečeno, ko od brda odvaljena. Klasični primjer su dvije čuvene jugoslovenske ljepotice, od kojih je jedna bila na početku svega i simbolizovala je izlazak iz rata, sirotinje i blata, a druga na kraju i simbolizovala je povratak u to isto. Prva se zvala *Jovanka Broz*, druga *Lepa Brena*.

„Pravu suprotnost ovim vilendorfskim Venerama predstavljala je Bernarda Marovt. Vitka i nježna, ona je svojom urbanom, pomalo melanholičnom ljepotom bacila na koljena čitavu generaciju čitalaca zagrebačkog magazina *Start*. Ubrzo poslije duplerice u ovom samoupravljanom *Playboyu* ranih osamdesetih, Bernie je aklamacijom izabrana za miss Jugoslavije. Iz razloga koje čitaoci ovog magazina nikada nisu mogli da shvate, nije postala i miss svijeta. Ali, što se njih tiče, kao da jeste“, zapisao je Novčić. ●

NAPORNA IGRA SA NEWTONOM

Taya Zuccato u slovenačkom magazinu *Ona plus* konstatuje da je Bernarda Marovt zapravo jedini model koji se usudio suprotstaviti Helmutu Newtonu.

- Istina je da su njegov glavni cilj slike golih žena. Kad su me pozvali da sa njim radim kampanju u kupanici, gola u kadi, rekla sam da me ne zanima. Nisu mogli vjerovati da sam odbila samog Newtona. Ni on nije mogao prihvatiti da mu neko kaže ne. Nakon nekog vremena ponovno sam pozvana na sastanak i on je stajao tu okružen sa puno žena. Kad sam došla počela je galama iz daljine *sad dolazi žena koja odbija raditi sa mnom!* Odgovorila sam mu da nije tačno da ne želim raditi sa njim, nego da se ne želim slikati gola. On je postajao sve crveniji u licu *znaš li ko sam ja?*, a ja sam ga pogledala u oči i mirno pitala *a, vi znate ko sam ja?* I onda me je otjerao - priča Marovtova.

Kasnije su ipak radili zajedno. Prvo ju je Newton pokušao maltretirati - tražio je da u dugoj crnoj haljini i vrtoglavo visokim potpeticama satima kleči na crijevu, pa se ona pokupila u pola snimanja, onda ju je još nekoliko puta bezuspješno ubjeđivao da se skine, pa je na kraju shvatio da je može slikati samo pod njenim uslovima.

- I, na kraju? Nakon nekoliko godina smo se susreli u Monte Carlu, on me je zagrlio i prijateljski rekao *Bernie, bila si moj najbolji model*. Da, bila je to naša igra koju sam ja, međutim, igrala sa mnogo napora - priča Bernarda Marovt.

Ona je u svojoj karijeri radila sa brojnim poznatim manekenkama, poput Naomi Campbell ili Claudije Schiffer.

- Među nama nikad nije bilo rivalstva, ali isto tako to nisu bila ni prijateljstva. U ovom poslu nema puno prijateljstava, uglavnom se radi o poznanstvima - kaže Marovtova.

Autotex
AUTOPRESVLAKE I KONFEKCIJA

Tel.: 033/416-619 Fax: 033/417-616
www.autotex.ba info@autotex.ba

kozmetički
studio **Biba**

U njemu ćete naći spoj istočnjačke prirode, mudrosti i tradicije sa vrhunskim kozmetičkim i dermatološkim dostignućima Zapada.

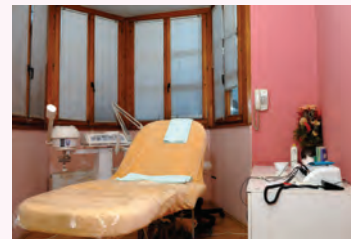
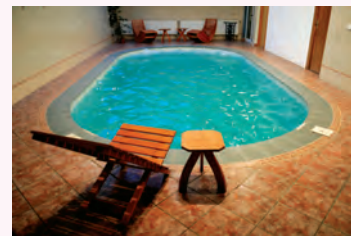
Zajedničkim harmoničnim radom dermatologa, kozmetičara i obrazovanog fizioterapeutskog osoblja sa diplomama iz BiH, Njemačke, Francuske, Malezije i SAD, u centru "Biba" postižemo vrhunske rezultate.

Ovdje se paralelno koriste prirodni preparati i preparati najpoznatijih svjetskih kozmetičkih kuća.

U centru vlada spoj smirujuće, opuštene atmosfere i visokoprofesionalnog rada.

Zahvaljujući svemu ovome uspijevamo pomoći u postizanju zdravlja i ljepote Vaše kože i tijela.

Time se postiže i harmonija koja je u vremenu u kome živimo toliko dragocjena i koja se odražava na sve aspekte života.

Medresa 3, Bistrik, Sarajevo, tel. 033 447-544, 033 232 899

Izvan Vremena ž.A.Č.Č.A.K.

• svakog petka od 16.30 do 18.00 sati

SARAJEVO 106,2 Mhz	JABLANICA / KONJIC 98,4 Mhz	BIHAC 107,4 Mhz
TUZLA 102,1 Mhz	SREBRENICA 105,6 Mhz	JAJCE 98,3 Mhz
MOSTAR 94,0 Mhz	BANJA LUKA 101,4 Mhz	TREBINJE 106,4 Mhz

www.radiom.net

RADIO M

98,7 FM

ZENICA 89,9 FM TUZLA 106,3 FM BANJA LUKA 104,2 FM

RADIO KOJI SE NIKAD NE GASI

MAS MEDIA **super OGLASI** Najbrži i najjeftiniji BH oglašni bazar

BESPLATNI MALI OGLASI
033 212 160, 032 245 346

SMS OGLASI: 091 110 500 (1 objava), 091 210 501 (4 objave)

REKLAMNI OGLASI: 033 444 354

www.superoglasi.ba

OGLASNIK

Pošaljite svoj oglas kao SMS

091 910 106 (sve mobilne mreže)

0-24

• Prilikom slanja SMS-a potrebno je najprije ukucati riječ **OGLAS** razmak te tekst oglasa. •

Svi oglasi poslani na gore navedeni broj biće objavljen sa crnom pozadinom i bijelim slovima i biće istaknutiji od ostalih oglasa u novin.

primjer oglasa

Audi A3 1.8T, g. 1998
siva metalik
prešao 155.000 KM
koža el. retrovizori,
al. felge
(cijena po dogovoru)

033/000-000

cijene poruke 3 KM + PDV

MEŠA SELIMOVIĆ, KNJIŽEVNIK

Čovjek juri kroz život kao lud

Dva nastavka u ljeto 1972. godine trebala su kultnom zagrebačkom magazinu Start za kompletan intervju Alekse Vojnovića sa književnikom Mešom Selimovićem. Taj razgovor o pisanju, ali i mladima, braku, seksu, brzjoj vožnji... ovih dana je u virtualnom svijetu oživio portal Yugopapir, a magazin Start BiH vraća ga u printani oblik bez ikakvih intervencija...

Dostojanstveno odmjerjen, i u kretanjama i u govoru, zavaljen u svoj nepomućeni mir poput derviša u tekiji, Meša Selimović nije se niti jednoga trenutka izlagao kušnji da ga se ishitri, zaskoči ili zbuni. Njegove sentencije izvirale su stalno jednakim mlazom: on ih nije izgovarao, on ih je - pisao. Činilo se da vrijeme stoji, i valjda bi bilo tako da se kolotovi sa magnetofonskom vrpcom nisu vrtjeli.

TEŠKO POSLIJE PLATONA

Sjedimo u piščevu kabinetu. Knjige od stropa do poda, knjige sa njegovim krupno otisnutim imenom i prezimenom, knjige koje je Jugoslavija nagradila gotovo svim priznanjima koja se daju literatima (*Ja sam redovan član Akademije BiH, dopisni član Srpske akademije nauka i umjetnosti, počasni doktor Sarajevskog univerziteta, dobio sam Orden Republike, imam ratna odlikovanja...*)

Negdje napolju, iza zatvorenih prozora vri Sarajevo na pripeci, željno hlada i daška vjetra. U Selimovićevu stanu kao u čardaku, tiho, dremljivo, na stolu kahva u fildžanima, pregršt čokoladnih kolačića, u čašama sok od višnje. Sama od sebe nametnula se misao: kud li je navalio sav ovaj svijet, pa juri bezglavo na sve

strane, bez odmora i počinka kao mravi u razorenom mravinjaku?!

Valjalo bi im doviknuti odavde sa prozora: *Stanite ljudi, i sutra je dan!*

Djelujete kao veoma miran, veoma stalozhen čovjek. Jeste li duboko u sebi zaista takvi, ili je to samo prividno?

- Ne, ne. Ja jesam stvarno miran.

A malo prije ste kazali da zbog nekih stvari niste mogli spavati?

- Ljudi nisu dali da budem miran...

Znači, niste flegmatične naravi?

- Ne to, nego bio sam dovođen u takve životne situacije u kojima bi ostati miran značilo ostati idiot...

Kako Vam uspijeva sačuvati svoj spisateljski mir u ovom današnjem zahuktalom i dinamičnom vremenu?

- I ja pripadam ovom vremenu i ovom načinu života, taj način života zahvaća i mene. Međutim, koliko mogu nastojim ga se otreći, ali to ne mogu ovi moji koji žive oko mene, moje kćerke. Kad se u kući otvori i radio i tranzistor, televizor, magnetofon, gramofon, i sve to trešti, sve to svira, stvara buku u kojoj čovjek ne čuje samog sebe. Osim toga, ja stanujem u ulici gdje je promet nevjerovatno živ... Meni to, međutim, više ne smeta. Mož-

KAD PIŠEM TEŠKO ZASPIM

Idu li svi na prstima u stanu kad pišete?

- Ne. Ja pišem izoliran u svojoj sobi, nitko ne ulazi, nitko mi ne smeta. Ne čujem ništa od buke i ništa me ne smeta. Tih dana napravimo podjelu rada: žena mi ispriča političke događaje, a kćerke svu umjetničku kritiku i novosti iz te oblasti. Vrlo teško zaspim kad pišem, jer u meni se sam od sebe nastavlja automatizam stvaranja određene slike, i to prelazi i u san, koji postaje oskudan, nervozan, tako da moram uzimati sedative.

Za takav način rada potrebno je svakako veliko razumijevanje okoline?

- Da, to su izuzetne situacije. Čovjek koji piše nalazi se u posebnoj stanju, to više nije

drugo stanje, nego valjda treće stanje. Užasno je dekoncentrisan za sve obične stvari, usredotočen je *monomanski* samo na ono svoje, tako da je rastresen, užasno rastresen, i jedva da može shvatiti ono što se oko njega dešava... Tako je sa mnom, ne znam kako drugi rade.

Imate li određene likove, svoje likove?

- Pa, ne bih mogao reći baš tako, mada me najviše interesuju intelektualci. Dakle, prije svega ljudi koji razmišljaju.

U kakvim Vas situacijama zanimaju ti likovi?

- Obično u dilemama, najviše moralnim. U prelomnim trenucima života, kad treba da se opredjeljuju za humanizam ili za antiljudski čin. To su mi najmilije i najzanimljivije teme.

da je tragično, ali je tako, mene smeta tišina. Dakle, ono što je prirodno to danas postaje neprirodno, odnosno smetnja. Nedavno, kad smo se žena i ja vraćali iz Sokobanje i stigli u Beograd, činilo nam se poslije one tišine kao da je nastupila kataklizma, da se svijet ruši. Užasna buka, vazduh prljav, smog. Trećeg dana već smo se bili navikli.

Ipak radite u takvom ambijentu?

- Mogu, ništa me ne smeta. Meni nedostaje ovo, ova zvučna kulisa. Mi imamo na Hvaru vikendicu, ali nerado idemo tamo. Suviše je mirno, onda idemo u Dubrovnik.

Ne čini li Vam se da ljudski duh dosta gubi živeti u takvim uvjetima?

- Općenito uzevši gubi mnogo, jako mnogo, ali takvo je vrijeme da je duh zanemaren. Neki dan čitam kako glavni urednik televizije kaže: *mi proizvodimo informacije i zabavu!* Ja sam se zaprepastio da tako nešto govori jedan od najodgovornijih ljudi na televiziji. A to je tako! Danas ljudi najviše traže zabavu i informacije od svih sredstava komuniciranja.

Te informacije proizvode se u tolikom broju da smo svi mi kapacitirani njihovim obiljem, i to informacijama istog tipa. To je ono što se zove manipulacija ljudima. Danima se slušaju jedne te iste stvari i čovjek htio – ne htio postaje rob toga. Danas je vrlo teško zadržati nezavisnost, gotovo da je to nemoguće. Čovjek je postao predmet manipulacije. Zatim tu dolazi bitka za standard: čovjek u njoj čak nesvjesno učestvuje. Takmiči se hoće li imati automobil ove ili one vrste, vodi računa o onome što posjeduje njegov komšija. K tome, reklama! Njen utjecaj je upravo katastrofalan. Čovjek juri kroz život kao lud... Zato se događa kod nas, a i u svijetu, da ljudi od petnaeste do dvadeset i pete godine nešto čitaju, ali poslije tih godina, kad počinju da se bore za život, za životnu poziciju, oni više nemaju vremena da čitaju, i čovjek postaje sve prazniji i prazniji...

Takvo stanje odražava se neminovno i u današnjoj literaturi. Ima starijih pisaca koji tvrde da je sve rečeno, sve napisano?

- Svaki onaj koji piše ne misli tako. Ne bi pisao da je sve to rečeno. Naime, možda je rečeno kao misao, ali jedna opća misao živi u drugom kontekstu u jednom vremenu, i svi je mi nalazimo ili tražimo, svoj izraz za tu opću misao. Ja, naprimjer, ne mogu izmisliti mnogo, stvarno, zato što se čovječanstvo ne mijenja mnogo. Mijenjaju se institucije, mijenjaju se forme, eventualno spoljašnje, ali suština se ne mijenja. Zaista je teško reći nešto novo poslije Platona. Ali je moguće pronaći nov izraz.

VRLO ZABRINUT ZA MLADE LJUDE

Pa, kakva je, po Vašoj ocjeni, ta današnja literatura?

- Što se literature tiče, pa i umjetnosti u cjelini, danas ona sve više postaje nešto što je staro, anahrono, ja to zovem srednjovjekovnom ručnom djelatnošću...

Zbog čega?

- Kao suprotnost serijskoj proizvodnji. Recimo, televizija danas preuzima sve, guta sve,

kao stvarno moćan i sugestivan medij. Mislim da je vrlo teško da jedan roman izdrži tu konkurenciju. Znaite, kad se roman čita nepophodno je imati ogromno mnogo vremena, ogromno mnogo volje da čovjek ostane sam sa sobom. Danas ljudi ne vole da ostanu sami sa sobom. A televizija im pomaže da ne budu sami, da ne misle na svoja egzistencijalna pitanja...

Televizija preuzima ulogu sedativa?

- Da, pilule za smirivanje. Ljudi lakše odlaze na posao narednog dana, nisu preopterećeni. Druga je stvar što čovjek ne zna da bi mu bilo lakše kad bi se posvetio svojim saznavanjima, tom ostajanju sa samim sobom. Lakše bi podnosio tegobe u životu jer bi stekao

- Zato što ne znamo kako je moguće pronaći neki srednji put između istočnjačke nepokretne meditacije i zapadnjačke dinamike koja prodire i proizvodi naprestano sve novije i novije produkte. Zaista, kako je moguće pronaći srednji put, a da pri tom ne izgubimo sebe i svoj standard? Ili čovjek treba da digne ruke od standarda i od komfora na koji je navikao, pa da onda može da se vrati sebi i da bude nezavisan ili da bude čovjek koji meditira, pa da bude siromašan u onom što je spoljašnje, ali da ima svoj mir.

Nije li to što ste kazali gotovo neprihvatljivo?

- Nažalost. Čim čovječanstvo, odnosno jedan njegov dio, odnosno jedan narod krene pu-

MEŠA SELIMOVIC

START — Ali mladi ne bi bili mladi kad ne bi protestirali, bunili se?

SELIMOVIC — Mladi se brane, točno. I od toga luđačkog tempa i od naših propisa. Od nas starijih ljudi, više ne vitalnih, oni se brane prvo formalnim stvarima, kao što su duge kose, šareno odijevanje, nekakvi neobični plesovi, nekakve pjesme koje nisu za staračko uho, pojačane elektrikom. Ponegdje, poneki dijelovi omladine pokušavaju se obraniti anarhizmom od svih tih utjecaja. To bi bili hipiji, zatim lijeve i ultra-lijeve organizacije, ili uvjerenja, ili kako god hoćete...

START — A koji bi bili za osudu?

SELIMOVIC — Oni treći! Čini mi se najgorim — prilagođavanje. To je glajshaltovanje, to je uklapanje u korake i staze očeva. Mislim da je to najgore.

START — Koliko ste vi imali utjecaja u odgoju svojih kćeri koje

normalno pomagati ženi u kućnim poslovima.

START — I danas to radite?

SELIMOVIC — Kad sam bio mladi, bilo je toga v.še. Recimo, smiješno je, ali ja sam najradije volio mjesti iako smo imali u kući ušać. Ja uhvatim metu i s užikom metem cijeli sat vremena na pačak; i kada više ne treba, kada je već sve pometeno. Zamisl'm se i ne znam šta metem, radim mehanički. Međutim, moja dobra volja ipak nije bila uvijek dovoljna, padalo je na moju ženu mnogo toga više...

START — Koliko ste dugo u braku?

SELIMOVIC — Dvadeset i pet godina?

START — Kako ste se upoznali sa svojim suprugom?

SELIMOVIC — To je bilo vrlo interesantno. Došla mi u Beogradu u kancelariju jedna lijepa mlada žena i mislila da će ondje zateći brkatog partizana opasnog pištoljčinom. A kad tamo, ugledala mladog čovjeka u kožuli nasimljance. Tako smo odmah uspostavili nekakav kontakt, bez riječi. Ja sam odmah bio uhvaćen.

START — Jeste li to odmah i priznali?

SELIMOVIC — Pa, drugi pu-

to mi je jako krivo. Mržnja, divna stvar.

START — Nije li od mržnje vezano vašim odlaskom penziju?

SELIMOVIC — Ne, ne, ne, au godine, to je u stvari opasna vitalnost. Mržnja, to je stvar! Ona aktivira, ona navodi akciju, nije to loša stvar. I vidi naročito u književnosti, pisaca koji su pisali pod impulsom, motivirani samo žnjom. Ja mislim da i vi znate neke od tih pisaca.

START — Jeste li i prije živjeli tako mirno kao sada?

SELIMOVIC — Uglavnom sam, samo što sam više tr. Nikome nisam mogao ništa oti, tako da je ponekad pomalo blesavo. Znao se dog. da sam isplazio jezik nizaš. desilo se da sam doslovce posve iznemogao. Bilo je to p. je jedne turneje gdje sam u. jednoga jedinog dana imao dva čitanja i razgovora s pu. kom. Ubitačno tempo. Onda to prekinuo i legao u bolnicu. nisam mogao sebi pomoći, č. mi se uvijek da će netko izgubiti. A ništa u stvari. Pa sam vidio da niti tko šta g. niti išta dobija...

START — Šta obično por-

MRŽNJA JE DIVNA STVAR

Vaš porok?

- Pa, pravo da vam kažem, ja sam zadivljen svojim svetačkim statusom: malo jedem, ne pijem uopće, ne pušim, žene rado volim samo pogledati, jer prije svega volim svoju ženu, jedino ponekad poželim nekome neko malo zlo. Ne baš veliko... Eto tako...

Kakvo zlo, naprimjer?

- Da se barem malo zadavi, neki zalogaj da mu stane u grlu. Inače kivan sam na sebe jer sam već zašao u godine i zaboravljam ono što su mi ljudi zlo učinili. Više nemam mržnje, i to mi je jako krivo. Mržnja je divna stvar.

Nije li odsustvo mržnje vezano Vašim odlaskom u penziju?

- Ne, ne, ne. To su godine, to je ustvari opadanje vitalnosti. Mržnja, to je stimulans! Ona aktivira, ona navodi akciju, nije to loša stvar. To se vidi naročito u književnosti. Ima pisaca koji su pisali pod tim impulsom, motivirani samo mržnjom. Ja mislim da i vi znadete neke od tih pisaca.

nezavisan duh i mogućnost da se odbrani od ovoga ludog tempa. Vidite, kad bi se to moglo, samo ja ne znam kako je to moguće da se čovjek odbrani od te brzine koja stvarno vodi u neuroze, u rasulo i rastrojstvo duha, bila bi to fenomenalna stvar. Ali nitko se time nije pozabavio...

Zašto?

tem civilizacije, zaustavljanja nema.

Gdje bi u tom kaosu bilo mjesto mladom čovjeku?

- Ja sam vrlo zabrinut za mlade ljude. I to iz mnogih razloga. Prvo, mi stariji koji držimo poziciju u društvu, a sve ih držimo mi stariji, mi propisujemo tim mladim ljudima način života, znači mi im propisujemo starački način života, a to je apsurd. Ne dozvoljavamo da oni sami imaju svoj način mišljenja, svoje puteve, da unesu nekakvu svježinu i da oni sami budu autori svoga budućeg života - ne, mi njima već danas stavljamo pečat na njihove buduće korake. A ako se ogriješe o to što mi propisujemo, mi smo čak spremni da im odredimo kazne. Dakle, vršimo tešku presiju i psihičku i administrativnu, zakonsku.

Ali mladi ne bi bili mladi kad ne bi protestirali, bunili se?

- Mladi se brane, točno. I od toga luđačkog tempa i od naših propisa. Od nas starijih ljudi, više ne vitalnih, oni se brane prvo formalnim stvarima, kao što su duge kose, šareno odijevanje, nekakvi neobični plesovi, nekakve pjesme koje nisu za staračko uho, pojačane elektrikom. Ponegdje, poneki dijelovi omladine pokušavaju se obraniti anarhizmom od svih tih utjecaja. To bi bili hipiji, zatim lijeve i ultralijeve organizacije ili uvjerenja ili kako god hoćete...

A koji bi bili za osudu?

- Oni treći! Čini mi se najgorim - prilagođavanje. To je glajshaltovanje, to je uklapanje u ko-

rake i staze očeva. Mislim da je to najgore. **Koliko ste Vi imali udjela u odgoju svojih kćeri koje su danas već odrasle djevojke?**

- Svakako da sam utjecao na njihov odgoj, ali posredno, jer moje kćerke žive u atmosferi, čisto mi je nezgodno reći, to je odlična atmosfera, smirena, tiha, pa i atmosfera ljubavi, eto tako. Kako će biti njihovim muževima, to ne znam, jer njihovi zahtjevi prilično su veliki. Traže ljubav, razumijevanje, širinu, ono što ja pružam svojoj ženi. Ja sam pomalo, kako se to kaže, papučić, to priznajem, nije me uopće stid toga...

Vaša supruga kaže da niste papučić. Po čemu Vi smatrate da jeste?

- Ja, naprimjer, sve što treba da učinim prvo povjerim svojoj ženi. Onda vidim kako ona reagira na to, pristaje li ili ne pristaje. Ja vjerujem u žensku intuiciju. Ja vjerujem da su žene mnogo inteligentnije nego muškarci. Samo, mi se pravimo, mi se jako pravimo da smo mnogo pametni, a nismo. One su finija bića, finija ustrojstva, mnogo finija nego mi. Ali mi smo, eto, nekako navikli na tu vlast, pa sebi i pridajemo suviše velik značaj. Pomagati ženi nije ni grijeh, ni sramota. Ja sam, recimo negdje poslije rata, kad sam došao u Sarajevo 1947. godine, išao na pijacu s otvorenim cekerom i nosio krumpir tako da su ga svi mogli vidjeti, a drugi muškarci, koji su također kupovali krumpir, luk i ostalo, krili su povrće u zatvorenim aktneškama. Meni je uvijek bilo sasvim normalno pomagati ženi u kućnim poslovima.

METLU U RUKE...

I danas to radite?

- Kad sam bio mlađi, bilo je toga više. Recimo, smiješno je, ali ja sam najradije volio mesti iako smo imali u kući usisač. Ja uhvatim metlu i s užitkom metem cijeli sat vremena, pa čak i kada više ne treba, kada je već sve pometenno. Zamislim se i ne znam šta metem, radim mehanički. Međutim, moja dobra volja ipak nije uvijek dovoljna, padalo je na moju ženu mnogo toga više...

Koliko ste dugo u braku?

- Dvadeset i pet godina.

Kako ste se upoznali sa svojim suprugom?

- To je bilo vrlo interesantno. Došla mi u Beogradu u kancelariju jedna lijepa mlada žena i mislila da će ondje zateći brkatog partizana opasanog pištoljčinom. A kad tamo, ugledala mladog čovjeka u košulji, nasmijanog. Tako smo odmah uspostavili nekakav kontakt, bez riječi. Ja sam odmah bio uhvaćen.

Jeste li to odmah i priznali?

- Pa, drugi put sam već priznao. Ja sam bio inicijator drugog viđenja i nisam se prevario, srećom. To je moja velika šansa, kao da sam birao po nekom testu, strogom testu. Upravo tako kako sam mogao zamisliti. Prvo, bilo mi je važno da moja izabranica bude lijepa, zatim malena kao kontrast meni visokom. Meni visoka i krupna žena nikako ne konvenira zato što valjda meni treba suprotno... Osim toga, ja volim malo da vladam, a nešto veliko, krupno, teško je savladati.

A kakav ste Vi u svojim očima?

- Vrlo pažljiv i zahvalan partner, ali imam dosta zahtjeva. Samo jedan izuzetno dobar čovjek kakav je moja žena mogao je da izdrži sa mnom toliko godina. Ona je sve to lako podnijela i moju razmaženost i ostalo...

Jeste li i prije živjeli tako mirno kao sada?

- Uglavnom jesam, samo što sam više trčao. Nikome nisam mogao ništa odbiti, tako da je to ponekad bilo pomalo blesavo. Znalo se dogoditi da sam isplazio jezik nizašto. I desilo se da sam doslovce pao posve iznemogao. Bilo je to poslije jedne turneje gdje sam u toku jednoga jedinog dana imao dva čitanja i razgovora sa publikom. Ubitačan tempo. Onda sam to prekinuo i legao u bolnicu. Ali nisam mogao sebi pomoći, činilo mi se uvijek da će netko nešto izgubiti. A ništa ustva-

START — Koliko ste vi imali udjela u odgoju svojih kćeri koje su danas već odrasle djevojke?

SELMIMOVIC — Svakako da sam utjecao na njihov odgoj, ali posredno, jer moje kćerke žive u atmosferi, čisto mi je nezgodno reći, to je odlična atmosfera, smirena, tiha, pa i atmosfera ljubavi, eto tako. Kako će biti njihovim muževima, to ne znam, jer njihovi zahtjevi prilično su veliki. Traže ljubav, razumijevanje, širinu, ono što ja pružam svojoj ženi. Ja sam pomalo, kako se to kaže, papučić, to priznajem, nije me uopće stid toga...

START — Vaša supruga kaže da niste papučić. Po čemu vi smatrate da jeste?

SELMIMOVIC — Ja, na primjer, sve što treba da učinim prvo povjerim svojoj ženi. Onda vidim kako ona reagira na to, pristaje li ili ne pristaje. Ja vjerujem u žensku intuiciju. Ja vjerujem da su žene mnogo inteligentnije nego muškarci. Samo mi se pravimo, mi se jako pravimo da smo mnogo pametni, a nismo. One su finija bića, finija ustrojstva, mnogo finija nego mi. Ali mi smo, eto, nekako navikli na tu vlast, pa sebi i pridajemo suviše velik značaj. Pomagati ženi nije ni grijeh, ni sramota. Ja sam,

priznali?

SELMIMOVIC — Pa, drugi put sam već priznao. Ja sam bio inicijator drugog viđenja, i nisam se prevario, srećom. To je moja velika šansa, kao da sam birao po nekom testu, strogom testu. Upravo tako kako sam mogao zamisliti. Prvo, bilo mi je važno da moja izabranica bude lijepa, zatim malena kao kontrast meni visokom. Meni visoka i krupna žena nikako ne konvenira zato što valjda meni treba suprotno... Osim toga, ja volim malo da vladam, a nešto veliko, krupno, teško je savladati.

START — A kakav ste vi u svojim očima?

SELMIMOVIC — Vrlo pažljiv i zahvalan partner, ali imam dosta zahtjeva. Samo jedan izuzetno dobar čovjek kakav je moja žena mogao je da izdrži sa mnom toliko godina. Ona je sve to lako podnijela i moju razmaženost, i ostalo...

START — Vaš porok?

SELMIMOVIC — Pa, pravo da vam kažem, ja sam zadržan svojim svećničkim statusom: malo jednim, ne pjem uopće, ne pušim, žene rado volim samo pogledati. Jer prije svega volim svoju ženu, jedino ponekad roželin nekome neko malo zlo. Ne baš veliko... Eto tako...

LJUDI

Kakve ljude najviše volite?

- Zavisu da li za literaturu ili u svakodnevnom životu?

Recimo, u svakodnevnom životu?

- U životu najviše volim dobre ljude, samo oni su meni sasvim nezanimljivi za književnost. U kakve sebe uvrštavate?

- Kako za koga! Nisam ja nikakav svetac, znam dosta oštro replicirati kad sam izazvan, pa me neki izbjegavaju. Ali ja nikad ne počinjem. Uvijek odgovaram. Tako da mi je savjest mirna. Žao mi je da sam bio prezauzet pisanjem, pa su mnogi ostali pošteđeni. Šta ću, tako je ispalo. Inače, kad stignem obično se revanširam, barem verbalno.

Vjerujem u intuiciju žena i u to da su mnogo inteligentnije od muškaraca

niti išta dobija...

START — Šta obično poručite svom čitaocu?

SELMIMOVIC — Ja obično imam poruke. Mislim da je nedopustiva pretencioznost, ruke imaju proroci, vode aut a pisac ima svoje iskustvo. netko iz toga izvuče za sebe iskustvo, dobro je. Ili ako pos sebi neko pitanje na koje ne da odgovori...

START — Kako ste se pri tili pisanja?

SELMIMOVIC — Nemam poj Ja običavam reći da nisam izabrao literaturu, nego da literatura izabrala mene. Ni žurio da krenem tom stazom. Literatura, to je trka na ve duge staze, to je maraton.

START — Počeli ste p poslije rata?

SELMIMOVIC — Ne, prije n samo to je na sreću propalo...

START — Mislite da je loše?

SELMIMOVIC — Sigurno, p puno sigurno.

START — Je li toga bilo viš

SELMIMOVIC — Pa, jest! Bili dosta, ali srećom to su ustaše popalili. Poslije rata, odnosu ratu, počeo sam nešto pisati srećom je i to propalo.

START — Na koliko je je

ri. Poslije sam vidio da niti tko šta gubi, niti išta dobija...

Kako ste se prihvatili pisanja?

- Nemam pojma. Ja običavam reći da nisam izabrao literaturu, nego da je literatura izabrala mene. Nisam žurio da krenem tom stazom. Literatura, to je trka na veoma duge staze, to je maraton.

Počeli ste pisati poslije rata?

- Ne, prije njega, samo to je na sreću propalo...

Mislite da je bilo loše?

- Sigurno, potpuno sigurno.

Je li toga bilo više?

- Pa, jest! Bilo je dosta, ali srećom to su ustaše sve popalile. Poslije rata, odnosno u ratu, počeo sam nešto pisati, srećom je i to propalo.

POJURIO BI I 120

Na koliko je jezika dosad prevedeno Vaše najpoznatije djelo Derviš i smrt?

- Hajdemo, polako: ruski, ukrajinski, poljski, slovački, češki, mađarski, rumunski, bugarski, turski, arapski, albanski, kod nas na slovenski, sad su u toku prijevodi na francuski i njemački. U našoj zemlji knjiga je izašla u jedanaest izdanja.

Na svojim svakodnevnim dvosatnim šetnjama Sarajevom svakako uvijek ponešto otkrivajte, uočavate neke promjene, naprimjer žensku modu.

- Ja mislim da je ženska moda uvijek bila u pravu. Recimo ta mini-suknja. Ja nisam protiv nje, a mislim da su svi mladi za nju. Čini mi se da je u psihologiji nove mode, sadašnjice, današnje, otkrivanje vlastitog tijela. Bilo je čudno, baš strašno ono vrijeme, čini mi se gotovo smiješno, ne gotovo, nego sigurno licemjerno da se sakriva i članak na nozi... Sad nema, brate, sad se otkriva sve što ima da se otkrije, i gotovo. Šta tu da se mistificira!

Je li to, po Vama, u redu?

- Sasvim! Sasvim! Ja ne volim nikakve tabue. Malo sam bio u sukobu sa jednim starijim kolegom koji smatra da u jednom određenom društvu tabui moraju postojati. Ja smatram da ne moraju.

Ima neke romantike u tim tabuima?

- Jeste, ima romantike u tome, točno. Ali zar je romantika ako se suknja vuče po zemlji, a tamo iza vrata odmah skida?! To je svejedno...

A kad se radi o tzv. seksualnim tabuima?

- Meni se sviđa deviza po kojoj zreo i odrastao čovjek ima pravo načiniti sve što hoće, a što ne nanosi štetu drugome. Zabrane stvaraju licemjernu ličnost dvostrukog morala. Mislim da će čovjekovo oslobođenje ići tim putem oslobađanja od svih nepotrebnih zabrana, tu su i seksualne zabrane koje idu do apsurd. Ja nisam za to da se promiskuitet odvija sasvim nekontrolirano, jer to ruši ljudsko dostojanstvo. Jedna normalna veza između dvoje ljudi koji se vole i koji se svjesno upuštaju u taj odnos znajući šta žele, najnormalnija je stvar koja uopće postoji. I prije braka, i u braku, sve je to njihova potpuno privatna stvar.

Kakvi su pretežno Vaši izrazi, po Vašoj ocjeni?

- Dosta stilizirani. Ne volim direktan govorni jezik, osim u situacijama kad namjerno hoću dati atmosferu. To je dosta rijetko. Inače izbjegavam izravn način, ne volim ni psovku, ni ružnu riječ...

Međutim, psovka je dosta česta u današnjoj suvremenoj literaturi? I ne samo psovka nego i slobodniji opisi?

- Ja mislim da su tu dvije stvari: postoji jedna - komercijalna strana, a postoji i nešto drugo - prikrivanje netaleanta. To je moje privatno mišljenje. Recimo, kad literati ili filmski radnici ili umjetnici pribjegavaju takvim detaljima. To buktanje prostote može se protumačiti i svojevrsnim revoltom. Kao da vam žele prosto baciti prostotu u lice, kad već ne mogu nešto drugo...

Ipak je svakodnevni život satkan jednim dijelom i od takvih detalja, naravno zavisno čiji su!

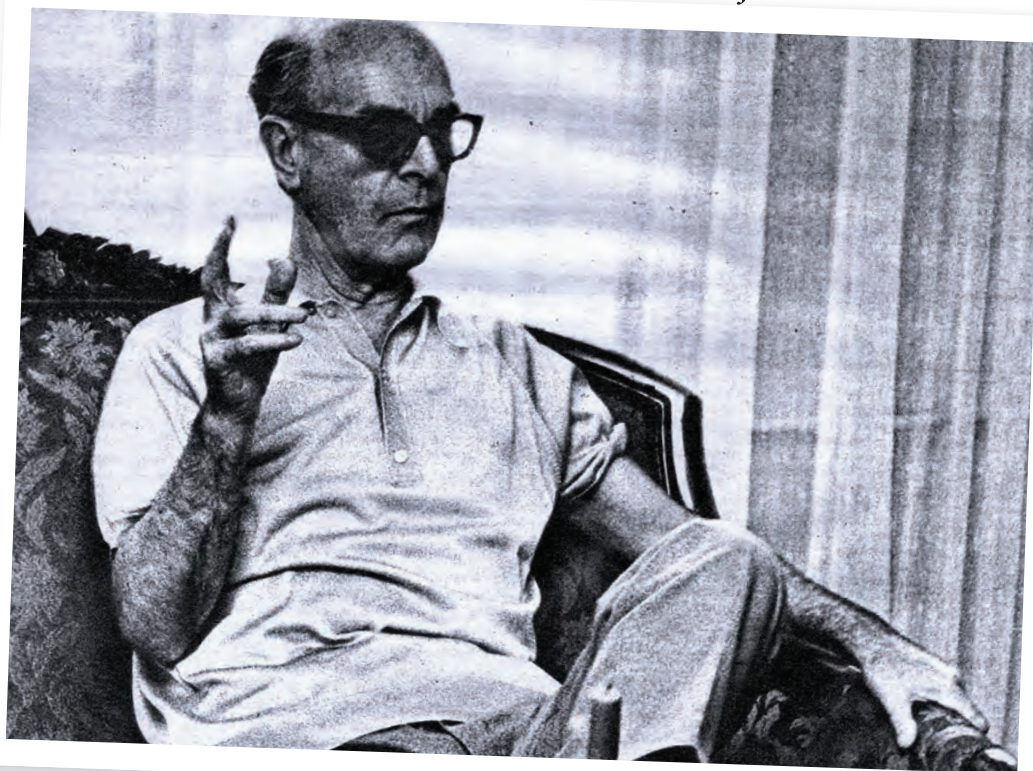
- Psovka može doći kao garnirung, kao saft, kao verifikacija nečeg što je zaista istinito. Čitam neki dan, **Krleža** je bio na predstavi i kad je **Milena Dravić** opsovala sa pozornice, on je izašao. Ja lično ne bih otišao sa takve predstave, ali vjerojatno bih se isto tako nelagodno osjećao kao on. Nije lako naći sredinu između lijepog izraza i istinitog životnog izraza. Tu je problem svih pisaca.

Pričaju da volite brzu vožnju?

- Volim brzine. Pojurio bih ja i sa stotinu i dvadeset na sat, ali ne da žena. Smetaju mi spora kola, volim startne automobile.

Koja kola imate?

- Fiat 125. Dobar auto.

PORUKE IMAJU PROROCI

Šta obično poručujete svom čitaocu?

- Ja obično nemam poruke. Mislim da je to nedopustiva pretencioznost. Poruke imaju proroci, vođe naroda, a pisac ima svoje iskustvo. Ako netko iz toga izvuče za sebe neko iskustvo, dobro je. Ili ako postavi sebi neko pitanje na koje ne zna da odgovori...

CIK-CAK SA ŽENOM

Znači, ipak Vas je zarazila dinamika vremena?

- Ne poričem... Samo vozim oprezno, jako oprezno. Doduše, u posljednje vrijeme sve rjeđe.

Ne utječete li na kćerke da krenu Vašim stopama?

- Ne, nipošto.

Zbog čega?

- Ja mislim da je najveća tragedija ovog svijeta čovjek koji piše, a nema dara. To je muka i za njega i za društvo i za porodicu, to je strašno. A ako ima dara, nikad nije kasno da ga ispolji. Nisam dozvolio da djevojke počnu pisati u nijednoj njihovoj dobi, jer lako se mo-

že dogoditi da mlad čovjek stekne o sebi mišljenje koje nije realno. Ja sam radio u izdavačkoj djelatnosti pa znam kako je to. Imam loše iskustvo, teško iskustvo. Takvi obično ne završavaju škole, jer zamišljaju da su genijalni. Prezire se sva sistematičnost, sve u životu, svaki red. Šta obično nastane od tog nazovi genija? Kafansko pričalo. Jednom riječju, tragedija.

Dakle, šta u prvom redu zahtijevate od svojih kćeri?

- Široko obrazovanje i diplomu! I u tome sam uspio. Međutim, nisam siguran da bi im i poslije nje dozvolio da se bave literaturom. Užasan je to posao, jako težak.

Slažu li se Vaše kćerke sa Vašim mišljenjem?

- Ne, ne. Meni se desilo nešto interesantno sa mlađom kćerkom. Ja joj govorim, objašnjavam, nikad neću reći tako treba, objašnjavam, iznosim argumente, a ona, ne znam o čemu je bio razgovor, ona sluša i kaže: *Tata, nisi dovoljno argumentirao!* I sad ja moram pronaći još neki argument da

bih je ubijedio da sam u pravu.

Kako podnosite svoje šesto desetljeće?

- Sa zdravljem je sve u redu. Ima nekih izvjesnih stvari koje čovjek više ne može raditi, to je jasno. Ako ne smijem ići na more, na sunce, to nije zato što sam mlad, ako već ne vozim auto tako često kao ranije, u pitanju je ipak nešto, neki razlog. To što polaganije govorim, pa uvijek sam tako govorio i kao profesor.

Vas malo viđaju u gradu?

- Jedino za svakodnevne šetnje.

Sami šetate?

- Ne, sa ženom.

Od čega se sastoji ta Vaša obavezna šetnja?

- Ništa određeno. Gledamo izloge, obično sa ženskom robom. Idemo cik-cak ulicom. Cijelog života htio sam se našetati do mile volje...

Odlazite u kinematografe?

- Ne, imam kino u kući, televizor.

Zadovoljni izborom filmova?

- Niti govora, televizijski izbor filmova više je nego loš. Ali to mi umiruje savjest pa nemam takve brige... ●

Banja Luka bez Novogodišnjeg koncerta DUG UTIŠAO FILHARMONIJU

Banjalučka filharmonija otkazala je Novogodišnji koncert 14. januara u Koncertnoj dvorani Banskog dvora zbog dugova koje ima iz prethodnih nastupa.

- Filharmonija duguje za decembarski koncert honorare muzičarima, tehničke troškove i slič-

no, a kako istovremeno nismo uspjeli dobiti ni približnu informaciju o tome kada bi se novac, predviđen konkursom za koji je i potpisan ugovor iz 2013, mogao dobiti, smatramo da bi bilo neodgovorno i krajnje neozbiljno da nastavimo sa pripremom i realizujemo Novogodišnji koncert bez novca - stav je uprave Banjalučke filharmonije.

Stručna komisija Ministarstva prosvjete i kulture RS je na konkursu za 2013. godinu procijenila da je Filharmonija za predložene aktivnosti, uključujući Novogodišnji koncert 2014, trebala dobiti 25.000 KM.

- Ministarstvo je zbog nedostatka novca odlučilo da se iznos smanji na 15.000 KM, a da Filharmonija održi tri koncerta, jedan u decembru 2013. i dva u januaru 2014. - Novogodišnji u Banjoj Luci i reprizni u Prijedoru - kažu u upravi Filharmonije.

U Ministarstvu su potvrdili da su Filharmoniji prvo odobrili 25.000 maraka, ali da je iz te kuće sa četiri mjeseca zakašnjenja stigao detaljan plan, tačan repertoar, broj muzičara, detaljan budžet, što je ozbiljno ugrozilo cjelokupnu proceduru isplate.

Ministarstvo je onda ponudilo isplatu cjelokupnog iznosa, što je podrazumijevalo realizaciju planiranih aktivnosti i tokom 2014. godine, ali bi onda Filharmonija izgubila pravo da se prijavljuje na novi javni konkurs za 2014. godinu, jer ne bi mogla dostaviti izvještaj o namjenskom utrošku sredstava. Zato se Ministarstvo i odlučilo na smanjenje iznosa...

(s. a.)

Mostarske dileme

ANALE MORA BITI

Dodjelom nagrada u Mostaru je zatvorena tradicionalna izložba *Anale crteža BiH*

- Mostar Grand prix 2013, koju su organizovali Udruženje li-

kovnih umjetnika BiH i Centar za kulturu Mostar.

Žiri je jednoglasno prvu nagradu, *Grand prix*, dodijelio *Mensuru Verlaševiću*, nagrada za eksperimentalni crtež pripala je *Renati Papišta*, a za klasični crtež *Bojanu Stojčiću*.

Organizatori kažu da je ovogodišnja izložba organizovana sa zakašnjenjem uzrokovanim trenutnom političkom situacijom u Mostaru, a da je Upravni odbor ULU-BiH-a odlučio da se zbog svog velikog značaja ona mora održati, iako Grad Mostar nije osigurao novac za njenu realizaciju niti je podmirio sve troškove prošlogodišnjeg *Anala*.

- Idejni vlasnik *Anala* su i ULUBiH i Grad Mostar i bilo bi šteta da se ta kolicija raskine. Ovo je izložba o kojoj se priča u regiji i iz Mostara ide u Banju Luku, što je isto bitna stvar u našoj zemlji, ovakvoj kakva jeste. Nadam se da ćemo ta sredstva prikupiti, ali nisu ni ona toliki problem, koliki je problem što nas ta politika neprestano razdvaja - kaže predsjednik ULUBiH Admir Mujkić.

(s. a.)

SARTR u 2014.

NASTAVLJA SE ZID

Nakon premijere, 30. novembra prošle godine i decembarskih igranja, publika će predstavu

Zid, u režiji *Zulfikara Filandre*, na sceni sarajevskog SARTR-a gledati i ove godine.

Zid je adaptacija istoimene kratke priče francuskog filozofa *Jean-Paul Sartrea* i izvorno je Filandrin ispit sa 2. godine režije na ASU, u klasi prof. *Pjera Žalice*.

U BiH je predstava igrana i 1993. na sceni Kamernog teatra 55, u režiji *Dine Mustafića*.

Nakon dvogodišnje pauze

PONOVO ZVONO

Nakon pauze od dvije godine SCCA (Centar za savremenu umjetnost Sarajevo) najavljuje nagradu *Zvono* za 2014., namijenjenu likovnim umjetnicima starijim do 35 godina.

SCCA je ustanovio ovu nagradu u saradnji sa *Foundation for Civil Society* i *Thrust for Mutual Understanding* iz New Yorka, a *Zvono* se dodjeljuje za kvalitet i inovativnost, za umjetnička djela sa područja slikarstva, kiparstva, grafike, crteža, instalacije, fotografije, videa, novih medija i performansa, nastala u toku posljednje dvije godine.

Konkurs za *Zvono* ove godine bit će raspisan krajem marta, saopćeno je iz SCCA.

(s. s.)

PREPORUKE

Jelena Dojčnović,
generalni
sekretar Skijaškog
saveza BiH

SAMO ENERGIJA

FILM: *Pijanista*, film koji govori o preživljavanju i ljubavi prema nečemu, strasti prema nečemu. Moja borba, moja strast, moja ljubav, način života jeste skijanje.

KNJIGA: *Mi djeca sa kolodvora Zoo*,

prva na koju pomislim, vraća me u djetinjstvo. Još jedna priča o borbi kroz surovi život, ali i energija.

CD: *Bilo koji Conche Buika*. Latino jazz, muzika koja ostavlja bez daha.

PREDSTAVA: *Helverova noć*. Opet energija, energija glume. Samo energija nam daje snagu za dalje.

WEB: www.fis-ski.com, stranica koja spaja posao i zadovoljstvo. Sve o ski-sportu.

Hogarth Shakespeare

NESBO PIŠE MACBETHA

Norveški pisac *Jo Nesbo*, autor svjetski popularne serije o detektivu *Harryju Holeu*, napisat će modernu verziju *Shakespeareove* tragedije *Macbeth*, javlja BBC.

Dio je to projekta *Hogarth Shakespeare* kojim će izdavačka kuća *Hogarth*,

u vlasništvu *Random Housea*, 2016. obilježiti 400. godišnjicu smrti engleskog književnog barda. Već ranije je odlučeno da slavni pisci,

poput *Margaret Atwood*, *Howarda Jacobsona*, *Anne Tyler* i *Jeanette Winterson*, napišu svoje verzije *Oluje*, *Mletačkog trgovca*, *Ukroćene goropadnice* i *Zimske priče*.

- *Macbeth* je blizak mom srcu jer se bavi temama kojima se i ja bavim otkako sam počeo pisati - kazao je Nesbo.

ZVUČI NEVJEROVATNO, ALI BAKTERIJA *YERSINIA PESTIS* DANAS JE JEDNAKO OPASNA KAO I PRIJE SEDAM VIJEKOVA (II)

Liječnici kuge i prodavači voća

Vijest da je crna smrt u decembru 2013. na Madagaskaru odnijela još najmanje 20 života povod je da u dva nastavka podsjetimo na bolest koja je svojevremeno samo u jednom naletu prepolo-
vila ljudsku populaciju u Evropi

OSMA OD DESET

Na listi 10 najgorih svjetskih epidemija kuga je smještena na osmom mjestu. Iza nje su 9. gripa i 10. kozice uzrokovane virusom *variole*. Na sedmom mjestu je malarija, 6. je tuberkuloza, 5. kolera, 4. AIDS, 3. žutica, 2. tifus, a nedostižno prva na ovoj listi je dječija paraliza.

Koliko je kuga i danas opasna svjedoči podatak da se njen uzročnik, bakterija *Yersinia pestis* u Sjedinjenim Američkim Državama nalazi na listi potencijalnih patogena korištenih za bioterorizam, pa i proučavanja ove bolesti u eksperimentalnim uslovima otežava strah za sigurnost javnosti, a traže se laboratorije s uslovima visoke sigurnosti.

LJUDI, A NE ŠTAKORI

Kada se danas pogledaju uslovi u, recimo, američkoj laboratoriji *Lawrence Livermore National Laboratory*, u kojoj su istraživači **Eivind Almaas** i **Ali Navid**, koristeći nov pristup nazvan *CryptFind*, otkrili gene potrebne za preživljavanje *Yersinia pestis* u ekstremnim uslovima, nije teško razumjeti koliko su se teško s ovom bakterijom nosili ljekari i ljekari u srednjem vijeku, kada je kuga iz Azi-

je stigla u Evropu.

A od tada do danas je, procjenjuje se, ova bolest ubila gotovo 200 miliona ljudi. Računa se da je trećina evropskog stanovništva pomrla u samo prvih pet godina prve poznate epidemije od 1348. do 1353.

Naučnici su, inače, tek u posljednjih sedam, osam godina dokazali da je njima poznata bakterija *Yersinia pestis* izazivala i srednjovjekovne epidemije kuge u Evropi.

Pomogao im je u tome razvoj tehnologija u kojima se koristi DNK, a analizirali su kosture pronađene u masovnim grobnicama u >

kojima su sahranjivane srednjovjekovne žrtve kuge i poredili ih sa kostima uzimanim iz još starijih grobnica koje nisu bile vezane za ove epidemije.

Nekako u isto vrijeme pojavili su se i rado-vi arheologa **Barnya Slowna**, koji je pisao da su vijekovima pacovi bili *dežurni krivci* za širenje *crne smrti*, ali da su pravi krivci same žrtve i da se kuga širila sa čovjeka na čovjeka u prenaseljenim srednjovjekovnim gradovima zahvaljujući prljavštini u kojoj se živjelo u 14. vijeku.

Srednjovjekovni ljekari dugo su smatrali da se kuga širi *nečistim zrakom* i zato ih je većina nosila maske u obliku kljuna ptice, koji je bio napunjen biljem da bi pročistili vazduh kojeg udišu.

Realno, kuga se zaista prenosi sa glodara, dakle pacova, na ljude ugrizom inficirane buhe, a među ljudima se zaista prenosi *nečistim zrakom*, inhalacijom kapljica koje iskašlje bolesnik sa bubonskom ili septikemičnom kugom koji ima lezije na plućima (primarna pneumonična kuga). Neki slučajevi u endemskim područjima u SAD su povezani sa kućnim ljubimcima, osobito mačkama, sa kojih se bolest može prenijeti ugrizom ili, ako mačka ima pneumoničnu kugu, inhalacijom inficiranih kapljica.

No, ljudi koji su se u posljednjih sedam vijekova borili sa *crnom smrću* malo su toga i znali, ali su se, sudeći po istorijskim zapisima, malo time i zamerali.

Sa kugom su se, bilježe različiti izvori objedinjeni na *wikipediji*, borili posebni *liječnici* koje su posebno za to unajmljivali gradovi koji su imali mnogo žrtava u vrijeme epidemije. Pošto su ih plaćali gradovi, oni su liječili sve, bogate i siromašne.

DŽABA IM KLJUN

To nisu bili stručno obučeni iskusni ljekari ili hirurzi, često su to bili drugorazredni liječnici koji nisu mogli na drugi način pokrenuti uspješan medicinski posao. *Liječnici kuge*, kako su ih zvali, imali su svoj savez i obavezu da liječe samo pacijente zaražene kugom, a bili su poznati kao *općinski liječnici kuge*. Zabilježen je čak i slučaj da je *liječnik kuge*, prije nego što je dobio taj posao, radio kao prodavač voća.

„*Biti liječnik kuge je bilo neugodno, opasno i teško. Njihovi izgledi za preživljavanje u vremenu epidemije kuge su bili su jako mali*“, zapisano je u medicinskoj literaturi. *Liječnici kuge* nisu smjeli komunicirati sa javnošću zbog mogućnosti širenja bolesti. Kostimi sa *kljunom* za ljekovite trave, po koji-

ma su ovi medicinari postali poznati, masovnije su se pojavili u 17. i 18. vijeku. Općenito se smatra da su *liječnici kuge* bili jednoobrazno obučeni, ali grafike iz tog doba pokazuju da su nosili različite verzije kostima kojeg je **Charles de L'Orme** izmislio 1619. godine. L'Ormeov kostim prvo je korišten u Parizu, ali se poslije proširio na cijelu Evropu.

Zaštitno odijelo imalo je kaput napravljen od teških tkanina, te masku sa staklenim otvorom za oči i kljunom kupastog oblika za mirisne tvari. U to doba su kao mirisni ma-

terijali korišteni jantar, matičnjak, metvica, kamfor, klinčići, tinktura opijuma, smirna i ružine laticice. Sastavni dio kostima bio je i drveni štap, koji je korišten da bi se pacijenta pregledalo bez dodira.

Prvi slučaj smrti od kuge u Evropi dokumentovan je, kao što smo već objavili u prvom nastavku ovog feljtona, u oktobru 1347. kada se 12 talijanskih brodova vratilo iz Crnog mora i pristalo u luci Messina, na Siciliji. Posada i putnici ležali su po palubi, mrtvi ili na samrti.

Danas se zna da su uzročnik bolesti bili crni štakori koji su vršljali po zalihama hrane uskladištene za duga putovanja. Oni su se miješali sa kopnenim štakorima, *pokupili* buhe zaražene smrtonosnim klicama kuge

i sa njima se vratili na jedrenjake. Buhe su se hranile krvlju štakora i tako ih zarazile kugom, a kad su štakori počeli umirati, buhe su pronašle novi izvor krvi - ljude. Hranile su se krvlju posade i putnika i tako na njih prenijele kugu.

Kad su brodovi stigli u Messinu, preživjeli štakori su sišli sa brodom prenijeli smrtonosne buhe.

Nečiste i pretrpane evropske luke bile su sjajno kotilište i za štakore i za buhe. Štakori su živjeli od smeća, a buhe od štakora. Kad su štakori uginuli, zaražene su se buhe preselile na stanovnike Messine i dalje na kontinent.

Simptomi su bili crnilo kože, zbog čega je kuga i prozvana *crna smrt*, žeđ, strašna glavobolja praćena jakim znojenjem i groznicom.

TEORIJE ZAVJERE

I kugu prate brojne teorije zavjere, među kojima su dvije danas najrasprostranjenije.

Prva je gotovo standardna i gotovo opštepoznata o bakteriji kao biohemijskom oružju. Teoretičari zavjere drže SAD i Rusiju na vrhovima lista zemalja koje imaju zalihe ovog oružja, ali ne zaboravljaju spomenuti i da se hemijska i biološka oružja, koje u sebi nose bubonsku kugu i druge zaraze, danas zovu *atomske bombe siromašnih*.

- *Bacili se održavaju živim u kanisterima koji izbacuju zaraze u vazduh u gustim, često vidljivim, oblacima. Svako ko udiše maglu udahnut će i zarazu. Danas ima dovoljno tih bioloških oružja da se zbrise dobar dio čovječanstva* - navodi jedan od ovih izvora.

Druge teorije zavjere koje preovladavaju su vezivanje kuge sa vanzemalcima.

- *U ogromnom broju su ljudi širom oblasti pogođenih kugom u svijetu prijavljivali da su izbijanja kuge izazvana smrdljivom maglom. Te magle su se često pojavljivale nakon neobičnih svjetala na nebu. Istoričari otkrivaju da su magle i svjetla prijavljivana češće i na mnogo više lokacija nego najezde glodara. Godine kuge su, ustvari, bile period velike NLO aktivnosti* - navodi jedan izvor.

Priče o *maglama* koje su prethodile epidemijama kuge, po dostupnim izvorima, prikupio je u svojoj prilično osporavanoj knjizi *Crna smrt* njemački pisac i anarhista Johannes Nohl.

„*Porijeklo kuge leži u Kini, tamo je, kako kažu, počela da bjesni 1333. godine, poslije od-vratne magle koja je imala strašan smrad i inficirala vazduh*“, piše on.

Drugi izvještaj kojeg je on navodno pronašao navodi da se kuga nije prenosila s osobe na osobu nego se dobijala udisanjem *smrdljivog vazduha*.

„*Tokom cijele 1382. godine nije bilo vjetra, zbog čega je vazduh postao ustajao i izbi-la je epidemija, ali se kuga nije prenosila sa jednog čovjeka na drugog već su je svi koji su umrli dobili direktno iz vazduha. Prijave o smrtonosnim otrovnim maglama su dolazile iz svih kugom pogođenih dijelova svijeta. Praška hronika opisuje epidemije u Kini, Indiji i Persiji, a fiorentinski istoričar Matteo Villani, koji je nastavio rad svoga brata Giovannija koji je umro od kuge u Firenci, pre-nosi podatke o zemljotresima i zagađenim maglama koje je dobio od putnika iz Azije*“, navodi Nohl.

On navodi i zemljotres i otrovne magle koji su prijavljeni sa Kipra.

„*Vjerovalo se da je vjetar bio toliko otrovan da je ubijao ljude. Njemački izvori govore o teškoj, kao buđ smrdljivoj izmaglici koja napreduje s istoka i širi se Italijom. Sama zemlja je izgledala kao da je u stanju grčenja, tresla se i pljuvala, izbacujući jake otrovne vjetrove koji su uništavali životinje i bilje i donosili rojeve insekata da dovrše uništenje*“, navodi Nohl.

Teoretičari zavjere su te zapise kombinovali sa prijavama kometa i drugih tajanstvenih nebeskih tijela o kojima se pričalo u ta doba i izvlačili zaključak da - kugu šire vanzemaljci.

Od obične visoke temperature sa groznicom, kuga se razlikovala po gnojnim oteklinama, ponekad velikim kao narandža, *bubonima*, koji su se razvijali na limfnim žlijezdama pod pazuhom, na vratu i preponama. *Buboni* bi prvo bili ružičasti, pa jarkocrveni.

YERSINE I KITASATO

Kakvo vrijeme, kakvo znanje, takvi i metodi liječenja: *liječnici kuge* su se protiv crne smrti borili tako što su puštali krv zaraženim pacijentima, stavljali žabe na *bubone*, rezali ih, koristili desetine bizarnih lijekova. Tako se

gi evropski gradovi.

No, stvari su se najbolje počele mijenjati tek krajem 19. vijeka. **Tatjana Buklijaš**, iz Odjeka za povijest medicinskih znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, piše da su u junu 1894. *u razmaku od nekoliko dana dva čovjeka sa mikroskopima u ruci stigla u napola pust Hong Kong, u kojem je već više od mjesec dana vladala epidemija kuge.*

„Iako međusobno nisu komunicirali, prionuli su na isti zadatak: otkriti uzročnika kuge. Jedan od njih bio je Alexandre Yersine, učenik Louisa Pasteura, a drugi je bio

DECAMERON I DANCE MACABRE

Kuga je u srednjem vijeku izazivala strah, ali i mirenje sa sudbinom, želju da se iskoristi preostalo vrijeme na zemlji i prihvatanje smrti kao neizbježnosti koja ispravlja zemaljske nepravde jer pogađa podjednako bogatog i siromašnoga.

Najpoznatiji je književni primjer Boccacciov *Decameron*, a u likovnoj umjetnosti nastao je novi simbolički prikaz, *dance macabre*. Prvi je, smatra se, naslikan 1424. u Parizu, nakon čega se tokom druge polovice 15. vijeka žanr proširio po cijeloj Evropi.

Riječ je o freskama koje prikazuju kosture u plesu sa predstavnicima različitih društvenih slojeva. Broj plesača je različit, ali gotovo uvijek su tu kraljevi i plemići, svećenici i seljaci, djeca i razbojnici, združeni u plesu kojeg vodi smrt koja ne haje za društveni položaj, pol, bogatstvo ili starost onih koje poziva na ples.

Mnogi ljudi su spas tražili i u vjeri pa su se pridružili procesijama *flagelanata* koji su se javno šibali kožnim bičevima okovanim željeznim šiljcima.

Periode epidemija kuge označava i gradnja crkva na ulazima u mjesta kako bi zaustavile kugu i često se povezuju sa svecima Rokom, Sebastijanom i Fabijanom, koji su pred gradovima zaustavljali ženu u bijelom, smrt sa kosom, crnog psa ili neku drugu presonifikaciju kuge.

VAMPIRI PLATNOŽDERCI

U srednjem vijeku kao izvor kuge su se poprilično često spominjali - vampiri. Tako je 2009. objavljeno da su talijanski istraživači u Veneciji našli ostatke *vampirice* pokopane sa komadom cigle zabijenim u čeljust da se ne bi hranila žrtvama kuge iz epidemije u 16. vijeku.

Kostur je iskopan iz masovne grobnice iz 1576.

godine na lokaciji Lazzaretto Nuovo, mjestu tri kilometra sjeveroistočno od Venecije na koje su slani kužni, gdje je umro i slikar Tizian.

Uzastopne epidemije kuge pridonijele su vjero-

vanju u vampire, uglavnom zbog toga što ljudi tada nisu znali kako se tijelo raspada.

Kad su otvarane masovne grobnice, uočeno je da su neka trupla napuhana od plinova, da kosa i dalje raste, a krv im curi iz usta, pa se vjerovalo da je riječ o živima. Po srednjovjekovnim medicinskim i vjerskim tekstovima, vjerovalo se da živi mrtvaci šire kugu da bi iz trupla isisali i posljednji ostatak života i tako stekli snagu za povratak u svijet živih.

Platno kojim je prekrivano lice mrtvaca često bi izjele bakterije iz usta pa bi se vidjeli zubi mrtvaca. Zato su vampiri prozvani *platnožderci*.

jedan lijek pravio od desetogodišnje melase pomiješane sa sječkanim zmijama, vinom i 60 drugih sastojaka. Drugi *liječnici kuge* su, opet, od pacijenata tražili da jednu noć spavaju na lijevom, a drugu na desnom boku. U bitku su se dale i velike zajednice. Venecija je, naprimjer, u doba kuge zabranjivala svim brodovima da uplove u njene vode, a oboljele je zazidavala u njihove kuće. Milansko vojvodstvo je oboljele, opet, držalo u kućnom pritvoru... Doba kuge je, međutim, dovelo i do mjere danas toliko normalne u cijelom svijetu, karantina, koju su uveli Dubrovčani 1377. godine.

Dubrovačke vlasti odredile su tad da posade i roba svih brodova koji dolaze iz *kužnih krajeva, locis pestiferis*, moraju provesti mjesec dana na otocima Supetar, Mrkan ili Bobara. Pretpostavlja se da je racionalna dubrovačka administracija na ideju o karantinu došla zahvaljujući iskustvima s izolacijom oboljelih od lepre. Taj model početkom 15. vijeka preuzela je Venecija, a za njom i dru-

suradnik Roberta Kocha Japanac Shiba-saburo Kitasato. Gotovo istodobno, Yersin u priručnom laboratoriju u slamnatoj kolibi u krugu *Alice Memorial Hospital*, a Kitasato u sobi u *Kennedy Town Hospital* koja je zbrinjavala oboljele od kuge, došli su do iste spoznaje: male štapičaste bakterije zadebljanih krajeva redovito su se javljale u krvi i limfnim čvorovima bolesnika“, piše Buklijaševa.

Mikroorganizam je, podsjeća ona, prvo dobio ime *Bacterium pestis*, dakle bakterija kuge, potom 1900. *Bacillus pestis*, 1923. je nazvan *Pasteurella pestis* i, na koncu, 1954. *Yersinia pestis*.

„Važnost 1894. u povijesti kuge je što je to ljeto u Hong Kongu označilo prekretnicu u identitetu te bolesti. Do tada je kuga bila bolest koja se dijagnosticirala na temelju više ili manje stalnog skupa znakova (vrućica, slabost, kužni *buboni*, tj. otečeni limfni čvorovi kod bubonske kuge; teža i manje specifična slika kod druga dva obli-

ka kuge - plućne i septikemijske) i određenih epidemioloških karakteristika (epidemijski pa i pandemijski valovi, osobito u uvjetima prenapučenosti, siromaštva, loših higijenskih prilika). Od 1894. kuga je postala bolest jasno definiranoga mikrobiološkog uzročnika, a važnost kliničkih simptoma umanjena je u korist laboratorija. Nakon 1894. dijagnoza kuge nemoguća je bez laboratorija: liječnik na kugu može posumnjati, no bez dokaza *Yersinije pestis* u biološkom materijalu dijagnoza ne može biti postavljena“, navodi Tatjana Buklijaš.

Prisustvo *Yersinije pestis* potvrđeno je u decembru kod dvadesetak umrlih na Madagaskaru, što je i bio povod za ovaj feljton magazina Start BiH.

Kuga se danas liječi antibioticima koji su izuzetno uspješni u njenom suzbijanju, iako su istraživači pronašli neke podvrste koje postaju imune na postojeće lijekove.

(kraj)

OSVRĆEMO SE MI, VJERUJ, NIJE MI LAKO

S ovakvim platama i penzijama možemo se...

Sad žvanjam taj hljeb i razmišljam o tome da sve dok narod ima za hljeba neće biti socijalnih nemira. Jer, nema sumnje da je potreba za hranom još uvijek najglavniji uzrok velikim političkim događajima. A kad je hljeba i tuga je nekako lakša.

PIŠE: Asaf Bećirović

HRANA: Opet sam bio u kurtoaznoj posjeti Mercatoru.

I primijetio da su leševi riba u modi. Proda ju se u smrznutom stanju po samouslugama i pogodni su za ljudsku ishranu.

Inače je Mercator prepun robe.

Ali kad izađete vani, evidentno je da su građani ostali vjerni kontejnerima. I narodnim kuhinjama.

Komšiju koji jednom dnevno ide po svoj obrok na zajednički kazan pitao sam valja li šta ta hrana? Dao mi da probam. Da je dobra - nije, al može se jesti.

"Iako je hrana loša, barem svakodnevno upoznaješ nove ljude!", rekao sam.

Helem, u Mercatoru sam kupio hljeb. Iz neke je vareske pekare.

Sad, evo, žvanjam taj hljeb i razmišljam o tome da sve dok narod ima za hljeba neće biti socijalnih nemira. Jer, nema sumnje da je potreba za hranom još uvijek najglavniji uzrok velikim političkim događajima.

A kad je hljeba i tuga je nekako lakša.

NATALITET: Ne volim govoriti, pisati, o uspjesima ovdašnje vlasti. Ali kad se mora, nije teško.

Evo su nam i natalitet oborili. Nisu, naime, stvorili povoljne uslove za život i mladi se bračni parovi rjeđe odlučuju za imati potomke.

Stoga je u Federaciji BiH 2013. upisano 22.176 prvačića, što je za deset posto manje nego 2012.

No, možda i nije samo do vlasti. Nego do omladine.

Nekako su mlitavi, ne misle da svako dijete ima svoju nafaku i tako to.

Nisu poput djeda Ibrahima. On je nedavno imao skandalozno ponašanje u tramvaju. Naime.

Sjedio je, a pored njega je stajala neka zgodna teta.

"Mogu li te za sto eura pljesnuti po guzi!", pitao ju je.

Ova se zbunila. Djed Ibrahim je najprije mislio da će ga zgodna teta naružiti, ali je, začudo, pristala.

"Može!", rekla je. Djed zadovoljan, zavuče joj ruku pod suknju i miluje li miluje.

"Hajde, djede, pljesni! Izlazim na sljedećoj!", požurivala ga je teta.

"Pljesno bi djed kad bi imo sto maraka!", rekao je Ibrahim.

Trebalo bi se, dakle, ugledati na njega, pa šta Bog dragi da.

Uostalom, s ovakvim platama i penzijama, Bosancima i Hercegovcima ne preostaje ništa drugo nego da se jebu. Ako ste, pak, od-

se obogatili isključivo radom, korupcionašima da počnu uzimati reket i teniseru Damiru Džumhuru, borcima protiv korupcije da korupcija nije bolest, ali je neizlječiva. Vladi da izbjegava izbore jer ima i nesposobnijih od nje, biračima bolje pamćenje.

A mazohistima da ubuduće dugo i srećno žive u Bosni i Hercegovini.

OSMIJEH: Vlada nije dala šansu neprijateljima. Naime, i bez neprijatelja kod nas trenutno ne radi pola miliona ljudi, računajući i zaposlene.

Gladnih je oko milion. Njih, ako izađu na proteste, policajci neće tući pendrecima. Obećao Dragan Lukač, direktor policije.

Unatoč tome, ekonomska situacija u zemlji je dobra, jer još uvijek ima para za ministre, poslanike, državne činovnike, direktore javnih preduzeća, članove nadzornih i upravnih odbora. "Ipak, stičem utisak da Bosancima i Hercegovcima ništa ne može ni demokratija!", misli prijatelj.

Ja sam rekao da bi Živko Budimir, predsjednik FBiH, i Nermin Nikšić, premijer FBiH, mogli vratiti osmijeh na lice Bosne i Hercegovine.

No, njima ne pada na pamet

da podnesu ostavke.

lučili da se volite noćas, volite se malo i za Bosnu i Hercegovinu.

DOLCE VITA: Nova je godina krenula smjenama i ostavkama političara. Budimir smijenio Krajina, Kebo zatražio smjenu Lijanovića, Škaljić podnio ostavku, Ustavni sud FBiH vratio Krajina za ministra federalne sehare.

Al' to politikanstvo je ono što našeg normalnog čovjeka ne zanima. Zaboli ga, bre, uvo za te zajebancije baš kao što i političare zaboli uho za narod.

Stoga sirotinji preporučujemo da prikupi snage za obećane nove uspjehe i dostignuća vlasti, policajcima da bar sankcionišu one koji su

BUDUĆNOST: Tip u tramvaju me netremice promatra. Pa kaže:

"Pravo si mi poznat!"

"A da nismo, možda, zajedno ginuli za otadžbinu?", pitao sam ga.

"Teško!", odgovori on. "U ta gadna vremena ja sam bio van BiH! U Minhenu, u konzulatu!"

"E!", kažem ja. "Ovo je mala zemlja! Čim napustiš kuću, zagaziš u vanjsku politiku. Kakav je, izvana promatrano, strateški položaj naše zemlje?"

"Dobar!", rekao je. "Svima se namjestila!" ●

Kontaktiraj

Kupi

Prodajem prekrasne žute lakovane ženske salonke na pačiji kljun sa crnim cirkonskim očima, broj 37, peta 12 cm, imitacija skaja. Samo isprobane i jednom vrlo kratko nošene, ne odgovara mi model. Imam kurje oči. Šaljem pouzećem!

Nagrada TINJAK 2014.

www.startbih.info

Pošaljite reportaže do 15. aprila 2014. i osvojite NAGRADU EKREM TINJAK

Magazin START BiH, portal www.startbih.info i UG Pozitivne vrijednosti, uz podršku Ureda za slobodu medija OSCE-a iz Beča, raspisuju konkurs za novinarsku nagradu EKREM TINJAK, koja će biti dodijeljena za najbolju reportažu objavljenu u printanim medijima (dnevne novine i magazini) i na web-portalima tokom 2013. godine.

Radove na konkurs mogu do 15. aprila 2014. prijaviti autori, redakcije, kao i svi oni koji su zapazili kvalitetnu reportažu.

Prijava mora sadržavati ime, prezime, kontakt autora i reportažu u elektronskoj formi, s obavezno naznačenim datumom i mjestom objavljivanja.

NAGRAĐENA ĆE BITI SAMO JEDNA. Autor dobiva 2.000 KM, skulpturu koja je autorski rad akademskog vajara Admira Halilovića, te diplomu.

Radove treba slati na adresu magazina START BiH u Sarajevu - Ulica La benevolencije 6, 71000 Sarajevo ili na e-mail: redakcija@startbih.info.

Sve dodatne informacije možete dobiti u redakciji magazina START BiH ili na telefon 033/260-210.

Nagrada EKREM TINJAK, posvećena prerano preminulom uredniku i novinaru magazina START BiH Ekremu Tinjku, bit će dodijeljena treći put. Prošle godine dobio ju je Almir Pajneta, za reportažu *Desant na Školj*.

Reportaža (engl. *report* - izveštaj)

Reportaža je određena svim informativnim elementima, potencijalom, količinom informacija. U reportaži nije riječ o aktuelnom, značajnom događaju, već je to opširnija interpretacija i deskripcija nekog događaja, koji je važan za nekog pojedinca.

Reportaža je neka vrsta novinarske ilustracije onoga što može biti značajno za pojedinca kao pripadnika društva. Može da uključi emociju i lični doživljaj novinara. Predstavlja umjetničku sliku života.

Reportaža je najzahtjevnija i najsloženija novinarska vrsta.

Zahtijeva vrlo temeljite pripreme, budno sudjelovanje u događanju te zapažanje svih detalja.

Pravog reportera odlikuje iznimna spretnost u umijeću prenošenja događaja ili pojave u obliku dinamične priče.

Kompoziciju reportaže čine uvod, u kojem najavljujemo i određujemo temu o kojoj pišemo, zaplet, kroz koji ulazimo u sam problem, kulminacija, u kojoj stvaramo napetost u iščekivanju najbitnijeg u događaju, rasplet ili obrat, u kojem razrješujemo zaplet, te poruka, kojom ujedno završavamo priču.

Tematska reportaža može biti iz najrazličitijih područja života i u povodu najrazličitijih događanja.

Medijski sponzori:

Gracija NEZAVISNE
novine

klix

DANI OSLOBODENJE

Vijeće za štampu
u Bosni i Hercegovini